

Les biblioteques als centres educatius de secundària

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

REDACCIÓ:

Glòria Durban, Marisol Calderón, Isabel Toro, Josefa Sánchez, Cristina Batlle, Isabel Boada

DISSENY GRÀFIC:

Júlia Baena

COORDINACIÓ I REVISIÓ:

Programa biblioteca escolar "puntedu"
Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics
Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Departament d'Ensenyament
Maig de 2016

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDEX

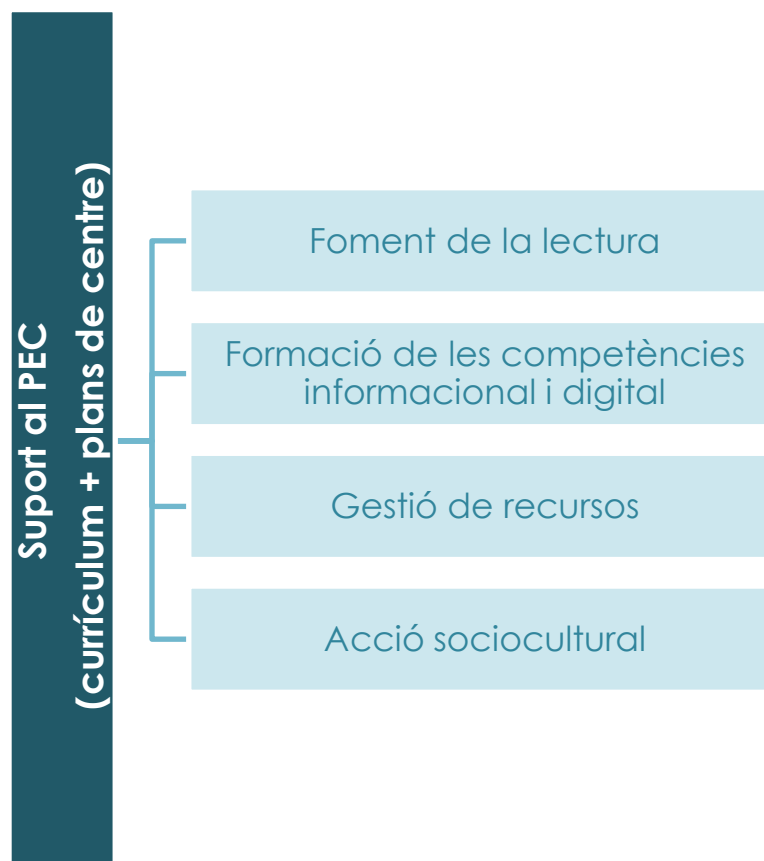
1. LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA COM A CENTRE DE RECURSOS	6
1.1 LA BIBLIOTECA ESCOLAR AVUI	6
1.2 LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA: INFORMACIÓ, MULTIMÈDIA I RECURSOS EDUCATIUS	7
1.2.1 ORIENTACIONS	8
1.3 ESPAI I COL·LECCIÓ	9
1.3.1 ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI	9
1.4 ORGANITZACIÓ DE LA COL·LECCIÓ	13
1.5 ENTORN VIRTUAL	15
1.5.1 PROJECCIÓ DIGITAL DE LA BIBLIOTECA	15
1.5.2 EL PORTAL WEB DE LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA	16
1.5.3 APLICACIONS TECNOLÒGIQUES PER AL WEB	17
1.5.4 CONTINGUTS DE L'ESPAI WEB	18
1.5.5 ESTRUCTURA DE LA INFORMACIÓ	21
1.5.6 DISSENY VISUAL DEL PORTAL	22
1.5.7 AVALUACIÓ	22
2. MODEL DE GESTIÓ DE LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA	25
2.1. RECURSOS HUMANS	25
2.1.1. COORDINADOR DE LA BIBLIOTECA: PERFIL, FUNCIONS I DEDICACIÓ	25
2.1.2. COMISSIÓ DE BIBLIOTECA	28
2.1.3. EQUIP DE SUPORT DE BIBLIOTECA	30
2.2. DOCUMENTS D'ORGANITZACIÓ I GESTIÓ EDUCATIVA	31
2.2.1. PROJECTE DE BIBLIOTECA	31
2.2.2. PLA DE TREBALL ANUAL I MEMÒRIA ANUAL DE LA BIBLIOTECA.	32
2.2.3. PLA DE LECTURA DE CENTRE	33
3. PROMOCIÓ I FOMENT DE LA LECTURA	38
3.1 ADOLESCÈNCIA I LECTURA: PREFERÈNCIES LECTORES	38
3.1.1 TIPUS DE LECTURES	38
3.1.2 LECTORS HÍBRIDS: PAPER I PANTALLA	40
3.1.3 PER QUÈ CAL AFAVORIR L'HÀBIT LECTOR?	41
3.2 DIMENSIONS DE LA LECTURA	42
3.2.1 DIMENSIÓ PERSONAL	43
3.2.2 DIMENSIÓ SOCIAL	46
3.2.3 UN RECURS PER FER VISIBLES LES DUES DIMENSIONS: LA PIRÀMIDE DE LECTURA	48
3.3 EL PAPER DE LA BIBLIOTECA EN EL FOMENT DE LA LECTURA	49
3.3.1 IDENTIFICAR POSSIBLES NO LECTORS	49
3.3.2 FER VISIBLES AL CENTRE LA LECTURA I ELS LLIBRES	50
3.3.3 AJUDAR A IDENTIFICAR PREFERÈNCIES LECTORES I A DEFINIR UN ITINERARI LECTOR PERSONAL	52

3.3.4 DONAR SUPORT AL TEMPS DE LECTURA DIARI	53
3.3.5 DIVERSIFICAR GÈNERES	55
3.3.6 OFERIR BONS MODELS DE LECTURA EN VEU ALTA	56
3.3.7 AJUDAR A COMPARTIR LECTURES	59
3.3.8 FOMENTAR EXPERIÈNCIES LECTORES A LES MATÈRIES	70
3.3.9 REFLECTIR LA DIVERSITAT LINGÜÍSTICA DE L'ALUMNAT: MULTILINGÜISME	72
3.4 EXEMPLES, RECURSOS I BONES PRÀCTIQUES	73
3.4.1 PER IDENTIFICAR PREFERÈNCIES LECTORES I DEFINIR UN ITINERARI LECTOR PERSONAL	73
3.4.2 PER DIVERSIFICAR GÈNERES	74
3.4.3 CLUBS DE LECTURA	75
3.4.4 CANALS BIBLIOTUBERS	75
3.4.5 A LES XARXES SOCIALS	76
3.4.6 ACTIVITATS LLIGADES A LA CREACIÓ	76
4. ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL I COMPETÈNCIA DIGITAL	77
4.1 NAVEGAR EN UN OCEÀ D'INFORMACIÓ	77
4.2 ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL, COMPETÈNCIA INFORMACIONAL I COMPETÈNCIA DIGITAL	78
4.2.1 ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL I COMPETÈNCIA INFORMACIONAL	78
4.2.2 COMPETÈNCIA INFORMACIONAL	80
4.2.3 COMPETÈNCIA DIGITAL	81
4.3 MODELS DE COMPETÈNCIA INFORMACIONAL	83
4.4 LA COMPETÈNCIA INFORMACIONAL I LES COMPETÈNCIES DIGITALS EN EL CURRÍCULUM	87
4.5 LA PLANIFICACIÓ DEL TREBALL DE LES COMPETÈNCIES INFORMACIONAL I DIGITALS	93
4.5.1 PROJECTE I TREBALL DE RECERCA	98
5. BIBLIOTECA I ENTORN	100
5.1 BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA I COMUNITAT EDUCATIVA	100
5.1.1 ELS ALUMNES	100
5.1.2 ELS PROFESSORS	102
5.1.3 LES FAMÍLIES	103
5.2 BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA I SERVEIS EDUCATIUS	105
5.2.1 COOPERACIÓ ENTRE CENTRES DEL MATEIX MUNICIPI O BARRI	108
5.3 BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA I BIBLIOTECA PÚBLICA	109
5.4 BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA I ACCIONS MUNICIPALS	113
5.4.1 PLANS EDUCATIUS D'ENTORN (PEE)	113
5.4.2 PROGRAMES MUNICIPALS DE LECTURA	115
6. BIBLIOGRAFIA	119

Introducció

El pas de l'educació primària a la secundària comporta una sèrie de canvis, tant metodològics com de matèries i de continguts. La biblioteca escolar, que ha esdevingut a l'etapa anterior un recurs bàsic per al foment de la lectura i la cerca d'informació, ara necessita fer ajustos per satisfer les necessitats informatives i de lectura dels adolescents. "Les biblioteques als centres educatius de secundària" neix amb la finalitat de respondre als interrogants que es poden plantejar a l'hora d'engegar o de revisar la biblioteca d'un centre de secundària.

Els apartats en què està dividit aquest document es corresponen als àmbits en què treballa la biblioteca de secundària (foment de la lectura, formació de competències informacional i digital, gestió de recursos i acció sociocultural) per donar suport al Projecte Educatiu de Centre.

1. LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA COM A CENTRE DE RECURSOS

1.1 La biblioteca escolar avui

D'acord amb el manifest de l'IFLA (International Federation of Library Associations) de 1993, ratificat per la UNESCO el 1998, la biblioteca d'un centre educatiu ha de proporcionar a l'alumnat els recursos que l'ajudin a assolir l'èxit en la societat contemporània, una societat que cada vegada de manera més clara es basa en la informació i el coneixement. A més d'aquest suport al desenvolupament dels alumnes, encaminat a fomentar la responsabilitat ciutadana al llarg de la vida, la biblioteca ha d'oferir servei a tota la comunitat educativa per fer possible un pensament crític i l'ús de la informació en qualsevol suport i format.

D'aquesta manera, la biblioteca escolar ha estat definida en el document *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya* com un espai actiu i dinàmic i un entorn de formació que ofereix materials de suport per a l'aprenentatge i la recerca. Es tracta d'un servei que cal preveure en el Projecte Educatiu de Centre per al desenvolupament del currículum. Des d'aquest punt de vista, la biblioteca constitueix un recurs de primer ordre per a l'adquisició de les competències bàsiques i el desplegament curricular en totes les matèries.

Avui no té sentit parlar de la biblioteca només en termes de col·lecció física, sinó que ja fa temps que ha començat a incorporar suports i recursos virtuals que permeten parlar de *biblioteca 2.0*. Les característiques actuals de la difusió de la informació situen la biblioteca com a agent mediador que selecciona, focalitza i dóna rellevància a aquelles informacions i recursos que contribueixen a la formació de tots els integrants de la comunitat educativa en tant que usuaris i ciutadans en la societat de la informació i el coneixement.

Les biblioteques escolars dels centres educatius de secundària tenen unes necessitats i uns reptes per afrontar davant la perspectiva en què

les ha situat la societat de la informació i el coneixement i l'evolució de les exigències pròpies de l'ensenyament-aprenentatge en aquesta etapa educativa. El model de biblioteca a secundària necessita regenerar-se per recuperar la funcionalitat en el sistema educatiu actual, per respondre satisfactòriament als canvis que se succeeixen molt ràpidament.

La concepció de la biblioteca escolar com un espai plenament integrat en la vida quotidiana dels centres i al servei de l'alumnat, del professorat i del conjunt de la comunitat educativa planteja el repte de l'alfabetització en diverses habilitats i experteses que giren al voltant de la comprensió, la utilització i l'avaluació crítica de formes diferents de vehicular la informació: textos i imatges, escrits, impresos, audiovisuals o en versió electrònica. Aquest procés ha d'acompanyar-se de la corresponent formació del professorat i de les innovacions pedagògiques que condueixin a incorporar la lectura i l'escriptura com a interessos a tractar des de les diferents matèries curriculars. Així, la biblioteca es constitueix en un lloc clau per afavorir l'adquisició de les competències bàsiques i la millora dels resultats acadèmics en general i dels de la lectura en particular. Aquesta aportació a la vida educativa dels centres de secundària, la biblioteca l'ha d'executar de cara endins portant a terme la transformació del seu espai físic i de les seves col·leccions, que han d'esdevenir creixentment mixtes: multimèdia i digitals; i de cara enfora col·laborant amb altres xarxes bibliotecàries a fi d'arribar a ser un espai natural per a la innovació. L'objectiu és que la biblioteca es posicioni dins del centre de secundària com el lloc privilegiat des del qual accedir a la informació i a la cultura.

1.2 La biblioteca de Secundària: informació, multimèdia i recursos educatius

A la vista de les circumstàncies en què es troba actualment la biblioteca escolar en general i la dels centres de Secundària en particular, a la vista dels reptes que s'hi plantegen, ja fa temps que demanden una reorientació en relació a la funcionalitat que tenen dins dels centres. Es tracta d'una reorientació que ha de portar-se a terme com a part del Projecte Educatiu de Centre i ha d'afectar l'ús de les col·leccions documentals que posseeixi, els serveis i els recursos digitals que ofereix, i

els materials docents, de manera que els centres de Secundària facin un pas endavant cap a la societat del coneixement adoptant un model educatiu en què la biblioteca esdevingui un veritable centre de recursos per a l'aprenentatge i l'ensenyament.

Es tracta d'aproximar el model bibliotecari de Secundària al que posseeixen alguns països del nostre entorn i al que ja existeix en l'àmbit universitari, en què la biblioteca s'ha reorientat cap al centre de recursos d'aprenentatge i recerca. La biblioteca esdevé la unitat per a la gestió dels recursos informatius d'aplicació educativa en l'ESO, la Formació Professional o el Batxillerat, laboratori d'experimentació de la recerca i centre d'edició de materials educatius virtuals produïts pel professorat i també per l'alumnat. La inserció de la biblioteca en el currículum la converteix efectivament en centre de documentació i informació, o mediateca, que comprèn i gestiona les fonts informatives i els materials didàctics: llibres, ordinadors connectats a la Xarxa, diaris, revistes, publicacions oficials, làmines, fotos, jocs, vídeos i materials digitals. Aquests fons demanen una organització a partir de requeriments determinats pel currículum. A més, s'han de complementar amb els aparells adequats per accedir-hi: reproductors audiovisuals i ordinadors connectats a la Xarxa.

L'adaptació del sistema educatiu als canvis tecnològics, amb la generalització dels suports electrònics, determina ensems canvis en la metodologia d'ensenyament-aprenentatge, tendents a la incorporació de la interdisciplinarietat i el treball per projectes. En aquesta perspectiva, la biblioteca integrada en el currículum participa activament en el procés pedagògic i en les tasques de suport a l'alfabetització en informació que ha de fer extensible a tot l'alumnat l'autonomia en l'aprenentatge al llarg de la vida.

1.2.1 Orientacions

Per tant, i considerant el que s'ha dit fins ara, la biblioteca de secundària en transformació per esdevenir un centre de recursos per a l'ensenyament-aprenentatge ha d'orientar el disseny propi cap a una sèrie de reptes i característiques que en guïïn el desenvolupament.

En primer lloc, com a eina al servei de l'ensenyament-aprenentatge, la biblioteca ha de donar suport a l'acció docent en el marc del PEC. Per

fer-ho de manera efectiva, cal posar a disposició del professorat els recursos formatius adequats perquè en puguin aprofitar el potencial. La creació de col·leccions digitals a partir de recursos propis i en xarxa i la facilitació de l'accés a mitjans i recursos són clau en aquest suport.

Igualment, el suport a l'aprenentatge de l'alumnat per desenvolupar-se en la societat de la informació ha d'orientar-se a l'assoliment de la competència informacional i digital i al foment de la lectura per tal d'assegurar la capacitat d'autoaprenentatge continu i la formació de futurs usuaris de les biblioteques públiques.

En l'apartat digital, tal com s'ha indicat, la biblioteca ha d'esdevenir l'àmbit del centre en què professorat i alumnat experimenten l'aprenentatge cooperatiu basat en projectes. La biblioteca és l'espai adequat per a l'organització i la representació del coneixement construït a partir d'aquest plantejament i concretat en un nou tipus de document educatiu: l'objecte d'aprenentatge, restringit al mitjà digital.

L'adaptació de la biblioteca als entorns tecnològics i les noves necessitats educatives s'ha de fer atenent la diversitat de manera inclusiva a fi que la biblioteca constitueixi un espai d'anivellament de desigualtats. Es tracta d'un espai compartit i de trobada entre professorat, alumnat i l'entorn del centre, apte per a l'intercanvi i la creativitat.

Tot plegat, remet a l'assoliment d'un servei global i integrat d'informació, formació i orientació que demana un equip expert, multidisciplinari i orientat a la documentació. Un servei que s'adapti a les necessitats dels usuaris a mesura que van canviant i que transcendeixi el seu propi espai físic per constituir un espai digital obert, en el marc del desenvolupament de la cultura digital als centres educatius.

1.3 Espai i col·lecció

1.3.1 Organització de l'espai

A l'hora d'organitzar l'espai de la biblioteca caldria tenir clares algunes de les condicions que han de complir les biblioteques actuals:

- Ser espais socials

- Ser estèticament atractives per als usuaris
- Permetre un ús multifuncional
- Fomentar la recerca i la construcció de coneixement

1.3.1.1 Espai social

Perquè la biblioteca esdevingui un espai social és indispensable que se centri en les persones. L'objectiu és que actuï com a punt de trobada al voltant de la lectura i els aprenentatges. Cal que estructuralment sigui un espai flexible que permeti diferents modalitats d'ús: treball en grup, lectura personal, actes culturals...

Les diferents funcions socials de la biblioteca actual generen la necessitat d'uns espais cada cop més flexibles. Aquesta evolució implica canvis estructurals i estètics, però també la incorporació de noves maneres d'organitzar el fons.

La identificació dels col·lectius que utilitzen la biblioteca és cabdal per adequar els serveis i programes a l'activitat del centre i per poder considerar les peculiaritats i necessitats que ha de posseir l'espai físic de la biblioteca. Fer-ho permet gestionar millor la utilització de la biblioteca, organitzar-ne horaris i prioritats d'ús.

1.3.1.2 Espai estèticament atractiu

L'espai físic de les biblioteques ha de ser estèticament acollidor, considerant els gustos i les necessitats de l'alumnat adolescent. Cal dissenyar entorns amplis i diàfans i personalitzar la biblioteca dotant-la de caràcter propi mitjançant el mobiliari, la il·luminació i la retolació. L'organització de la col·lecció ha d'incorporar fórmules noves per a la disposició dels llibres utilitzant elements visuals i estètics.

La implicació de la comunitat educativa i en especial dels alumnes en la biblioteca és vital perquè aquesta sigui una qüestió de centre. La col·laboració del departament de Visual i Plàstica en la decoració de la biblioteca pot engrescar l'alumnat a sentir com a propi aquest espai.

El mobiliari i la retolació també són elements importants. Omplir de colors les parets, les prestatgeries o el terra pot ser una solució fàcil i efectiva per delimitar zones. L'aplicació de gràfiques diverses com ara imatges,

tipografies, textos i colors poden contribuir a reforçar l'aspecte lúdic i informal d'un espai que hauria de diferenciar-se d'altres llocs del centre. També es poden condicionar zones neutres, com el vestíbul d'entrada o zones de pas del centre, i aprofitar-les, per exemple, per fer exposicions o establir punts de trobada per parlar de lectura, com una ampliació de la biblioteca.

Els mateixos alumnes també poden fer els cartells que delimiten els espais de ficció dels de coneixements i els que marquen els diversos espais de la biblioteca: cartellera de recomanacions, espai de treball en grup, suggeriments...

1.3.1.3 Espai multifuncional

L'espai físic de la biblioteca ha de ser versàtil per afavorir diferents usos. Això implica la incorporació de mobiliari modular que permeti adequar el mateix espai per a diferents tipus d'activitat: lectura personal, lectura compartida, treball en grup... L'ús de la biblioteca de secundària com a espai social demana flexibilitzar certes normes restrictives que en regulaven la utilització.

L'alumnat de secundària utilitza més la biblioteca de forma col·lectiva que individual, els adolescents no acostumen a venir-hi sols. Aquesta manera de fer determina les estratègies per fer-la atractiva, pel que fa a l'espai tant físic com virtual. En aquestes edats l'ús de la biblioteca s'obre a altres possibilitats que van més enllà de l'hora de lectura personal o l'activitat dirigida pel mestre. Si a primària els esforços es dediquen a desenvolupar un lector autònom amb una invitació a la lectura directa i un programa d'activitats dinamitzadores, a secundària cal posar l'accent en el desenvolupament d'un lector social que descobreix el valor de la lectura perquè és una activitat compartida.

En el document [*Prospectiva 2020: Las diez áreas que más van a cambiar en nuestras bibliotecas en los próximos años*](#) es destaca la tendència que els espais físics de les biblioteques siguin en un futur pròxim flexibles, acollidors i socials. En concret es diu:

La biblioteca serà un espai funcional on es podrà llegir de forma individual o en activitats col·lectives, fer treballs en grups petits i en gran grup; realitzar presentacions de llibres, pel·lícules, treballs de l'alumnat;

portar a terme activitats formatives i culturals de molt diferent signe per a tots els sectors de la comunitat educativa. Hi haurà espais de gestió, difusió de novetats, exposicions temàtiques, zona d'audiovisuals, un petit estudi de gravació. La connectivitat estarà garantida i els dispositius portàtils o mòbils no hi tindran cap restricció. Serà accessible en termes de mobilitat. La biblioteca serà concebuda com un espai de convivència, de comunicació i d'aprenentatge.

La necessitat d'un espai versàtil requereix uns equipaments adaptables. La incorporació de mobiliari modular afavoreix la multifuncionalitat de la biblioteca amb la possibilitat d'efectuar una transformació constant de la sala segons el tipus d'activitat que s'hi desenvolupa, prenent com a referència el document [Mobiliari biblioteca escolar](#).

1.3.1.4 Espai de recerca i construcció de coneixement

Les biblioteques han d'afavorir la realització d'activitats que impliquin construcció de coneixement. Són llocs per llegir i també per fer recerca i treballs de creació intel·lectual. Als centres de secundària, les biblioteques s'han d'abocar de ple a donar suport a propostes pedagògiques que incentivin la creativitat, l'experimentació i l'aprenentatge en col·laboració.

La biblioteca ha de posar l'èmfasi en l'alumnat i les noves formes en què s'ha de moure en la societat del coneixement, en connexió permanent a la xarxa i en contínua interacció amb la informació. La biblioteca ha d'afavorir la realització *in situ* d'activitats que impliquin la transformació de la informació en coneixement, com ara projectes de recerca, activitats d'aula, etc. Per assolir aquest objectiu, ha de proporcionar entorns de treball en col·laboració i actuar de laboratori per al tractament de la informació i la creació de continguts.

Els espais de les biblioteques han de ser tecnològicament preparats amb equipament específic, com ara impressores, escàners, pantalles de projecció, etc. La millora tecnològica de la biblioteca s'ha de portar a terme de manera proporcionada, deixant que l'espai central no quedi hipotecat per aquests objectes. Es poden col·locar els ordinadors fixos en zones laterals més separades i promoure l'ús a la sala de dispositius mòbils com ara portàtils o tauletes.

La biblioteca ben equipada tecnològicament, a més de donar suport al treball de les diferents disciplines acadèmiques, permet establir programes específics d'activitats de competències informacional i digital. Poden ser tallers relacionats amb l'edició digital o bé amb l'organització d'entorns personals de treball i aprenentatge.

1.4 Organització de la col·lecció

L'organització de la col·lecció ha d'incorporar fórmules noves de disposició dels llibres dins la biblioteca. Cal considerar l'ús elements facilitadors, visuals i estètics, i mobiliari per a material específic, com ara expositors i revisters, amb l'objectiu de despertar l'interès dels lectors. Les biblioteques han de mostrar els seus recursos com si fossin grans aparadors i mantenir en magatzems externs o espais reservats el fons que normalment no s'utilitzi.

L'objectiu és fer un paper proactiu que permeti generar serveis específics com ara exposicions temàtiques o el racó de les novetats, en el pla real, i la comunicació i difusió de recursos en el pla virtual.

L'organització de la col·lecció dins la biblioteca ha de garantir la localització dels documents i també permetre la descoberta personal de possibles lectures. Cal promoure una disposició atractiva i visual dels diferents tipus de materials que conformen el fons. Distribuir només en fileres i considerar l'ordre com a paradigma no ajuda en aquest moment a fer visible el valor que tenen els llibres. Cal combinar aquestes disposicions amb altres estratègies. Per exemple, si bé cal seguir la CDU per catalogar el fons, es pot destinar part de la prestatgeria o la prestatgeria superior de cada secció a exposar uns quants llibres. També es poden pintar les lleixes o remarcar-les per atraure l'atenció, diferenciant millor zones temàtiques específiques encara que no segueixin escrupolosament la CDU. Aquesta diferenciació es pot estendre a àmbits temàtics vinculats a les disciplines acadèmiques, lectures trimestrals i material específic per als projectes de recerca. Altres estratègies podrien ser la utilització de caixes i bucs i la reutilització de materials com ara les caràtules de vídeos, que poden servir de separadors de llibres.

L'espai de la biblioteca pot acollir exposicions de llibres de caràcter permanent o temporal que es poden vincular a efemèrides o projectes concrets del centre. Per fer-les s'acostuma a utilitzar uns expositors fixos, que poden ser una taula o un mostrador específic per a aquesta funció. Si es vol destinar un espai més ampli a exposicions, es pot pensar a utilitzar el sostre, que permet penjar-hi cartells amb fils i, si s'hi col·loquen guies, exposar-hi quadres. També es poden considerar altres zones fora de la biblioteca: el pati, el vestíbul, la sala de professors, etc., que la biblioteca acostuma a utilitzar de manera puntual.

Pel que fa a les publicacions periòdiques, si són exposades en un revister o similar, permeten veure la portada de l'últim número, i els còmics resulten molt més atractius col·locats en bucs o caixes. Si es tenen problemes d'espai, alguns materials no gaire utilitzats es poden col·locar en altres llocs de la biblioteca. No tot ha d'estar a la vista, mentre se sàpiga on és i en sigui fàcil la localització.

En l'espai físic de la biblioteca, la cultura impresa i la cultura digital conflueixen amb naturalitat i troben punts de convivència. Aquest fet és valuós perquè és integrador. Els llibres en paper tenen raó d'existir tot i que la societat avança cap a la lectura en suport digital accessible des de dispositius mòbils. No es pot menysprear tot el cabal d'informació encara no digitalitzat ni l'existència d'obres que, de moment, difícilment poden tenir una versió digital, com per exemple els àlbums il·lustrats.

La disposició dels materials en l'espai de la biblioteca pot incorporar l'ús d'elements visuals com ara els pictogrames per facilitar l'accés i la descoberta de títols d'una mateixa temàtica, a més de la pintura o remarca de lleixes, ja esmentada. Amb els pictogrames es poden marcar els llibres segons el gènere novel·lístic al qual pertanyen: d'aventures, ciència-ficció, fantàstic, històric, d'humor, policíac, romàntic o de terror. Així és més fàcil localitzar un determinat títol. Cadascuna d'aquestes icones també correspondria a un encapçalament de matèria o descriptor al catàleg [ePèrgam](#). En qualsevol cas, cal tenir present que aprendre a utilitzar la CDU és imprescindible perquè és el que l'alumnat trobarà també a la biblioteca pública. Complementàriament, cal realitzar cartells amb la descodificació de cada categoria per col·locar-los a la zona que correspongui.

1.5 Entorn virtual

1.5.1 Projectió digital de la biblioteca

L'evolució tecnològica dels primers anys del segle XXI ha produït un canvi profund en la manera d'accedir a la informació de la població en general. L'ús d'Internet i de la web 2.0 o de la web social és tan habitual per gestionar aspectes de la vida quotidiana que es pot afirmar que el nostre present ja és digital. En el terreny educatiu molts centres estan integrant programes tecnològics per desenvolupar nous sistemes d'aprenentatge i noves fórmules d'estimular destreses cognitives i col·laboratives d'acord amb la societat actual.

Igualment, les biblioteques escolars de secundària, en els darrers anys, han anat augmentant la seva presència a la xarxa com a mitjà per apropar-se a la seva comunitat, conèixer els seus interessos i oferir els serveis adequats de suport al currículum educatiu del centre.

Amb la creació d'un espai virtual propi desapareixen, en gran mesura, les barreres de l'espai físic i dels horaris d'apertura, i la biblioteca esdevé un servei d'accés permanent als usuaris. Aquesta porta oberta al món digital també transforma profundament la manera en què la biblioteca ha de gestionar la informació.

El concepte de biblioteca 2.0 queda recollit en les *Directrius i Estàndards per les biblioteques dels centres educatius de Catalunya* (2013):

La biblioteca en un centre educatiu actual es desenvolupa en un entorn físic i virtual que genera suport a la tasca docent, potenciant entorns de comunicació, de col·laboració i d'aprenentatge privilegiats, i on es complementen la presència física i virtual amb els continguts impresos i digitals i la utilització d'eines 2.0. Aquesta biblioteca 2.0 proporciona un valor afegit en una escola i en una societat saturades d'informació, on la clau de volta es troba en l'agent mediador que actua amb criteris de selecció, rellevància i focalització, i que pot marcar la diferència en l'èxit lector de l'alumnat.

La ràpida evolució de les eines de la web 2.0 ha fet possible l'accés i l'ús d'Internet i de la web social a persones amb escassos coneixements informàtics. Això no obstant, la creació d'un espai web de biblioteca requereix una planificació que tingui en compte, a més d'altres

aspectes, una estructura de la informació coherent i entenedora i uns continguts rellevants per a la seva comunitat educativa. L'oferta formativa del Departament d'Ensenyament en aquest aspecte es concreta en les activitats [BEBL-El blog de la biblioteca escolar: estructura i continguts](#) i [BEED-Eines 2.0 per a la biblioteca escolar](#).

1.5.2 El portal web de la biblioteca de secundària

El web de la biblioteca d'un centre educatiu de secundària ha de ser un espai que doni continuïtat a la tasca duta a terme a la biblioteca física, tot incorporant nous objectius dirigits a adequar el servei al moment tecnològic i a millorar-ne el funcionament global.

La biblioteca ha de poder difondre, mitjançant el web, les informacions derivades de les seves funcions de suport al currículum. Això comprèn el programa d'activitats, els serveis, l'accés al catàleg dels fons propis i a seleccions de recursos en línia. També ha de poder publicar informació interessant relacionada amb continguts curriculars i mostrar les relacions amb la biblioteca pública de la zona. A més, cal que hi inclogui espais de comunicació i participació oberts a tota la comunitat educativa.

L'espai web de la biblioteca s'ha de poder integrar en les plataformes educatives i informatives del centre, acordant la realització de projectes i activitats de forma conjunta: moodle, blogs, wikis, xarxes de treball en col·laboració del professorat, web del centre, etc.

En relació amb els diversos entorns virtuals on la biblioteca té presència – eines per a la gestió d'imatges, de vídeos, de documents de text, de presentacions digitals, d'àudios, etc.– el web farà d'element aglutinador en oferir-hi l'accés des d'un únic portal.

La creació d'un espai web per a la biblioteca ha de formar part del projecte educatiu del centre (PEC) i del projecte de la biblioteca (PB) i és imprescindible tant planificar-ne el procés de construcció com col·laborar amb els diversos departaments didàctics per desenvolupar la fase de creació i establir una administració compartida en la gestió posterior dels continguts.

Una bona planificació del projecte de creació d'un espai web deixarà constància de la finalitat que ha de tenir, dels destinataris als quals

s'adreça, de l'equip que l'ha de dur a terme, dels continguts que s'hi publicaran i de l'arquitectura que ha de tenir la informació en la plataforma triada.

Amb independència de l'entorn virtual triat per crear el web, cal un titular corporatiu del compte: el centre educatiu o la biblioteca. La persona o persones responsables del manteniment no han de ser les titulars d'aquest compte, encara que sí que han de disposar de permisos per editar o administrar el portal.

Pel que fa al manteniment de l'espai web, cal actualitzar els continguts de manera regular i revisar els enllaços almenys un cop cada curs. Igualment, per a una conservació correcta de la informació entrada al web, se n'ha de fer una còpia de seguretat periòdicament.

1.5.3 Aplicacions tecnològiques per al web

Actualment hi ha diverses opcions, totes vàlides, a l'hora de triar un format per allotjar el web de la biblioteca: un web propi, una secció del web del centre i gestors de continguts (blogs, llocs web, etc.). L'elecció depèn, entre altres raons, del tipus d'eina que el centre ha triat prèviament i del grau de competència digital de qui l'ha de mantenir.

Actualment, el format més usat pels centres educatius és el blog, un gestor de continguts força senzill que requereix un nivell de competència digital inicial-mitjà i que respon molt bé als requeriments d'un web per a la biblioteca. Els centres de secundària usen preferentment aquests sistemes: Nodes, XTECBlocs i Blogger.

El servei Nodes, ofert pel Departament d'Ensenyament, està pensat per allotjar el web del centre, i converteix l'espai de la biblioteca en una secció dinàmica integrada dins l'entorn digital del centre. Aquest nou servei inclou una plataforma basada en Wordpress, un gestor de continguts fàcil d'utilitzar que incorpora un disseny gràfic corporatiu i una estructura predefinida de menús, blocs d'informació, pàgines i categories. Inclou una revista escolar i una xarxa social privada, per donar protagonisme a l'alumnat i al professorat. És important saber que es pot fer el traspàs d'informació d'XTECBlocs cap a la plataforma Nodes si el centre opta per formar part d'aquest projecte.

D'altra banda, XTECBlocs és la plataforma basada en Wordpress que ofereix el Departament d'Ensenyament, cosa que proporciona estabilitat i seguretat en l'allotjament de continguts, ja que, fins i tot es pot demanar ampliació de capacitat si s'exhaureix el màxim permès. Les actualitzacions que s'hi han fet han millorat l'entorn d'edició, l'han fet més amable i intuïtiu, amb una oferta més àmplia de plantilles de visualització. A més, permet fer canvis en codi html.

El sistema Blogger té un ventall ampli de plantilles de visualització i un funcionament més intuïtiu, encara que té limitades algunes funcions bàsiques. Està indicat per a les persones amb competència digital inicial.

1.5.4 Continguts de l'espai web

Els continguts del web de la biblioteca han de tenir relació amb els seus àmbits de funcionament i les seves activitats de suport al projecte educatiu del centre. Cal que s'adrecin a tota la comunitat educativa.

La forma de presentar-los requereix una redacció entenedora que capti l'interès dels usuaris i que respecti les normes legals sobre els drets d'imatge de les persones i els drets de la propietat intel·lectual i d'autoria, recollides al document [Protecció de dades personals, ús d'imatges, propietat intel·lectual, Internet i correu electrònic](#) i a la secció del web de la XTEC [Propietat intel·lectual i drets d'autoria](#). Per això és important que les persones responsables del manteniment del lloc web coneguin aquesta legislació, per assegurar uns continguts responsables. Fóra bo reflexionar, també, sobre com el blog de la biblioteca es presenta com una oportunitat perquè l'alumnat es familiaritzi amb aquesta normativa i la respecti en la seva activitat escolar.

Els continguts es poden agrupar en vuit grans línies:

1. La biblioteca i el seu funcionament

Inclou la informació bàsica sobre la biblioteca: dades identificadores i de contacte, explicació del projecte, equip humà que el duu a terme, horaris d'atenció als usuaris en les franges lectiva i no lectiva, organització del fons, normes d'ús o guia de la biblioteca, normativa de préstec.

2. Pla de lectura del centre

S'hi recull el projecte lector del centre i la implicació de la biblioteca en aquest projecte, específicament el document del pla de lectura de centre, amb la informació sobre les activitats planificades, les lectures previstes per a cada curs escolar, el temps de lectura diari.

3. Serveis

És la informació sobre els serveis globals que ofereix la biblioteca. Els principals solen ser l'accés al catàleg en línia del fons propi, [ePèrgam](#), per als centres de tota Catalunya, o [Absysedu](#), per a alguns centres de la ciutat de Barcelona; accés a Internet; préstec a la sala; difusió de materials i recursos propis i externs, com les novetats bibliogràfiques entrades a la biblioteca; recomanacions de lectures per a les diferents tipologies d'usuaris; guies de lectura; seleccions bibliogràfiques sobre un tema; i orientacions a les famílies sobre la lectura i selecció de recursos en línia. El servei de difusió de materials i recursos pot generar publicacions de la biblioteca, si es fan seleccions i reculls de recursos de manera sistemàtica. Cal tenir en compte que es poden difondre també les publicacions de treballs d'alumnes sempre que el centre n'hagi obtingut prèviament el permís.

4. Activitats pròpies

Presenta informació sobre les activitats previstes en el pla anual, organitzades o coorganitzades per la biblioteca, com ara activitats per incentivar l'hàbit lector i el gust per llegir: presentacions de llibres, novetats, visites d'autors, lectures en veu alta, certàmens literaris organitzats pel centre o externs amb participació del centre, foment d'intercanvi de llibres, clubs de lectura; de formació d'usuaris de la biblioteca; de desenvolupament de la competència informacional: accions d'orientació en la cerca i tractament de la informació dels treballs de síntesi, de recerca, interdisciplinaris; i de desenvolupament de la dimensió cultural: exposicions pictòriques, xerrades, fòrums, audicions musicals, teatre, jocs d'escacs, etc.

5. Activitats de l'entorn

Tracta de les activitats realitzades a l'entorn del centre, en col·laboració amb altres agents o recomanades per la biblioteca: activitats de la biblioteca pública de la zona, activitats de difusió cultural i científica, com exposicions, tallers, concursos, etc.

6. Notícies generals

Es dedica a aquelles notícies de caràcter general relacionades amb continguts que s'estiguin treballant a la biblioteca o a l'aula amb suport de la biblioteca.

7. Estil propi o marca personal de la biblioteca

Cal donar valor afegit al contingut del web de la biblioteca introduint un tipus d'informació específica que li atorgui un segell d'identitat. Aquest contingut pot estar relacionat amb alguna línia de treball del centre o amb recursos específics. Són exemple d'aquest tipus d'informació els fons específics tant físics com digitals sobre temes de rellevància per al centre, com ara el nom de la institució o alguna personalitat estimada; els projectes interculturals, de valors, plurilingües; els *booktubers* o bibliotubers i els *booktrailers* o bibliotràilers; els racons de poesia o de còmics; els reculls de refranys, d'imatges pictòriques, de curts de cinema; i la informació específica de l'entorn del centre com ara la col·lecció local i les col·leccions adreçades a les famílies.

8. Enllaços d'interès

A més del que s'ha dit més amunt sobre la necessitat d'integrar les plataformes educatives en el portal digital, és interessant que s'ofereixin també altres enllaços, agrupats en blocs. En un primer bloc hi pot haver els enllaços del centre, com el blog o web corporatiu del centre, els webs o blogs dels departaments didàctics, d'aules o del professorat del centre. En un segon bloc es poden reunir els enllaços de l'entorn, com el web de la biblioteca pública i altres biblioteques escolars amigues, plans lectors, seminaris de biblioteques escolars de zona, editorials, llibreries, etc. Un tercer bloc d'enllaços pot oferir l'accés a portals institucionals de referència en el foment de la lectura i l'escriptura,

com ara el [Programa biblioteca escolar "puntedu"](#), [Directori de webs i blogs de biblioteques escolars](#), [l'Impuls de la lectura](#), el programa [araESCRIC](#), del Departament d'Ensenyament o [leer.es](#), del Ministeri d'Educació i Cultura. Tot això en funció dels interessos de la comunitat educativa del centre.

1.5.5 Estructura de la informació

L'estructura que ha de tenir la informació dins del web varia segons la plataforma usada i les prioritats de cada biblioteca. Com a criteri general es pot proposar una arquitectura funcional, que afavoreixi la usabilitat perquè els usuaris hi puguin interactuar de manera fàcil i intuïtiva. En aquesta estructura hi pot haver tres parts clarament diferenciades.

La primera correspon a una secció estàtica que serveix per allotjar la informació sobre la biblioteca i el seu funcionament, i la relacionada amb el pla de lectura de centre, corresponent a les línies de contingut 1 i 2. Dins d'un blog, aquests espais responen a les pàgines estàtiques que es poden localitzar en el menú principal.

La segona part constitueix la secció dinàmica, en què s'aplega tota la informació relacionada amb l'activitat diària de la biblioteca i els seus serveis en línia, corresponents a les línies de contingut 3 al 7. En un blog, aquestes notícies es veuen al cos central, ordenades cronològicament. Per facilitar la recuperació d'aquests apunts és imprescindible pensar en un sistema d'etiquetes com el que es proposa a [Biblioteques escolars. Webs i blogs dels centres educatius de Catalunya](#).

La tercera part és la secció d'enllaços, d'acord amb la línia de contingut 8. En un blog, aquesta secció es localitza a la barra lateral o a la barra inferior. Dins d'aquesta tercera part, se situen els enllaços a plataformes educatives, els elements de recuperació de la informació com ara cercadors, les etiquetes i les categories i altres elements que puguin interessar, com el comptador de visites, l'arxiu del blog, eines per a la compartició, sense oblidar la integració dels repositoris digitals 2.0 de la biblioteca, d'imatges, de vídeos, de documents, de presentacions digitals, etc. o de les xarxes socials en què la biblioteca té presència.

En darrer terme caldrà pensar que als centres públics ha d'aparèixer el logotip del Departament d'Ensenyament en un lloc destacat del web.

1.5.6 Disseny visual del portal

Cal que el portal es dissenyi tenint en compte l'accessibilitat dels usuaris i l'aspecte visual, que ha de ser atractiu. Les actuals eines 2.0 faciliten el disseny estètic perquè inclouen un ampli ventall de plantilles de visualització amb gammes de colors preestablertes. Només caldrà afegir-hi personalitzacions, inserint-hi alguna imatge o canviant alguns colors per adequar-lo a l'estil desitjat.

Hi ha alguns altres aspectes visuals que s'han de tenir presents per aconseguir un disseny atractiu i accessible:

- Cal tenir en compte la jerarquia visual de la pàgina. Les zones superiors tenen major jerarquia visual que les zones inferiors. És per això que cal situar els elements d'informació i navegació de més importància a la part superior de la pàgina.
- Hi ha altres tècniques per jerarquitzar la informació, com fer de mida més gran els elements de més importància, el contrast de color per distribuir la informació i l'ús d'efectes tipogràfics per emfasitzar continguts.
- Per evitar la sobrecàrrega memorística dels usuaris, es recomana que el menú de navegació, tant horitzontal com vertical, no tingui més de nou opcions.
- Per no dificultar la lectura, cal aconseguir un contrast suficient entre text i fons i seleccionar combinacions de colors i tipus de lletra que no afectin les discapacitats visuals que puguin patir alguns usuaris.
- S'ha de tenir cura de la resolució i la mida de les imatges i no usar retalls o empètitir-les massa per tal que no afectin l'accessibilitat i la comprensibilitat.

1.5.7 Avaluació

Es poden avaluar diversos aspectes relacionats amb el web de la biblioteca, tals com la usabilitat del lloc i el grau d'assoliment dels objectius que s'ha marcat la biblioteca en cada curs escolar.

Pel que fa a la usabilitat del web, és convenient, sobretot el primer any, elaborar enquestes de satisfacció, adreçades als diversos perfils de la comunitat educativa, que permetin recollir informació per millorar el disseny visual, l'estructura de la informació i la rellevància dels continguts presentats.

En relació amb la valoració del grau d'assoliment de les fites que s'ha proposat la biblioteca, cal l'elaboració d'indicadors quantitius i qualitius a partir dels quals es puguin recollir dades i fer estadístiques. En funció dels resultats cal anar modificant l'estratègia de publicació de continguts en el web.

A continuació, es pot trobar un exemple d'indicadors per a l'avaluació.

Objectius de la biblioteca	Indicadors de mesura
Donar visibilitat a la biblioteca més enllà de l'espai físic	- Nombre de visites del blog en el curs acadèmic. - Nombre d'usuaris que comparteixen el web de la biblioteca en les seves aplicacions més usuals.
Difondre'n els serveis	- Nombre de visites als serveis en línia.
Fidelitzar els usuaris	- Nombre de contactes generats per correu electrònic, personals, etc. - Nombre d'interaccions dels usuaris en el blog: aportacions, comentaris, opinions, etc. - Mitjana de temps de visualització que dediquen els usuaris en cada connexió. - Intensitat i extensió de les interaccions dels usuaris.
Augmentar el nombre d'usuaris	- Estimació del nombre de visites a la biblioteca física en el curs acadèmic. - Nombre de visites al blog en el curs acadèmic.
Augmentar el préstec de materials	- Estimació del nombre de documents físics prestats durant el curs acadèmic. - Nombre de descàrregues dels arxius del web durant el curs acadèmic.

El programa Google Analytics proporciona les dades relacionades amb l'ús virtual del web. Al portal [Ajuda XTECBlocs](#) hi ha un tutorial per inserir-lo als blogs XTEC. El sistema Blogger ja incorpora un programa que ofereix estadístiques.

2. MODEL DE GESTIÓ DE LA BIBLIOTECA DE SECUNDÀRIA

2.1. Recursos humans

En la gestió de la biblioteca s'ha de considerar tres aportacions, les de:

- El coordinador de la biblioteca
- La comissió de biblioteca
- L'equip de suport

2.1.1. Coordinador de la biblioteca: perfil, funcions i dedicació

El document *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya* (2013) dedica el punt 2.5 a tractar del personal de la biblioteca. Distingeix la figura del coordinador o coordinadora i el paper de la comissió de biblioteca. Indica que tots els centres escolars han de disposar de la figura del coordinador responsable de la biblioteca i que als centres de secundària tindrà la consideració d'especialista en informació i documentació.

Així mateix, es remarquen com a imprescindibles la qualificació professional per gestionar la biblioteca, la capacitat pedagògica per integrar-la en el desenvolupament del currículum, i les habilitats per al treball en col·laboració amb els membres de la comunitat educativa, amb els serveis educatius, amb la biblioteca pública i amb altres centres o institucions de l'entorn. També especifica quin ha de ser el seu perfil i les seves funcions. Així, el coordinador de la biblioteca:

- És el responsable del bon funcionament de la BE.
- Ha d'estar qualificat professionalment.
- Ha de treballar amb els membres de la comunitat educativa i fer de pont amb els Serveis Educatius, la biblioteca pública i els centres de l'entorn.

Les funcions que el coordinador responsable de la biblioteca hauria de dur a terme són les següents:¹

- Liderar el projecte de biblioteca per facilitar l'assoliment dels objectius del centre educatiu.
- Elaborar el pla i la memòria anual de la biblioteca, documents que queden recollits en el PEC (Projecte Educatiu de Centre).
- Identificar les necessitats relacionades amb la lectura i la informació de tota la comunitat escolar i establir els processos per resoldre-les, per mitjà d'una política adequada de gestió de la col·lecció i de la implementació de serveis.
- Liderar i impulsar la comissió de biblioteca com a instància que afavoreixi la cooperació amb el professorat en la preparació de les activitats de la biblioteca i per a l'adquisició i l'elaboració de materials i també l'adequació de la biblioteca escolar a les necessitats curriculars.
- Gestionar la biblioteca del centre: seleccionar, adquirir, mantenir i retirar fons documentals; catalogar i classificar els recursos de la biblioteca, electrònics i impresos; gestionar el pressupost i dirigir l'equip de biblioteca.
- Organitzar l'espai i els recursos, de manera que s'ofereixi un entorn favorable a l'aprenentatge sense exclusions.
- Garantir l'execució de les programacions per a diferents nivells, que facilitin l'adquisició de les competències en informació de l'alumnat en relació amb els programes curriculars, i que promoguin l'ús autònom de la biblioteca per part de l'alumnat.
- Participar en l'impuls del pla de lectura del centre, liderat per l'equip directiu.
- Facilitar informació al professorat i a l'alumnat sobre els recursos disponibles per al desenvolupament del currículum i l'accés a la documentació.
- Recopilar i fer conèixer entre el professorat experiències concretes de treball amb la informació i la lectura, que incentivin l'ús de nous mètodes docents i promoguin l'ús de la biblioteca i els seus recursos.

¹ *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya*

- Preparar i difondre materials específics de suport a la docència, i organitzar la biblioteca escolar per convertir-la en centre de recursos per a l'aprenentatge.
- Potenciar l'ús de les tecnologies de la informació com un instrument per facilitar l'aprenentatge i orientar la comunitat escolar en els aspectes que s'hi relacionin.
- Fer conèixer i promoure la producció editorial i la d'altres mitjans i de les manifestacions culturals adreçades als infants i joves entre la comunitat educativa.
- Establir coordinació amb els serveis educatius i amb altres organismes de l'entorn: biblioteques escolars, biblioteques públiques i universitàries, arxius...
- Desenvolupar vincles entre els centres d'educació primària i secundària per facilitar la transició de l'alumnat i per garantir l'assoliment dels objectius de la programació de la biblioteca.
- Treballar amb la comunitat en general, especialment amb les famílies.
- Vetllar per l'avaluació anual del projecte de biblioteca.

Amb la intenció que els centres educatius valorin la necessitat de tenir una persona especialista amb formació específica en lectura i biblioteques per coordinar la biblioteca del centre, de cara al curs 2016-2017 el Departament d'Ensenyament publica a la [RESOLUCIÓ ENS/1128/2016, de 26 d'abril](#), entre d'altres, un perfil de lectura i biblioteca escolar amb les missions de "consolidar l'enfocament didàctic de la lectura com a eix transversal del currículum en el centre educatiu i coordinar l'ús de la biblioteca, d'acord amb el projecte educatiu de centre".

Les seves funcions a secundària són les següents:

- Impartir docència fent ús d'estratègies didàctiques que potenciïn la lectura com a instrument d'aprenentatge.
- Impulsar i coordinar el pla de lectura de centre.
- Assessorar el professorat en la selecció de materials i en les estratègies didàctiques que afavoreixin l'aprenentatge a través de la lectura.
- Coordinar la biblioteca escolar, i promoure activitats que fomentin el gust per la lectura.

En un centre, doncs, tindrà preferència per ocupar la coordinació de biblioteca qui acrediti el perfil docent de lectura i biblioteca escolar a partir de la seva formació acadèmica i professional. En concret, aquesta acreditació respon a la formació específica en publicacions de lectura infantil i juvenil, competència lectora i gestió de la informació: una persona especialista en informació, documentació i lectura.

El coordinador de biblioteca d'un centre de secundària assumeix la funció de bibliotecari i compta amb la formació indispensable que complementi el seu perfil per donar suport al currículum. En qualsevol cas, ha de tenir els coneixements i les habilitats per promoure la lectura, gestionar i proporcionar informació, i també ser expert en recursos documentals, de manera que se'l pugui considerar l'especialista de referència al centre en aquests aspectes. Altres qualitats que el defineixen són les relacionades amb la implementació de les TAC i les competències transversals comunicatives i cooperatives que li facilitin la tasca de mediador.

La dedicació horària pròpia de la coordinació de la biblioteca pot variar en funció dels objectius que té i del projecte educatiu, de les tasques que desenvolupa i del nombre d'alumnes i professors del centre, de les dimensions de la col·lecció, del nombre d'hores d'obertura de la biblioteca o la complexitat de la seva gestió. Actualment és la direcció del centre la que, en funció de la seva autonomia, decideix la càrrega horària d'aquesta dedicació.

2.1.2. Comissió de biblioteca

La comissió de biblioteca, com a model de gestió per a la biblioteca del centre, respon a necessitats pràctiques, ja que aporta valor d'innovació a l'organització educativa i implicació de la resta del professorat, assegura la continuïtat del projecte si el coordinador canvia amb el pas dels cursos i l'ajuda a complir les diverses funcions que ha de complir.

Aquesta comissió pot estar formada pel coordinador de la biblioteca, pel coordinador de les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement i audiovisuals del centre, representants dels diferents departaments, un representant de l'equip directiu, i, si s'escau, un representant de les

famílies i un representant de l'alumnat.² Podria coincidir amb la comissió pedagògica del centre.

Les funcions de la comissió, segons les *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya* són:

- Establir criteris i formes de funcionament de la biblioteca, d'acord amb el projecte educatiu i les normes d'organització i funcionament.
- Identificar les necessitats lectores i d'informació dels diferents sectors de la comunitat escolar i donar-hi resposta.
- Elaborar i avaluar el projecte de biblioteca d'acord amb la programació general anual del centre.
- Donar suport als projectes i activitats que es desenvolupen des de la biblioteca a tota la comunitat educativa i fer-ne difusió.

La constitució d'una comissió, especialista en lectura i recerca, ha d'integrar una representació del professorat de diferents especialitats d'acord amb el projecte educatiu de cada centre i les seves prioritats. Amb aquest model el coordinador de la biblioteca passa a ser el responsable d'un recurs educatiu i a exercir i impulsar veritablement funcions de coordinació docent. D'aquesta manera es promou un treball integrat en l'activitat escolar, que permet aglutinar sinèrgies des de diferents agents educatius, tot establint dinàmiques de convergència i col·laboració en àmbits curriculars compartits.

Per a l'organització de la comissió de biblioteca cal destacar les següents característiques: flexibilitat, dinamisme i autoregulació i lideratge distribuït. Al mateix temps cal considerar el perfil de les persones que integren l'equip.

Pel que fa a la flexibilitat, la composició d'aquesta comissió està condicionada als objectius, la programació didàctica, el pla de treball de la biblioteca i el projecte educatiu de centre. La comissió, doncs, es configurarà amb criteris diferents a cada centre, en funció del seu projecte i dels objectius programats cada curs. Per exemple, hi haurà

² A partir de *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya* (2013)

cursos que potser la comissió serà més científica perquè es vol treballar la lectura des d'aquest àmbit, i cursos en què serà més propera a la creativitat perquè es vol articular un projecte basat en els còmics i àlbums il·lustrats. També es pot optar per una comissió heterogènia i marcar objectius més diversificats. Les reunions de la comissió de biblioteca s'han d'integrar en el calendari de reunions del centre i seguir els estàndards de qualitat quant a convocatòria, ordre del dia i acta de temes tractats i acords.

Quant al dinamisme i l'autoregulació, l'adaptació a la realitat concreta de l'aula i a l'entorn educatiu necessita respostes diverses i un coneixement de la comunitat educativa. Les estratègies d'intervenció i les activitats han de ser revisades periòdicament perquè l'alumnat i l'equip docent varien cada curs. Cal comptar amb les dinàmiques relacionals de les aules, conèixer el progrés del grup classe o el perfil del professor per ajustar la mediació. El coneixement del centre educatiu, una mentalitat oberta i la capacitat adaptativa són valors que haurien de tenir els membres de la comissió.

Finalment, el lideratge distribuït s'entén com la confiança que es diposita en els membres de la comissió, en la seva capacitat d'impulsar o gestionar iniciatives de manera autònoma en el marc d'un projecte global que es concreta en el projecte de biblioteca i en el pla anual, i que respon als àmbits d'actuació de la biblioteca. La combinació d'intervencions en uns destinataris que cada curs poden renovar-se requereix una coordinació que vetlli perquè la simultaneïtat i la varietat d'estratègies, la seva aplicació de manera continuada o puntual, formin part d'un projecte coordinat. La figura d'un coordinador és cabdal per donar unitat i continuïtat a les tasques i funcions que assumeix la biblioteca.

2.1.3. Equip de suport de biblioteca

Les tasques que es deriven del funcionament de la biblioteca de vegades poden ser assumides per altres persones alienes a la comissió, però que també participen en la gestió. Es tractaria de l'equip de suport, que aplega totes les persones que hi col·laboren, tant docents com altres, com ara professorat, famílies, estudiants en pràctiques i alumnes voluntaris. Aquestes persones treballen en la gestió de la

biblioteca d'acord amb el coordinador per tal de fer efectiva la seva tasca i donar resposta adequada a les necessitats de la biblioteca com a centre de recursos.

2.2. Documents d'organització i gestió educativa

2.2.1. Projecte de biblioteca³

El projecte de biblioteca defineix què és i com és la biblioteca del centre, i en concreta la missió, les funcions, els àmbits de gestió, el personal, el finançament i la relació amb l'entorn. Emmarca tot el funcionament de la biblioteca per tal que esdevingui un suport per al desenvolupament del Pla de Lectura de Centre (PLEC) i del PEC. Defineix la biblioteca del centre i, per tant, s'ha de revisar periòdicament per tal d'anar-lo adaptant als canvis.

En el moment d'iniciar un projecte de biblioteca o de fer-ne la revisió si ja existeix, cal de tenir en compte els aspectes següents:

- El model de biblioteca ha de ser compartit per tot el claustre i donar resposta a les necessitats informatives actuals.
- Cal un ús coherent de la biblioteca per part de tot el claustre i de l'equip directiu: la biblioteca com a qüestió de centre.
- El projecte de biblioteca escolar ha d'estar integrat dins del projecte educatiu del centre.

Elaborar un projecte de biblioteca és una tasca pròpia de la comissió de biblioteca, liderada pel coordinador, i pot ser necessari començar per fer una bona diagnosi de la situació existent, que permeti detectar tant els punts febles, és a dir, aquells que són susceptibles de millora o de modificació, com els punts forts, els que cal mantenir.

Per poder fer la diagnosi cal una bona planificació i uns instruments adequats per a la recollida d'informació i la posterior interpretació. Pot ser útil el document de la Fundación Germán Sánchez Ruipérez *Biblioteques escolars entre interrogants? Eina d'autoavaluació: preguntes i indicadors per millorar la biblioteca*, així com el [qüestionari](#)

³ Vegeu curs [BE1 - Biblioteca escolar 1: Concepte, dinamització i aplicació de gestió \(ePèrgam\)](#) (en actualització).

de diagnosi que proposa el curs BE1D-biblioteca escolar 1: Concepte i dinamització del programa “puntedu”.

El projecte de biblioteca hauria de constar, com a mínim, dels punts següents:

- Presentació i justificació del projecte
- Missió i funcions de la biblioteca escolar
- Gestió i organització:
 - Espai físic
 - Col·lecció
 - Recursos humans
 - Horari
 - Usuaris
 - Finançament
- Serveis de la biblioteca:
 - Consulta i informació
 - Préstec
 - Suport al currículum
 - Atenció extraescolar
- Relació amb l'entorn, promoció i difusió
- Avaluació

Una bona planificació dels temps d'execució (diagnosi, anàlisi de dades, redacció del projecte, aprovació pel claustre i revisions posteriors) farà més efectiu el treball i l'ús d'aquest document.

2.2.2. Pla de treball anual i Memòria anual de la biblioteca.

El pla de treball anual concreta les tasques i actuacions que es duran a terme a la biblioteca durant el període d'un curs escolar. Ha de contenir les actuacions relacionades amb el suport al PEC que s'hi faran, però també el pressupost i les actuacions relacionades amb tots els àmbits de la gestió bibliotecària, dinamització i formació per a aquell curs escolar. Per a cadascun d'aquests àmbits s'haurien de concretar uns objectius, actuacions i persones responsables de dur-los a terme.

Un exemple concret:

ÀMBIT DE GESTIÓ		
La biblioteca com a centre de recursos físic i virtual al servei del Projecte Educatiu.		
OBJECTIUS	ACTUACIONS	RESPONSABLES
Mantenir l'espai i les instal·lacions en bon estat d'ús.	Manteniment de l'espai físic: instal·lacions i equipament de la BE. Manteniment dels equips informàtics. Adquisició d'una pantalla i un canó de projecció. Ambientació/decoració de la biblioteca segons el calendari festiu.	Grup de mestres BE Mestra responsable BE Coordinador TIC Grup de treball AMPA
Facilitar l'accés a un fons documental de qualitat i ben organitzat.	Catalogació del fons documental amb el programa ePèrgam. Esporga i reorganització d'una part del fons de llibres de ficció: Classificació segons gènere: conte, contes clàssics, àlbum il·lustrat, clàssics il·lustrats, novel·la, còmic i poesia. Marcar els àlbums i els clàssics il·lustrats amb etiqueta que els identifiqui. Crear un pictograma per marcar els llibres de "creixement personal". Ubicar aquests llibres en un espai concret i senyalitzat adequadament. Manteniment i millora de la senyalització de la BE per facilitar la localització dels materials.	Mestra responsable BE Grup de mestres BE Grup de treball AMPA
Facilitar l'accés a recursos de qualitat diversos i útils.	Creació d'un tutorial que mostri com fer ús del mòdul de consultes del catàleg ePèrgam. Organització i posada en funcionament de la biblioteca digital. Elaboració de guies de lectura temàtiques amb l'ePèrgam segons necessitats i/o interessos de la comunitat educativa. Actualització de la guia de la BE i fer-ne difusió a les famílies que s'incorporen noves a l'escola. Obertura de la BE a l'hora del pati, amb servei de préstec per a l'alumnat de CM i CS. Obertura de la BE en horari extra escolar.	Mestra responsable BE Comissió bibliotècnica Personal AMPA
Ampliar el fons documental amb nous materials atenent a les necessitats de l'escola.	Adquisició de nous materials de coneixements i de ficció. Adquisició de llibres en lletra de pal per augmentar el volum d'aquest fons per a educació infantil i primer de primària. Adquisició de novetats de literatura infantil. Adquisició de noves pel·lícules (DVD).	Mestra responsable BE Grup de mestres BE

Fragment del Pla de treball anual del curs 2015-2016 de l'Escola Cossetània (Vilanova i la Geltrú)

Les programacions didàctiques de les matèries elaborades pels departaments han de referenciar les activitats que tinguin en compte la biblioteca com a recurs. El coordinador de la biblioteca, per mitjà de la comissió, ha d'incloure aquestes activitats en el pla de treball anual.

Aquest pla de treball anual, específicament les activitats programades, s'ha d'avaluar cada curs, i els resultats s'han de recollir en la memòria anual de biblioteca, que ha de formar part de la memòria anual del centre.

Els responsables de l'elaboració del pla de treball anual i de la memòria anual de la biblioteca són la comissió de biblioteca i el seu coordinador.

2.2.3. Pla de Lectura de Centre⁴

"El PLEC és un document de centre que, a partir de les necessitats detectades en una anàlisi prèvia, recull els objectius, les metodologies i les estratègies necessàries per assegurar l'assoliment de les

⁴ Vegeu el curs de formació [BE3-El Pla de Lectura de Centre \(PLEC\)](#).

competències bàsiques i per fomentar l'hàbit lector i el gust per llegir per part de l'alumnat.”⁵

El PLEC és un pla que marca la línia del centre quant a l'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura, per tal d'assegurar que l'alumnat assoleixi un bon nivell de competència lectora. En el marc d'aquesta línia, el PLEC concreta i estableix els objectius, la metodologia i les actuacions que cal desenvolupar per aconseguir-ho. El disseny de la línia de centre i del PLEC depassa les funcions de la biblioteca, que hi intervé com un espai afavoridor de la lectura. És imprescindible que objectius, metodologia i actuacions siguin duts a terme per part de tot el professorat i des de totes les matèries del currículum.

El PLEC preveu els objectius següents:⁶

- Afavorir la integració de la competència lectora en totes les matèries del currículum.
- Promoure l'autonomia i la competència de l'alumnat en l'accés, el tractament i l'ús de la informació.
- Fomentar l'hàbit lector i ajudar a descobrir i a valorar el plaer de la lectura.
- Afavorir la planificació i la coordinació, la sistematització i la coherència de les estratègies que el centre desenvolupa a l'entorn de la lectura.
- Estimular l'ús de metodologies més actives i significatives per a l'alumnat.
- Comptar amb la biblioteca del centre com a element dinamitzador de la lectura i com a espai d'informació i de documentació.
- Relacionar-se i coordinar-se amb els plans i els serveis que ofereixi l'entorn proper: plans educatius d'entorn, biblioteca pública, llibreries, centres cívics, etc.
- Promoure la formació del professorat per millorar la qualitat de la seva intervenció i implicació en el desenvolupament del PLEC.

⁵ DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*, pàg. 117

⁶ DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*, pàg. 118.

- Promoure eines d'avaluació continuada i d'autoavaluació que facilitin el seguiment del PLEC i l'adequació dels objectius a les noves necessitats del centre.

Els continguts del PLEC s'haurien d'organitzar al voltant dels tres eixos de la competència lectora: saber llegir, llegir per aprendre i gust per llegir.⁷

- Saber llegir. Implica haver desenvolupat la capacitat de llegir, de comprendre i d'interpretar textos. L'assoliment de les habilitats funcionals bàsiques de lectura correspon al cicle inicial de l'educació primària. Pertoca als cicles posteriors continuar el treball de les estratègies lectores, adaptades a les necessitats de cada moment.
- Llegir per aprendre. És la lectura destinada a l'aprenentatge, i implica la capacitat d'utilitzar-la com a eina per accedir a la informació, la descoberta i l'ampliació de coneixements, en totes les matèries del currículum.
- Gust per llegir. S'adquireix desenvolupant l'hàbit lector i dedicant-se a la lectura sistemàtica en qualsevol suport, aprenent a reflexionar sobre el que s'ha llegit, sabent-ho explicar i compartir mitjançant evidències orals o escrites.

⁷ La imatge de la competència lectora com un tamboret de tres potes va ser utilitzada per Isabel Soler i ha estat adoptada per l'estratègia de l'Impuls de la Lectura del Departament d'Ensenyament per articular la seva formació.

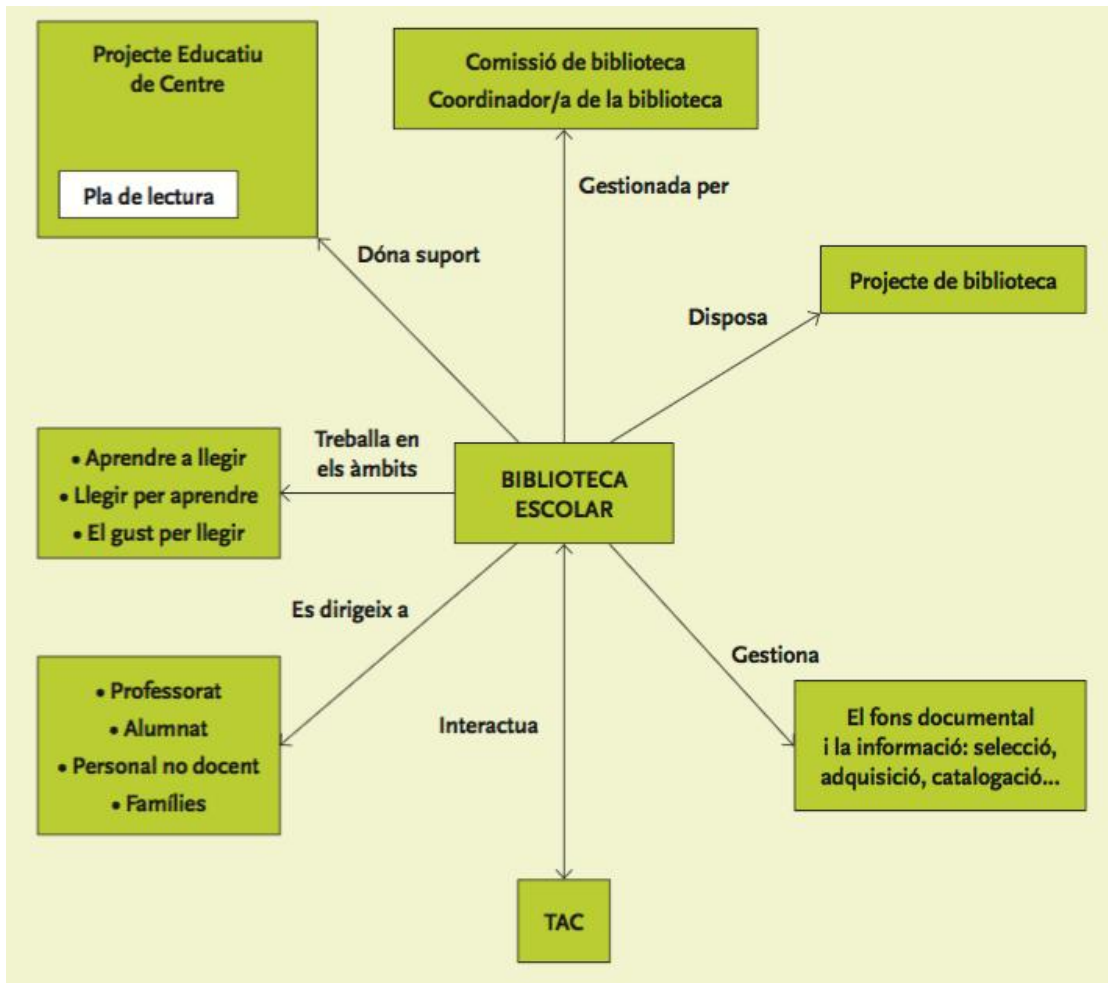
L'elaboració i el desenvolupament del PLEC ha de ser liderat per l'equip directiu, ha de comptar amb la col·laboració del coordinador i de la comissió de la biblioteca del centre i ha de comptar també amb tot el claustre. En última instància, el consell escolar ha d'aportar els seus punts de vista, donar-hi el vist i plau i reforçar el compromís per desenvolupar les estratègies que es reflecteixen en el document.

En l'elaboració del PLEC s'haurien de preveure quatre moments diferents:

1. Motivació i sensibilització del professorat: el PLEC no s'hauria de veure com un document imposat des de fora del centre, sinó que hauria de néixer de la voluntat i la necessitat d'endregar i de crear una línia educativa pròpia. Per aquest motiu és necessari que hi hagi un temps per prendre consciència d'aquesta necessitat. Això afavorirà la implicació del professorat en l'elaboració del document i en la seva aplicació.
2. Diagnosi: anàlisi i reflexió. Per poder millorar, sempre cal partir de la situació inicial del centre: cal veure en quin estadi respecte de l'assoliment de les competències bàsiques i l'hàbit lector es troba el centre i quin és el tractament que hi té la lectura i el seu aprenentatge. Aquesta diagnosi ha de ser aprofundida i hauria de preveure diferents aspectes, com ara l'aprenentatge de la lectura, el tractament de la lectura a les matèries, el perfil lector de la comunitat educativa... Analitzar els resultats de la diagnosi permetrà detectar punts forts i febles i determinar les línies d'acció.
3. Elaboració i desenvolupament: el temps d'aquesta fase és diferent per a cada centre, ja que depèn de la seva situació inicial i de les seves necessitats. Cal concretar:
 - Períodes d'elaboració i contingut de cada etapa.
 - Objectius, estratègies i criteris d'avaluació per a cada eix del PLEC.
 - Tasques i responsabilitats del professorat.
 - Formació del professorat.
 - Adequació dels recursos.
4. Avaluació: un cop elaborat el PLEC i iniciada l'aplicació, cal concretar en quins moments es farà l'avaluació del document i

com s'hi introduiran les modificacions pertinents. Cal pensar que no és un document perenne, sinó que s'ha d'anar adaptant als canvis perquè sigui realment útil.

Com a síntesi d'aquest apartat el següent esquema⁸ pot ajudar a aclarir les relacions entre els diferents elements que tenen relació amb la biblioteca de centre.

⁸ DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*, Op. cit, pàg. 126.

3. PROMOCIÓ I FOMENT DE LA LECTURA

3.1 Adolescència i lectura: preferències lectores

La descripció dels comportaments lectors dels adolescents actuals ha de servir de punt de partida per dissenyar vies d'intervenció educativa, ja que poden ajudar a perfilar estratègies que millorin l'accés a la lectura literària i la consolidació d'hàbits lectors més enllà de l'àmbit escolar.

3.1.1 Tipus de lectures

L'univers lector adolescent, com comenta Manresa (2013)⁹, es configura a partir de la lectura de textos de diferents tipologies, des de les literàries a aquelles que, sense ser-ho, hi estan relacionades. En una primera aproximació aquesta autora estableix una classificació centrada en l'estructura textual i el format:

- Textos d'imaginació (literatura).
- Textos de coneixement en formats diversos (llibres, revistes, pàgines web temàtiques).
- Documents audiovisuals (films i reportatges).
- Productes digitals amb estructures, per exemple, narratives (videojocs).

Per altra part, des del punt de vista de la procedència dels textos, es poden diferenciar dos àmbits:

- Lectures acadèmiques o de programació escolar: textos canònics i clàssics, lectures juvenils seleccionades pel centre.

⁹ M. MANRESA. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*. Barcelona: Rosa Sensat, 2013.

- Lectures personals o d'àmbit privat: literatura juvenil, novel·les d'aventures, testimoni, d'amor, de ciència-ficció, best sellers, còmics.

Manresa (2013) remarca:

Tot i que aquest estudi se centra en els textos literaris, val la pena tenir present que la ficció literària no és la lectura més practicada pels joves. Les altres lectures —revistes, textos de coneixement, textos diversos d'Internet caracteritzats per un registre menys formal...— tenen presència de manera transversal en tots els tipus de lectors. Conèixer aquesta realitat permet entendre l'univers lector dels joves en la seva globalitat i ajuda a situar les habilitats lectores desenvolupades fora de l'àmbit escolar.

Es pot considerar que les preferències de lectura dels joves quan poden triar depenen de:

- factors sociològics: sexe, edat, nivell sociocultural, nivell acadèmic i rendiment,
- factors específics: experiència lectora prèvia,
- factors externs: modes mediàtiques, producció editorial.

Es podria obtenir una visió panoràmica de les lectures fetes sense prescripció escolar pels adolescents si es relaciona la classificació de textos elaborada per Díaz-Plaja (2008)¹⁰ amb les variables sociològiques, considerant també els percentatges i les inclinacions referides al comportament lector dels joves que aporten el Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil en les conclusions de l'estudi *Hàbits de lectura dels infants i joves de Catalunya* i Manresa (2013).

Les dades disponibles sobre l'etapa postobligatòria són recollides a l'*Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*. L'ítem "Llegir llibres (exclosos els d'estudi)", per al grup d'edat de 15 a 19 anys, mostra els següents resultats: 11,8% molt, 24,7% força, 43,1% no gaire, 20,4% gens. Els percentatges estan per sota dels de les franges d'edat adulta, per la

¹⁰ A. DÍAZ-PLAJA. "Entre llibres: la construcció d'un itinerari lector propi en l'adolescència". A: *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó, 2008.

qual cosa es pot inferir que aquestes edats coincideixen amb el moment més baix de l'activitat lectora personal. “Les causes d'aquesta situació”, indica Colomer (2008)¹¹, “les podem situar en una estreta interrelació de l'actuació escolar amb les actituds i percepcions de l'alumnat. Pel que fa a la quantitat de lectures, la pressió escolar sostreu temps per a la lectura personal [...]”

Per una part, la pressió escolar i les necessitats de socialització limiten el temps dedicat a la lectura; per altra, els tipus de lectures de les pràctiques acadèmiques es distancien de les que es fan per elecció personal, mentre que els criteris d'interpretació i valoració passen de ser emocionals a formals i culturals. També hi ha estudis que indiquen que la pauta general de comportament envers la lectura literària dels joves tendeix a dues forces inercials simultànies, en aparença contradictòries, que funcionen com a estímuls: des de la perspectiva individual, el col·leccionisme (autors, sagues literàries, gèneres) i l'eclecticisme (elecció sense criteri); des de la col·lectiva, la necessitat de pertànyer a una comunitat lectora formada per iguals (creació d'un sistema quasi inercial de referències comunes de lectures) i la diversitat (autors i temes variats, distribuïts de manera transversal).

3.1.2 Lectors híbrids: paper i pantalla

Telèfons intel·ligents, tauletes tàctils, ordinadors portàtils i llibres electrònics formen part de la quotidianitat dels adolescents. La lectura literària i l'estímul del seu hàbit no poden ser aliens ni a les innovacions tecnològiques ni a l'espai virtual en què els joves interaccionen i duen a terme moltes de les seves activitats; més aviat al contrari, han d'aprofitar-ne l'embranchada.

Els canvis tecnològics sempre han suposat transformacions individuals i socials, i han arribat fins i tot a la variació en l'estructura del pensament; la impremta va revolucionar la difusió del coneixement i la seva socialització, es va passar de la lectura en veu alta, perquè eren pocs els qui sabien llegir, a la lectura silenciosa, a la possibilitat d'anàlisi

¹¹ T. COLOMER (coord.). *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó, 2008.

racional i comunicació diferida; ara, la lectura digital o digitalitzada aconsegueix velocitat de transmissió, diversificació en els tipus de documents, possibilitats de processament i manipulació d'informació i capacitat d'interacció.

La potencialitat que augura la tecnologia no es pot menystenir, s'ha de considerar per valorar quin impacte té no únicament en els lectors juvenils, sinó també en els hàbits socials i culturals generals. Perquè el lector jove actual és ja el resultat de l'encreuament del llibre en paper, de les pantalles i d'internet, és a dir, és un lector híbrid. El terme "lector híbrid" ajuda a explicar una etapa de transició en què coexisteix la lectura en formats diferents; a poc a poc se n'ha de regular l'ús. D'aquesta manera, amb el temps, es tornaran a fer invisibles i allò important tornarà a ser el text, la lectura i el lector.

La lectura d'obres en format electrònic té un paper cada cop més rellevant; encara manca producció editorial, i hàbit en els lectors, però el camí ja està iniciat. Les biblioteques dels centres de secundària, igual que van incorporar ordinadors en el seu espai per facilitar el desenvolupament de destreses informacionals, han d'anar introduint la gestió de llibres digitals de lectura i dispositius mòbils (per exemple, lectors de llibres electrònics), com una porta més d'aproximació a la literatura.

3.1.3 Per què cal afavorir l'hàbit lector?

Els beneficis d'un bon hàbit lector en la millora de la competència lectora, l'èxit acadèmic i la comprensió del món estan provats. De l'anàlisi dels resultats obtinguts a PISA 2000 s'obté que la relació entre la competència lectora i la implicació en la lectura és més gran que no pas la relació entre la competència lectora i la situació socioeconòmica (OCDE, 2002). Diversos estudis¹² també avalen que l'hàbit lector correlaciona amb altres aspectes acadèmics i socials importants, com ara:

¹² Wells, 1986; Bruner, 1996; Cunningham i Stanovich, 1998; Allan i col·laboradors, 2005; Roos i col·laboradors, 2006, esmentats a M. LOCKWOOD: *Promover el plaer de leer en la educación primaria*, pàg. 32.

- La comprensió i la competència lectores
- L'expressió escrita
- Els resultats escolars, en general
- El nivell de coneixements generals
- La comprensió d'altres cultures
- La comprensió de la naturalesa humana
- La capacitat de presa de decisions

La realitat actual de les aules fa pensar que no tots els alumnes tenen les mateixes oportunitats d'estar en contacte amb els llibres fora del centre, la qual cosa dificulta la creació d'un hàbit. El paper del centre educatiu i de la biblioteca de centre com a compensador de desigualtats és clau, doncs, per fer la lectura visible al centre, apropar els llibres als alumnes, proporcionar-los espais i temps de lectura autònoma i models lectors, ajudar-los a definir les seves preferències lectores i a configurar el seu itinerari lector.

3.2 Dimensions de la lectura

En les pràctiques de lectura es poden reconèixer dues dimensions: una de personal i privada (amb anticipacions, formulació d'hipòtesis, verificacions, reformulacions, salts, reculades, connexions, interès, desinterès i identificacions) i una altra d'interpersonal i pública, que implica la interacció amb els altres (comentar, recomanar, compartir lectures, confrontar interpretacions, discutir sobre els implícits).

Llegir, com la majoria de les activitats humanes, suposa un creixement, que té relació no només amb l'activitat estrictament personal sinó també, i molt particularment, amb les possibilitats d'interacció amb altres persones que també han llegit. En trobem un exemple molt habitual en el fet que moltes de les lectures que fem acostumen a ser conseqüència d'una interacció amb una altra persona. En el món actual, en el qual el fet de compartir a través de les xarxes socials està tan arrelat entre la població en general i els adolescents en particular, seria una errada no donar la importància que cal a aquesta dimensió social de la lectura.

Als centres totes dues dimensions es retroalimenten i troben el seu espai: la formació literària facilita claus per a la lectura autònoma, i la lectura social hi dóna sentit, perquè apropa la lectura als interessos personals i comuns dels estudiants lectors, i estimula a continuar llegint.

3.2.1 Dimensió personal

La lectura autònoma, seguida, silenciosa, de gratificació immediata i d'elecció lliure és imprescindible per al desenvolupament de les competències lectores, Ho é perquè el mateix text "ensenyi" a llegir (...). Ho és perquè els alumnes formen la seva autoimatge como a lectors aprenent a avaluar els llibres anticipadament, creant expectatives, arriscant-se a triar, acostumant-se a abandonar un llibre que defrauda i a demanar en préstec el que resulta atractiu.¹³

Aquest tipus de lectura, feta amb regularitat, complint una sèrie de condicions, i acompanyada d'espais per compartir-la i parlar-ne, ajuda a configurar l'hàbit lector dels alumnes.¹⁴

En aquest tipus de lectura caldria respectar unes condicions:¹⁵

- Els alumnes han de poder triar les pròpies lectures
- S'ha de donar valor a la lectura (tenir un temps marcat a l'horari, per exemple)
- S'ha de poder llegir sense interrupcions i un mínim de temps seguit
- Els materials de lectura han de ser complets i coherents.

Per fomentar la lectura autònoma la biblioteca ha d'apropar els llibres als alumnes, fer del llibre un objecte quotidià a les aules. Amb aquesta finalitat poden néixer les biblioteques d'aula, seccions de la biblioteca del centre creades a partir del seu fons, amb una col·lecció escollida

¹³ T. COLOMER: *Andar entre libros: la lectura literaria en la escuela*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2005. Pàg 171

¹⁴ Vegeu [L'hàbit lector i el temps de lectura a l'educació secundària](#).

¹⁵ A partir de M. CONDEMARÍN. *El programa de lectura silenciosa sostenida*. Santiago de Xile: Andrés Bello, 1991.

per professor i alumnes, on es diversifiquin els materials per arribar a tots els gustos.¹⁶

Altres maneres d'apropar els llibres als joves poden ser les recomanacions personals, les presentacions de novetats, les exposicions, i l'ús d'espais digitals com a eina de difusió. En totes elles la biblioteca hi té un paper important.

Pel que fa a les recomanacions personals, el programa de gestió de biblioteca ePèrgam permet consultar l'historial de documents prestats en el curs, cosa que pot facilitar la recomanació de llibres per part del coordinador de la biblioteca. Aquesta recomanació personalitzada permet introduir l'alumne en lectures diversificades, sobretot en aquells alumnes que llegeixen sempre el mateix tipus de llibres. També és necessària per a aquells alumnes que encara no han trobat el tipus de llibre que els agrada: una recomanació personalitzada basada en els seus interessos pot augmentar les expectatives del llibre i ser una porta d'entrada a la lectura.

Un tema controvertit és el de les lectures comunes, altrament anomenades "prescriptives" o "obligatòries", que el Departament d'Ensenyament proposa a cada promoció de Batxillerat, tant per a matèries comunes (Llengua catalana i literatura i Llengua castellana i literatura) com per a les matèries de modalitat (Literatura catalana, Literatura castellana i Literatura Universal). Cal considerar la necessitat d'assegurar un mínim coneixement del corpus literari entre els alumnes que cursen batxillerat i que es presentaran a les proves d'accés a la universitat. Ara bé, també caldria considerar el nom que es dóna a aquest conjunt de lectures: potser la paraula "obligatòria" o "prescriptiva" ja pot predisposar-hi negativament l'alumne. Juan Mata defineix les lectures obligatòries de la següent manera, posant molt d'èmfasi en la manera com es promocionen i es treballen:

Amenaça que gravita sobre els alumnes dels diversos nivells educatius. Molt sovint, l'oposició a llegir a la força un llibre recomanat no rau en el

¹⁶ Vegeu [Biblioteca d'aula: una oportunitat per a la lectura i el coneixement](#).

fet que sigui massa llarg o tingui una qualitat escassa, sinó en els procediments que s'empren per promocionar-lo.

Llegir un llibre determinat pot ser una cosa valuosa i inoblidable, però els lectors joves es resisteixen a fer-ho si ho relacionen amb terminis, treballs o controls.¹⁷

Aquesta llista de lectures està destinada a batxillerat. La majoria de centres, però, decideixen elaborar la seva pròpia llista de lectures comunes per a cada curs d'ESO, amb l'objectiu d'assegurar la lectura d'uns mínims, decidits pel professorat del centre. És en aquest cas que s'haurien de tenir clars una sèrie d'aspectes, com ara qui tria aquestes lectures i de quina manera es llegeixen i es treballen.

Respecte a qui tria les lectures caldria plantejar-se si és necessari que totes les proposin els diferents departaments i si totes han de ser obligatòries. Potser ho poden ser unes quantes, però algunes les podrien escollir els alumnes, bé directament bé d'una proposta feta pel professor. Seria una manera d'escoltar la seva veu i que no sentin la lectura com una imposició, cosa que probablement en comptes d'afavorir el seu hàbit lector aconseguirà el contrari.

La manera de llegir aquests textos i el treball que se'n fa posteriorment no és menys important. Hi haurà textos que, pel seu nivell o temàtica, necessitaran una lectura guiada pel mestre, que en pot llegir alguns fragments en veu alta per comentar entre tots, per accedir al seu significat (cal tenir present que per fer-ho calen uns coneixements previs tant de gènere com de context històric) i anar construint entre tots la comprensió del llibre.

Respecte al treball posterior, l'estudi *Llegir per aprendre: una proposta per treballar les lectures a l'ESO* deixa veure que les tasques que més es proposen en acabar una lectura sempre són els exàmens i els treballs escrits, prescindint del que manifesten els alumnes sobre què els agrada més fer després de llegir un llibre, que és parlar-ne. Ara mateix hi ha

¹⁷ J. MATA. «10 ideas clave. Animación a la lectura: hacer de la lectura una práctica feliz, trascendente y deseable». A: *Aula de Innovación Educativa*, núm. 183-184. Barcelona: Graó, 2009.

centres que han decidit aprofitar els mitjans tecnològics a l'abast per implicar més els alumnes en les lectures. En aquest sentit es poden trobar a la xarxa bons exemples de treballs fets en col·laboració, d'alumnes que, aprofitant les TAC, creen bibliotràilers, es converteixen en bibliotubers o bé participen en xarxes socials creades pel centre al voltant de la lectura. Se'n poden trobar exemples a [BookTrailers. Taller d'Edició](#).

El paper que pot jugar la biblioteca en la tria de les lectures comunes és clar:

- Orientar el professorat sobre les preferències lectores dels seus alumnes.
- Ajudar a disposar de lots de llibres d'un determinat títol, utilitzant el conveni de préstec interbibliotecari que pugui haver-hi amb la biblioteca pública.
- Orientar i col·laborar en l'organització de clubs de lectura al voltant d'aquestes obres.
- Oferir els recursos digitals de la biblioteca per afavorir l'intercanvi d'opinions i de recomanacions de lectura: blog de la biblioteca, xarxa social de lectura...
- Orientar i formar els alumnes i el professorat en els nous recursos digitals que permeten compartir lectures: bibliotubers, bibliotràilers, xarxes de lectura...

3.2.2 Dimensió social

La dimensió social de la lectura i la consideració pertinent de crear una comunitat lectora són estratègies valorades pels experts en educació literària dels adolescents. Tal com indica Margallo (2012)¹⁸:

Parlar amb els altres dels llibres que ens agraden sembla un reflex associat a la pràctica lectora, com si l'experiència individual de la lectura tingués la seva expansió natural en la interacció amb els altres. Canalitzar aquest impuls socialitzador permet crear espais d'intercanvi que reforcen el sentit de comunitat lectora. En el cas dels adolescents,

¹⁸ A. M. MARGALLO. "Claves para formar lectoras adolescentes con talento". A: *Leer.es*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2012.

que passen per l'etapa de construir la seva identitat en relació amb els vincles de grup, és important que descobreixin que les afinitats lectores funcionen també d'indicadors de grup. A més, la participació regular en espais de discussió permet progressar en la capacitat de construir conjuntament el significat dels textos.

La biblioteca escolar d'un centre de secundària forma part d'una comunitat educativa concreta, la composició de la qual creix curs rere curs, en una dinàmica de renovació. No ens adrecem a uns usuaris anònims. Per altra banda, el paper que assumeix cada membre de la comunitat com a alumne, professor, pares o PAS determina el caràcter de les relacions entre els iguals i els diferents estaments. Precisament, establir vincles entre la biblioteca i la comunitat educativa des del seu vessant de comunitat lectora permetria traspasar aquests límits, experimentar noves estratègies de relació a partir d'interessos comuns, millorar la convivència a través del coneixement dels gustos i habilitats personals, fomentar la cultura de la col·laboració i revertir tot plegat en una millora formativa dels hàbits de lectura i socialització.

La funció socialitzadora que ha caracteritzat sempre la biblioteca física ha ampliat el seu camp d'acció amb la incorporació de les eines de la web 2.0 i les xarxes socials en l'entorn digital. Cal ara establir les bases per fomentar l'activitat de la comunitat lectora en ambdós entorns, el físic i el virtual, a la recerca d'un equilibri entre tradició i noves tendències. El fet que sigui la biblioteca la iniciadora d'activitats que promoguin la presència activa de la comunitat lectora del centre en un entorn virtual específic té un sentit natural, ja que tradicionalment les estratègies per a la promoció de la lectura han estat un dels seus objectius prioritaris.

Mireia Manresa (2013), en la planificació d'estratègies per construir hàbits, lectors determina:

Llegir és una activitat individual, però també té una clara dimensió social. Que la lectura esdevingui element de cohesió entre un grup de joves no només anima a llegir els membres de la col·lectivitat sinó que possibilita el progrés de les habilitats lectores per les potencialitats que té l'activitat de compartir les pròpies emocions al voltant de l'experiència lectora. La comunitat de lectors funciona no només per compartir

opinions sobre el que es llegeix, sinó també com a context de circulació dels textos i dels esdeveniments literaris. D'aquesta manera cada grup de lectors mobilitza determinats autors i textos que els cohesionen com a grup, i aquest intercanvi garanteix els vincles entre els membres de la comunitat i els textos llegits.

3.2.3 Un recurs per fer visibles les dues dimensions: la piràmide de lectura

El Departament d'Ensenyament va presentar el curs 2014-2015 *La piràmide de la lectura* per tal de promoure entre l'alumnat català l'hàbit lector. Tots els centres educatius de Catalunya van rebre un cartell que enllaça amb una *proposta didàctica* a la web per tal de promoure la lectura, tant a l'educació primària com a l'educació secundària.

El principal objectiu d'aquesta piràmide és desenvolupar i refermar l'hàbit lector no només a l'aula, sinó també fora d'aquesta. Per aconseguir-ho es proposa que els alumnes seleccionin unes d'activitats de lectura (tant de la dimensió personal com de la social) i la freqüència que els permeti adquirir o consolidar el seu hàbit lector.

La proposta vol aconseguir la implicació directa dels alumnes en la definició de la mateixa piràmide, per la qual cosa la guia didàctica inclou els materials per elaborar-la i l'enllaç al portal [edu365](#), on es pot trobar en format digital.

3.3 El paper de la biblioteca en el foment de la lectura

La planificació d'estratègies que incentivin la lectura al centre ha de considerar les dues dimensions esmentades, la personal i la social.

Les línies en què la biblioteca del centre pot treballar, tenint en compte aquestes dues dimensions, són:

- Identificar possibles no lectors
- Fer visibles al centre la lectura i els llibres
- Ajudar a identificar preferències lectores i a definir un itinerari lector personal
- Donar suport al temps de lectura diari
- Diversificar gèneres
- Oferir bons models de lectura en veu alta
- Ajudar a compartir lectures
- Fomentar experiències lectores a les matèries
- Reflectir la diversitat lingüística de l'alumnat: multilingüisme

3.3.1 Identificar possibles no lectors

A tots els centres educatius hi ha alumnes que tenen una actitud favorable a la lectura, i d'altres als quals la lectura els és indiferent o que, fins i tot, arriben a afirmar que no els agrada llegir. Aquests últims probablement no han pogut gaudir d'experiències agradables relacionades amb la lectura ni l'han pogut associar a persones que per a ells són importants. Identificar els no lectors pot ajudar a revertir aquesta situació. Les autobiografies lectores, els fòrums al voltant de

segons quins llibres o pel·lícules i les entrevistes de lectura¹⁹ poden ajudar a detectar aquests alumnes.

3.3.1.1 Autobiografia lectora

És un escrit personal en forma de biografia on, en primera persona, es relata la relació amb els llibres i la lectura al llarg de la vida, així com les persones que es relacionen amb aquests records. Aquesta activitat, feta amb els alumnes de secundària, pot servir per fer una introspecció, per compartir records agradables (o no tan agradables) relacionats amb la lectura i perquè el professor identifiqui possibles no lectors, amb els quals haurà de tenir un tacte especial si pretén que adquireixin l'hàbit lector.

[Institut Montserrat](#) (Barcelona)

Pep Coll a l'[Institut Agustí Serra i Fontanet](#) (Sabadell)

3.3.2 Fer visibles al centre la lectura i els llibres

Per afavorir l'hàbit lector és imprescindible que els llibres siguin presents en la vida al centre, i que siguin visibles des que s'entra per la porta. La biblioteca pot promoure algunes accions amb aquesta finalitat.

3.3.2.1 Exposicions temàtiques

Programades al llarg de l'any, que mostrin de forma agradable el fons de la biblioteca i que el donin a conèixer als alumnes i professors. Exposicions de llibres i recursos relacionats amb temes d'actualitat, amb autors (visita

¹⁹ Es pot trobar un exemple d'entrevista de lectura a E. QUERALT. *Llegir, més enllà de les lletres: Interioritats de didàctica de la lectura*. Lleida: Pagès, 2012.

d'un autor, premis literaris...), amb temes del seu interès... Els temes d'aquestes exposicions es poden programar en el pla anual de la biblioteca i poden sorgir de la comissió, que pot recollir les demandes dels diferents departaments.

3.3.2.2 Visites d'autors i il·lustradors

La biblioteca del centre pot coordinar aquestes visites, amb la finalitat d'apropar més els llibres als alumnes, que coneguin el procés que s'ha seguit per elaborar-los i, d'aquesta manera, implicar-los més en la lectura.

Per preparar la visita dels autors i il·lustradors es poden tenir en compte les orientacions que es donen en el dossier [Avui ens visita... o com dinamitzar la visita d'un autor a l'aula](#), elaborat per Joan Portell en el marc del programa El Gust per la Lectura del Departament d'Ensenyament.

La ILC (Institució de les Lletres Catalanes), en el seu programa "Lletres a les aules" ofereix la possibilitat de portar els autors als centres educatius. Es pot consultar el funcionament de l'activitat i veure exemples de centres a la seva web.

3.3.2.3 Visites a biblioteques i llibreries

Molts alumnes del centre potser ja tenen el carnet de la biblioteca, però d'altres no tenen el costum d'anar-hi. Alguns entren sovint a les llibreries i fullegen les novetats, però d'altres no hi entren mai. Si es vol aconseguir que la lectura esdevingui un hàbit de vida, cal tenir en compte els llocs on els adults van a cercar llibres i freqüentar-los. Amb aquesta finalitat es poden organitzar visites a la biblioteca pública propera al centre i a les llibreries d'interès del municipi.

Alumnes de 1r d'ESO de l'[Institut Màrius Torres](#) a la biblioteca pública (Lleida)

Alumnes de 2n d'ESO de l'[Institut Pau Claris](#) (Barcelona) visiten la llibreria La Font de Mimir

3.3.3 Ajudar a identificar preferències lectores i a definir un itinerari lector personal

Com que l'adquisició de l'hàbit lector és un projecte de futur, cal preparar els joves com a consumidors culturals. D'aquesta manera s'assegura que quan abandonin el centre es mouran sense problemes per biblioteques públiques o llibreries, pels clubs de lectura...; s'hauran familiaritzat amb les línies editorials, amb l'aparició de novetats, amb revistes especialitzades, pàgines web o blogs culturals, xarxes socials d'intercanvis d'opinions sobre gustos lectors. En definitiva, se'ls han de proporcionar eines que facilitin la descoberta de gèneres i temes de lectura preferits i la tria de lectures personals, a vegades impedida per la manca de referents literaris, i que situïn el llibre en un marc cultural més ampli. A continuació es mostren algunes accions que es poden emprendre des de la biblioteca de centre.

Biblioteca de l'Institut Hug Roger III (Sort)

- Recomanacions al blog o web de la biblioteca fetes per la comissió de la biblioteca o pel professorat del centre, amb la intenció de difondre novetats i difondre el fons de la biblioteca.
- Guies de lectura. Seleccions de lectures de tipologia i temàtica variades en determinats moments del curs, amb l'objectiu d'arribar a tots els gustos.

Institut Premià de Mar

- Difusió de webs i blogs sobre llibres i lectura per tal d'incrementar el contacte amb els llibres, conèixer les novetats, detectar lectures que potser els agradarà llegir... La biblioteca del centre es pot fer ressò d'aquests espais i propiciar el moment per entrar-hi amb els alumnes.

Bloc de la biblioteca de l'Institut-Escola Mare de Déu del Portal (Batea)

3.3.4 Donar suport al temps de lectura diari

En la part de l'articulat del Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, es fa referència al foment de l'hàbit lector.

Així, en l'article 2, quan es concreten les finalitats de l'educació secundària obligatòria, es diu:

b) Desenvolupar en el nivell adequat, com a forma de coneixement reflexiu, de formació de pensament i d'expressió d'idees, les habilitats i competències culturals, personals i socials relatives a:

- L'hàbit lector com a eina bàsica per accedir i construir coneixement i desplegar el potencial personal.

Més endavant, a l'article 3, entre els objectius hi trobem:

h) Adquirir unes bones habilitats comunicatives: una expressió i comprensió orals, una expressió escrita i una comprensió lectora correctes en llengua catalana, en llengua castellana i, en el seu cas, en aranès; i consolidar hàbits de lectura i comunicació empàtica, així com el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

En l'article 8, quan parla de les competències clau, diu:

4. Els centres han de fomentar la competència comunicativa en totes les matèries, com a factor bàsic per al desenvolupament de les competències clau i per a l'adquisició de les competències bàsiques de les matèries. La lectura i la consolidació d'un hàbit lector es una responsabilitat compartida de totes les matèries.

En aquest sentit cada cop hi ha més centres que organitzen els horaris tenint en compte un temps diari dedicat només al treball de l'hàbit lector, en el qual els alumnes escullen allò que volen llegir i no hi ha cap treball posterior (la lectura autònoma que s'ha comentat a l'apartat 2.2.1) i es fan activitats per compartir les lectures (converses, clubs de lectura, recomanacions...). La biblioteca del centre hi pot contribuir apropant els llibres als alumnes i fent-los presents a les aules, en forma de biblioteques d'aula, com també donant suport a totes les activitats per compartir les lectures.

3.3.4.1 Suport per a la creació i manteniment de les biblioteques d'aula

Aquestes biblioteques, com a recurs que acostava els llibres als alumnes i els fa visibles dins de l'aula, han de funcionar com una secció de la biblioteca de centre, que els proporciona els fons. Aquest s'hauria de renovar de forma periòdica i incloure diversitat de gèneres i temàtiques, per tal que tothom s'hi vegi representat. Es poden trobar més orientacions al document del Departament d'Ensenyament *Biblioteca d'aula: una oportunitat per a la lectura i el coneixement*.

3.3.4.2 Afavorir el préstec voluntari de llibres i altres documents

L'oportunitat d'endur-se llibres a casa o bé per llegir-los a l'aula afavoreix la igualtat d'oportunitats de tots els alumnes, a banda que ajuda a crear un hàbit que probablement continuarà en l'edat adulta i es farà extensible a la biblioteca pública.

El préstec personalitzat a determinats alumnes que mostren menys inclinació cap a la lectura (i que es poden identificar mitjançant les entrevistes de lectura o les autobiografies lectores que hem comentat més amunt) pot ser un bon recurs per implicar-los. El coordinador de la biblioteca pot orientar el professor sobre quin tipus de llibres hi ha a la biblioteca sobre una temàtica determinada, i aquest el pot recomanar personalment a l'alumne. El préstec es pot formalitzar des de la biblioteca de centre però també des de les biblioteques d'aula.

3.3.5 Diversificar gèneres

S'ha parlat al començament del capítol de les preferències i hàbits lectors de l'alumnat de secundària, i s'ha vist també com aquesta franja d'edat coincideix, en general, amb una davallada en l'interès per la lectura. També s'ha comentat la diferència en els interessos pel que fa a nois i noies i la necessitat d'oferir lectures diversificades per acollir tots els gustos.

En un món en què la imatge és cada cop més predominant, els gèneres que es basen en la il·lustració guanyen molt de pes. Així, a aquestes edats, una bona oferta de còmics, àlbums i novel·les gràfiques i unes orientacions per aprendre a llegir-los i a interpretar-los seran una bona manera de fer lectors.

Des del punt de vista didàctic, les narratives gràfiques ofereixen multitud de possibilitats. La biblioteca pot col·laborar amb els departaments per propiciar que aquests llibres formin part dels itineraris lectors dels alumnes.

Dins la gran varietat de títols, hi trobem des de relectures d'autors clàssics, noves presentacions de contes tradicionals, obres d'humor, bestiaris... El fet que la imatge sigui clau en aquestes obres fa que també

des de Visual i Plàstica es pugui fer un altre tipus d'aproximació, la que fa referència a tots els components d'expressió visual, estils artístics, tècniques utilitzades, etc. També s'ha vist l'enorme potencial que ofereixen en concret els àlbums il·lustrats i les novel·les gràfiques a les aules d'acollida.

3.3.6 Oferir bons models de lectura en veu alta

Una de les activitats que més ensenya a llegir i a construir la comprensió d'un text és escoltar llegir en veu alta els adults.²⁰ La lectura en veu alta dels professors els permet accedir a textos que potser estarien una mica allunyats d'ells, així com millorar el vocabulari, tenir un bon model de fluïdesa lectora²¹ i implicar-los en la lectura.

Un fragment de Daniel Pennac a *Com una novel·la*:²²

I, evidentment, no els agrada llegir. Massa vocabulari dins dels llibres. Massa pàgines, també. Parlant clar: massa llibres. No, decididament, no els agrada llegir. Almenys això és el que indica el bosc de dits aixecats quan el profe fa la pregunta:

–A qui no li agrada llegir?

[...]

D'acord, diu el profe, com que no us agrada llegir..., jo us llegiré els llibres.

[...]

–Ja no tenim edat per això.

Prejudici molt estès..., particularment entre aquells a qui ningú no ha fet mai el regal d'una lectura. La resta sap molt bé que no hi ha edat per a aquesta mena de regal.

²⁰ Segons INTERNATIONAL READING ASSOCIATION; NATIONAL ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF YOUNG CHILDREN: "[Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate Practices for Young Children](#)".

²¹ Vegeu DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT: *La fluïdesa lectora*.

²² D. PENNAC. *Com una novel·la*, pàg. 105-106. Barcelona: Empúries, 2008.

Per a la lectura en veu alta el professor pot escollir llibres que consideri que val la pena que els seus alumnes coneguin, per la seva qualitat, temàtica, autor, o senzillament perquè pensa que els poden fer enganxar a la lectura. Colomer²³ ofereix uns criteris de selecció de lectures en veu alta del professor:

1. Escollir obres que agradin al docent.
2. Escollir poemes, fragments, contes o altres llibres que estiguin una mica més enllà de les possibilitats de lectura autònoma dels alumnes.
3. Seleccionar textos que suposin un bagatge cultural important (mites, llegendes, obres clàssiques de literatura infantil i juvenil o d'adults).
4. Preveure diferents experiències literàries (poemes, narracions, obres dramatitzades de diferents tipus de gèneres, autors diferents...).
5. Tenir un pla global de lectures (de tot un curs o de tota l'etapa escolar) o, si més no, conèixer les lectures anteriors per assegurar la varietat de les obres que escoltaran llegir.
6. Llegir un conte, un capítol o una unitat narrativa amb sentit propi cada vegada.
7. Rellegir les lectures que hagin tingut més èxit.
8. Presentar les lectures:
 - Deixar exposat el llibre a la classe i comentar les expectatives que creen el seu títol, format, coberta...
 - Presentar-ne l'autor i l'il·lustrador.
 - Relacionar l'obra amb altres que coneguin els alumnes.
9. En la lectura per capítols, comentar allò llegit en capítols anteriors i preveure el futur de la història.
10. Portar un registre d'obres llegides a un mateix grup al llarg de l'escolaritat com a memòria col·lectiva. Anotar les reaccions obtingudes per avaluar la conveniència o no de repetir aquella lectura en un futur.

La biblioteca pot fer una selecció de bones lectures per ésser llegides en veu alta per part dels professors.

Des de la biblioteca també s'han d'afavorir activitats de lectura en veu alta preparada, com ara la participació en el [Certamen nacional](#)

²³ Traduït i adaptat de T. COLOMER. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010.

infantil i juvenil de de lectura en veu alta, organitzat per la Fundació Enciclopèdia Catalana, els enregistraments de fragments de llibres per ésser recomanats al blog de la biblioteca, els recitals i lectures en veu alta lligats a les festes que se celebren al centre, les maratons de lectura en veu alta, els concursos literaris, els premis de Sant Jordi o Jocs Florals, recitals de poesia, representacions teatrals... o bé també activitats de celebracions o efemèrides d'un fet literari o de promoció d'un gènere o na temàtica.

Alumnes de l'[Institut J. Serrat i Bonastre](#) participant en la II Marató de lectura en veu alta de Sarrià- Sant Gervasi (Barcelona)

dijous, 28 de gener de 2016

Lectura en veu alta per part d'alumnes de l'INS Alexandre Gali

Dimarts que ve, 2 de febrer a partir de les 18 hores: mostra de lectures en veu alta per part d'alumnes de l'INS Alexandre Gali de Les Roquetes. En aquest acte, obert al públic, uns quants alumnes de secundària llegiran textos en veu alta i un jurat escollirà els que representaran l'institut en un certamen de lectura en veu alta que es celebra anualment.

Trobareu la informació de l'acte en aquest cartell:

Twitter
Sigueme en Twitter

facebook
Name: Biblioteques de Sant Pere de Ribes
Status: Aquest mati els

[Institut Alexandre Gali](#) (Sant Pere de Ribes)

Per triar i preparar-se aquestes lectures els alumnes necessitaran orientacions²⁴ que també pot donar la biblioteca.

Institut Castellet (Sant Vicenç de Castellet), optativa "Contacontes"

3.3.7 Ajudar a compartir lectures

Permet aprofundir en la dimensió social de la lectura que s'ha comentat abans. Segons Colomer,²⁵ compartir llibres i lectures permet observar els matisos interpretatius que pot provocar un mateix text, aprendre a parlar i a argumentar literàriament sobre llibres i, sobretot, a percebre's com a lector en una comunitat de lectors.

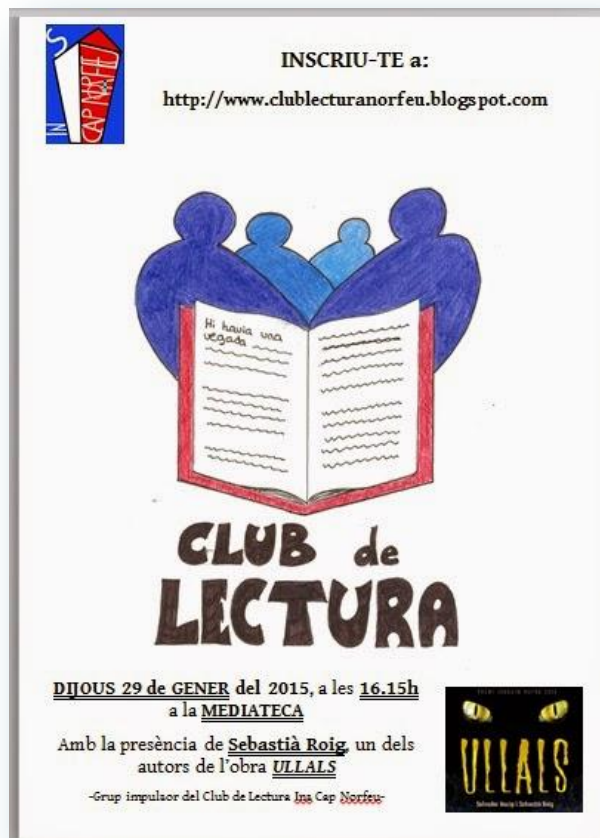
²⁴ Vegeu T. SOTA. *La lectura en veu alta: el gust de llegir, el plaer d'escoltar*.

²⁵ T. COLOMER. *Op. cit.*

La biblioteca pot afavorir espais per compartir, tant físics com virtuals. A continuació es mostren algunes activitats en què pot participar la biblioteca del centre.

3.3.7.1 Clubs de lectura a partir de la lectura conjunta del mateix llibre

La lectura compartida entre iguals genera entre els nois i noies la percepció de pertànyer a un grup de lectors, i permet intercanviar experiències i opinions sobre una pràctica comuna. Un club de lectura ajuda a fer una lectura més profunda però també permet compartir idees al voltant del que es llegeix, coneixements sobre l'autor o autora, sensacions generades per la lectura, diferències de punts de vista, el que més ha copsat l'atenció, el que ha resultat menys agradable, les dificultats de comprensió, les connexions amb altres obres i amb la personalitat pròpia.

INSCRIU-TE a:
<http://www.clublecturanorfeu.blogspot.com>

Hi havia una vegada

CLUB de LECTURA

DIJOUS 29 de GENER del 2015, a les 16.15h
a la MEDIATECA

Amb la presència de Sebastià Roig, un dels autors de l'obra ULLALS

-Grup impulsor del Club de Lectura Ins Cap Norfeu

ULLALS

Club de lectura de l'Institut Cap Norfeu (Roses)

La persona encarregada de coordinar el club de lectura té dos tipus de tasques, unes relacionades amb la gestió del club i unes altres relacionades amb el desenvolupament de les trobades. Les tasques relatives a la gestió són la tria de títols, la programació, la preparació dels documents relacionats amb el llibre (fitxes, autor...), el control de préstec i les devolucions. Les tasques relacionades amb el desenvolupament de la trobada consisteixen a dinamitzar la tertúlia i facilitar la comunicació entre els participants, plantejar preguntes que estimulin el comentari del llibre, moderar les intervencions, recollir propostes i suggeriments dels membres a més de proposar-ne.

Són funcions del dinamitzador:

- Fer difusió del club.
- Seleccionar les lectures i presentar-les.
- Preparar les sessions: possibles preguntes per estimular la conversa.
- Aportar elements de debat.
- Animar a cercar altres lectures.
- Conduir el diàleg i moderar-lo.
- Crear un ambient de debat i de respecte de les opinions d'altri.
- Mantenir l'interès per la lectura al llarg del procés.
- Observar les reaccions dels lectors i respondre-hi.
- Actuar com a mediador, no com a jutge.
- Facilitar la intervenció dels membres sense interrompre o voler donar el seu parer.
- Escoltar les opinions i les argumentacions.
- Controlar la situació i no deixar que la conversa derivi cap a altres temes no relacionats.
- Mantenir viu el caliu de la conversa i afavorir els llaços entre els membres del club.

La persona que modera un club de lectura és la baula d'unió entre el llibre llegit i els lectors. La seva funció principal en les sessions és generar conversa i gestionar els alts i baixos que es puguin produir, facilitar la comprensió de la lectura, ajudar a resoldre dubtes, compartir experiències... Per tant, ha de fer el seguiment dels participants, motivar-

los i apreciar-ne la participació. En definitiva, ha de vetllar per l'aplicació de les normes que regeixin el club de lectura.

Algunes estratègies de dinamització que es poden aplicar són:

- Lliurar la lectura amb un punt de llibre, on s'indiquin els dies i hores de les tertúlies.
- Acompanyar la lectura amb una fitxa que conté les dades de l'autor i del llibre.
- Si no s'ha fet abans, cal fer la presentació dels membres el dia de la trobada. També s'ha d'explicar el funcionament del club.
- Per a les trobades següents, és útil utilitzar el correu electrònic o les xarxes socials del centre per fer les convocatòries i recordatoris.
- Es poden organitzar activitats complementàries com la utilització de les xarxes socials per dinamitzar el procés de lectura, la visita de l'autor, visites a exposicions sobre la temàtica tractada a la lectura.
- Es pot decorar el lloc de la tertúlia fent referència a algun aspecte del llibre i, si el llibre té versió cinematogràfica, es pot projectar en acabar-ne la lectura.

Pel que fa a la periodicitat, a l'inici del club cal acordar els fragments a llegir abans de cada trobada i les dates de les sessions; s'hauria de preveure que hi hagi el temps suficient entre sessió i sessió perquè tothom pugui llegir el fragment acordat.

Pel que fa al contingut de la conversa literària, Aidan Chambers planteja al seu llibre *Dime* (2007)²⁶ un enfocament consistent a formular certs tipus de preguntes i establir un veritable diàleg amb i entre els alumnes. Són preguntes²⁷ que van més enllà de la comprensió literal i que permeten fer connexions amb la pròpia experiència i compartir la lectura que cadascú ha fet del llibre que es posa en comú; preguntes obertes que permeten un veritable diàleg entre els lectors.

²⁶ A. CHAMBERS. *Dime. Los niños, la lectura y la conversación*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2007.

²⁷ Vegeu DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT: [Parlem de llibres](#).

Tots els membres de la comunitat educativa són possibles participants d'un club de lectura. Només cal determinar a quins col·lectius s'adreça el club o si se'n vol crear més d'un. És recomanable que el club tingui un nombre mínim de vuit participants i màxim de vint-i-dos.

La selecció de títols per llegir ha d'adequar-se a l'objectiu de desenvolupar el gust per la lectura i formar literàriament els lectors. En general, aquesta selecció pot obeir a criteris de diversitat de gèneres, d'autors, de col·leccions, d'efemèrides literàries i de temàtica. També es pot donar opció als participants perquè en triïn alguna, a fi d'estimular-ne la motivació.

També caldrà determinar de quina mesura s'obtindran els lots de llibres per a la lectura. El nombre d'exemplars del mateix títol, que hauran de ser tants com perquè tots els membres del club en tinguin un, es pot obtenir per compra directa amb recursos econòmics propis o de l'AMPA, mitjançant rotació amb la biblioteca escolar d'altres centres o acordant-ne el préstec amb la biblioteca pública.

En iniciar la realització de les activitats pròpies del club de lectura, és imprescindible fer-ne difusió per tots els mitjans disponibles: cartells atractius distribuïts per les cartelleres del centre, fulletons informatius amb una breu explicació, informació continuada en el portal digital de la biblioteca, en les comunicacions a les famílies. Amb tot, les modalitats més efectives de comunicació són les xarxes socials i, sobretot, la comunicació entre iguals.

3.3.7.2 Bibliotubers

És un nou producte mediàtic nascut entre els joves que aprofiten les noves tecnologies per fer-se recomanacions literàries en un to personal i informal, com si es tractés d'un "boca a orella"; "són vídeos de poc més de cinc minuts de durada plens de creativitat i originalitat. Amb una destresa i un enginy sorprenents, ressenyen llibres, recomanen novetats, mostren les seves biblioteques i fomenten el debat literari mitjançant reptes i opinions. Tenen la gràcia d'explicar en pocs minuts la seva experiència amb el darrer llibre llegit. Però a més a més mostren un

domini total del mitjà perquè s'encarreguen de l'edició, la banda sonora i la difusió de les seves creacions a les xarxes socials.”²⁸

La biblioteca del centre pot crear tutorials per a l'elaboració dels vídeos, donar orientacions sobre el guió de la recomanació (aspectes que s'haurien de tenir en compte), orientar sobre els aspectes tècnics i fer difusió dels productes al seu espai web.

Booktubers, Biblioteca de l'escola El Sitjar (Linyola)

²⁸ M. PALLARÉS: "Booktubers: nous crítics literaris?"

3.3.7.3 Bibliotràilers

Les editorials fa temps que utilitzen aquests vídeos publicitaris, fets amb tècniques cinematogràfiques que, sense avançar parts essencials de la trama del llibre, en fan publicitat i intenten fer venir ganes de llegir-lo. Aquesta pràctica, portada al món de l'ensenyament, pot ser una eina molt potent per compartir les lectures que s'han fet: "la persona que ha llegit un llibre, individualment o en equip, pot elaborar un booktrailer, i penjar-lo a la pàgina web del centre o de la biblioteca escolar per recomanar-lo a la resta de possibles lectors. Després poden usar les xarxes socials per compartir-lo. En aquest cas, lectura, escriptura, música i imatge, van de la mà i es necessiten les xarxes socials per compartir el booktrailer".²⁹

El bibliotràiler implica un treball interdisciplinari i aprofundit: la comprensió del llibre ha de ser profunda per poder convertir en imatges allò que es vol explicar; cal elaborar l'*storyboard* o guió il·lustrat de la filmació i tenir en compte aspectes lingüístics, visuals i de so:

Així doncs, amb la creació conjunta i consensuada d'un bibliotràiler escolar, l'alumnat aconsegueix omplir de sentit, de manera globalitzadora, estratègies apreses en diferents àrees curriculars: el resum de Llengua, la planificació de Tutoria, l'expressió corporal d'Educació Física, el disseny de vinyetes per al guió il·lustrat treballat a Visual i Plàstica...

Per altra banda, el docent que proposa la realització de bibliotràiler a classe disposarà d'una eina potentíssima, inèdita i motivadora, per generar interaccions positives en el marc de l'aprenentatge cooperatiu.³⁰

²⁹ G. LLUCH. *La lectura al centre: Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el Pla de Lectura de Centre*. Alzira: Bromera, 2012.

³⁰ Traduït de J. BUSTOS. "[Booktrailers en el aula: una mirada diferente a la lectura](#)".

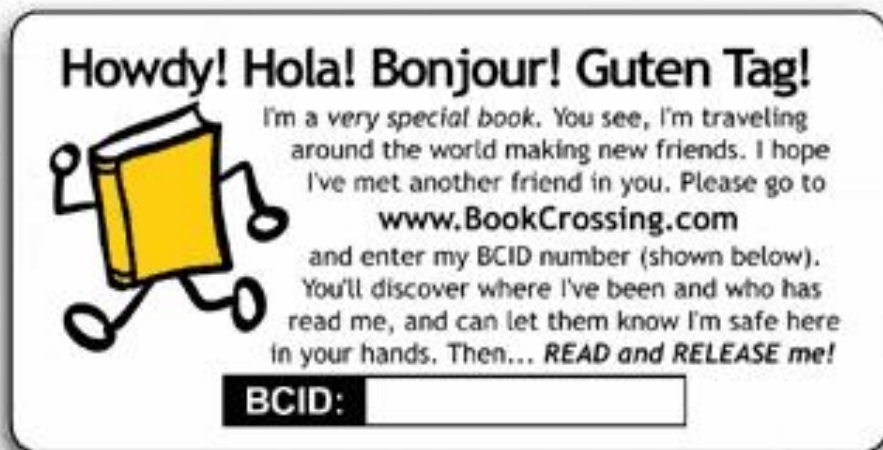
[Projecte Booktrailer](#), Institut Euclides (Pineda de Mar)

El paper de la biblioteca en aquest cas pot anar des de les orientacions per a la tria de llibres i l'elaboració del producte, fins a l'educació en el respecte a la propietat intel·lectual (imatges i música), passant per la difusió al seu espai web.

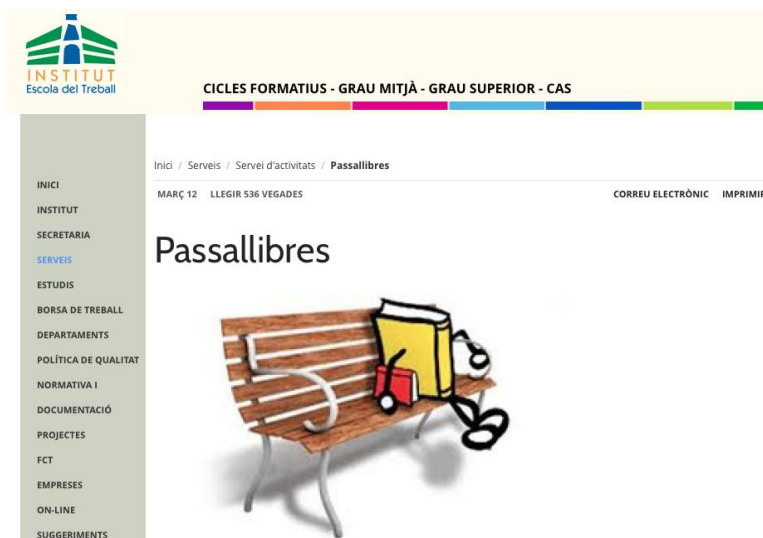
3.3.7.4 Bookcrossing

Traduït com a “passallibres”, consisteix a “alliberar” un llibre en un espai públic per tal que un altre lector el pugui llegir. Hi ha una [web oficial](#) que permet registrar els llibres que es volen alliberar, obtenir un identificador i un adhesiu per al llibre i fer-ne el seguiment allà on vagi. Quan algú troba un llibre amb l'etiqueta de passallibres ha d'entrar a la pàgina web, notificar-ho i, un cop llegit, tornar a alliberar-lo i anotar a la web el lloc on ho fa.

Hi ha centres de secundària que han iniciat aquesta activitat dins del mateix centre o als seus voltants.

Tot i que els alumnes poden practicar aquesta activitat de manera autònoma, la biblioteca del centre pot afavorir-ne la difusió mitjançant cartells, tríptics... i vetllar pel seu bon funcionament.

Passallibres de l'Institut Escola del Treball (Lleida)

3.3.7.5 Xarxes socials

La presència del món de la lectura a internet es fa imprescindible, perquè ja és el primer punt de referència de cerca per als joves. Les possibilitats d'interacció que dóna la xarxa fan que es multipliquin les opcions de promocionar i activar la lectura, i que el jove lector hi trobi un espai per a l'acció. En aquest sentit, es poden diferenciar moments i actituds davant l'acte de llegir que fan veure el lector des de diverses perspectives: així, es pot distingir el lector consumidor del lector experimentador o el lector social.

Pel que fa a com acostar els documents de lectura literària als joves (lectors consumidors), les propostes de les empreses editorials o de les institucions relacionades amb la cultura han diversificat les estratègies de difusió aprofitant les noves tecnologies: blogs d'autors atractius per als joves, webs de difusió editorial amb activitats digitals o jocs interactius, comunitats de llibres en xarxa, utilització de la realitat augmentada per recomanar llibres.

La xarxa també facilita l'existència d'un lector actiu: aquell que primer s'endinsa dins del món de l'obra, el viu, i s'estimula a crear i escriure (opinions, emocions). Que la publicació digital de continguts estigui a l'abast de tothom fa que la lectura, un acte personal, íntim, es converteixi amb facilitat en un esdeveniment compartit, per exemple, en blogs transformats en diaris de lectura o en intervencions en debats en xarxes socials. En altres paraules, de la interpretació del text es passa a l'apropiació, per elaborar un discurs personal com a interpretació del món.

Les xarxes socials també permeten una flexibilitat en la creació de grups que fan possible participar en comunitats més petites d'interessos, acotar la participació a determinats membres i regular-ne la visibilitat.

D'altra banda, la biblioteca pot participar en grups creats per altres col·lectius, com ara professors, alumnes, per ajudar a dinamitzar-los sense haver de ser-ne necessàriament l'administrador.

Sobre els aspectes tècnics i legals, cal tenir present que l'edat mínima per crear un compte a les xarxes socials és de tretze o catorze anys, cosa que exclou la participació del primer cursos de l'ESO. També cal considerar que molts centres tenen prohibit l'accés a algunes xarxes socials (Facebook i Twitter), cosa que limita l'ús d'aquestes xarxes en tasques dinamitzadores a un horari extraescolar. És recomanable consultar les recomanacions que es fan a les mateixes xarxes socials amb relació a l'ús per part d'adolescents (Google, Facebook i Twitter).

El centre educatiu també ha de gestionar l'autorització dels pares o tutors legals pel que fa a l'ús d'imatges, publicació de dades de caràcter personal i de material que elaboren els menors de catorze anys.

Cal crear un perfil corporatiu per a la biblioteca escolar en les xarxes socials que vulguem fer servir. No és recomanable utilitzar comptes personals associats al perfil de la biblioteca. És millor obrir un compte de correu per a la biblioteca i vincular-hi tota l'activitat de la xarxa. S'ha d'incloure en el blog de la biblioteca els botons socials de les xarxes i, en el perfil obert en les xarxes socials, vincular-hi l'adreça dels espais web de la biblioteca. Crear connexions entre els diferents espais on tenim presència i activitat facilita el trànsit.

Per a la dinamització de la lectura destaquem específicament l'ús la xarxa social Pinterest. Aquesta xarxa permet trobar, filtrar, organitzar i compartir imatges i vídeos que hi ha a Internet. Els usuaris poden crear i organitzar col·leccions d'imatges en taulers temàtics que permeten la col·laboració. Cada imatge penjada admet comentaris –amb una limitació de 500 caràcters– i un enllaç que redirecciona a la pàgina d'origen. Pinterest no té restriccions als centres escolars i pot ser un bon inici per experimentar les possibilitats d'interacció entre els membres de la comunitat lectora, tot i les seves limitacions per organitzar i recuperar la informació. També requereix una edat mínima de tretze anys.

Experimentar amb altres xarxes socials com Facebook, Twitter o xarxes específiques de lectura, com Anobii, Goodreads... apropa el fet lector a la quotidianitat, a un àmbit més personal, a l'espai d'oci de bona part de la comunitat lectora a la qual ens adrecem. També cal considerar

l'ús de YouTube per potenciar les recomanacions de llibres, tal com s'ha exposat abans.

La situació actual és embrionària, ja que tot just es comença a valorar l'entorn digital com a àmbit de treball de la biblioteca. Encara no hi ha prou experiències i models creats de plataformes socials lectores als centres educatius de secundària per extreure'n conclusions. Però l'observació de les iniciatives realitzades enceta un camí que convida a experimentar.

3.3.8 Fomentar experiències lectores a les matèries

La lectura de textos literaris o informatius s'ha d'estendre més enllà de la matèria de llengua i literatura mitjançant múltiples activitats que permetin l'associació de la lectura amb tots els aprenentatges curriculars. Tant els textos informatius específics, com també els literaris, aporten beneficis a l'hàbit lector.

Contes matemàtics, Institut Eugeni d'Ors (Vilafranca del Penedès)

Per a la lectura a les matèries no lingüístiques cal pensar en llibres, textos o webs de referència que haurien de fer acte de presència a l'aula en moments determinats o períodes concrets. Alguns exemples d'aquests tipus són els llibres que es poden llegir paral·lelament o consultar-se com a models en projectes d'escriptura sobre gèneres literaris determinats, obres provinents d'altres països com a suport per a l'acollida i integració d'alumnes d'origen estranger, textos d'introducció o ampliació dels temes a tractar en diferents matèries, llibres il·lustrats o webs relacionats amb activitats artístiques, o bé obres de ficció per propiciar la immersió vivencial de temes, llocs i èpoques tractades en la matèria d'estudi.

No es tracta necessàriament de lectures obligatòries. Poden ser textos puntuals, llegits o ressenyats pel docent o aportats pels alumnes, conjunts d'obres que formin un teló de fons mentre duren les activitats d'aprenentatges concrets, incorporats com a instruments de cultura a l'abast dels alumnes, perquè s'entretinguin fullejant-los, els serveixin com a suggeriment de format o de model en els seus escrits o els ajudin a entendre i relacionar coneixements tractats en matèries diferents.

Més enllà de les lectures comunes de les assignatures de llengua i literatura, la resta de matèries poden escollir lectures o proposar recomanacions de lectures que complementin i amplïin els temes concrets de cada curs. La biblioteca del centre pot abastir l'alumnat totalment o parcial d'aquests títols i coordinar-se amb els diversos departaments per programar el torn de préstecs oportú en cada cas.

EDUCACIÓ FÍSICA		
Nivell	Autor	Títol
1r-4t ESO	Isidre Esteve	La sort del meu destí
1r-4t ESO	Jaume Collell	Pep Guardiola
1r-4t ESO	Roc Casagran i Oleguer Presas	Camí d'itaca
1r-4t ESO	Andrés Iniesta	Un any al paradís (el meu diari del triplet)
1r-4t ESO	Eric Villalón y otros autores	Polo sur sin límites (la capacidad de los discapacitados)

EDUCACIÓ VISUAL I PLÀSTICA		
Nivell	Autor	Títol
1r-4t ESO	Burkhard Riemschneider	Arte de hoy
1r-4t ESO	Lluís Roure	La paleta del pintor
1r-4t ESO	Stephen Farthing i J. F. Yvars	1001 Pinturas (que hay que ver antes de morir)
1r-4t ESO	Susan Woodford	Cómo mirar un cuadro

Lectures proposades des de les diferents matèries, Institut Joan Amigó (Espluga de Francolí)

Les biblioteques d'aula també haurien de preveure tenir un fons ben divers, format per documents de consulta o fragments de textos informatius propis de cada matèria, ja que això ofereix camins per trobar el tipus de lectura més interessant per a cadascú.

3.3.9 Reflectir la diversitat lingüística de l'alumnat: multilingüisme

La diversitat lingüística dels alumnes s'ha de veure representada també en el fons de les biblioteques, tant les de centre com les d'aula. El tractament de la llengua familiar, que de vegades no coincideix amb la de l'escola, ha de ser molt curós, per afavorir actituds positives envers l'aprenentatge de la nova llengua. Tenir llibres en la llengua materna dels alumnes d'origen estrangers n'afavoreix el reconeixement simbòlic. Aquest contacte amb textos en llengües diverses apropa l'alumnat al multilingüisme present en el món actual.

La programació de les assignatures de llengües estrangeres també permet afegir la lectura d'obres de ficció completes per a cadascun dels nivells acadèmics de secundària. Aquestes lectures solen presentar-se adaptades a cada nivell lector en funció del coneixement de la llengua que s'estudia. La biblioteca del centre pot adquirir un conjunt de títols que permeti la lectura variada, continuada, i voluntària al llarg del curs, per trimestres, al final d'un trimestre, o per a vacances. A través del préstec personal l'alumnat pot accedir a aquestes lectures, intensificar el nombre d'hores de lectura en cada llengua i conèixer nous autors i obres en versions adaptades. Això requereix una bona coordinació entre els caps de departaments de llengües estrangeres i el coordinador de la biblioteca.

3.4 Exemples, recursos i bones pràctiques

3.4.1 Per identificar preferències lectores i definir un itinerari lector personal

- [Què llegeixes? 2.0](#): portal de la Institució de les Lletres Catalanes en el qual, un cop registrat, es pot accedir a recomanacions, ressenyes, clubs de lectura virtuals...
- [Rànkig](#) dels més prestats de les biblioteques de la Diputació de Barcelona.
- [Comicat](#): Blog sobre còmics en català on es poden trobar notícies, ressenyes...
- L'[Associació d'Editors en Llengua Catalana](#) té un apartat a la seva web on es troben les URL de les diferents editorials. A partir d'aquí es pot propiciar que els alumnes explorin les diferents webs i descobreixin novetats i llibres que els agradaria llegir.

3.4.2 Per diversificar gèneres

- [Còmic. Bibliografia bàsica](#) (2011). Bibliografia de recomanacions selectives, confeccionada pel Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- [Els àlbums i els llibres il·lustrats: una descoberta, diverses veus](#) (2014). Selecció bibliogràfica d'àlbums il·lustrats que inclou un apartat bibliogràfic dedicat exclusivament a secundària, batxillerat, formació professional i educació d'adults.
- [Àlbums i llibres il·lustrats per a Secundària](#). Llista d'àlbums i llibres il·lustrats adreçats a educació secundària, material complementari del curs en línia [El gust per llegir des de la biblioteca escolar](#).
- [Exposició Maus. Relat d'un supervivent, d'Art Spiegelman](#). Institut la Bisbal (La Bisbal d'Empordà).

Exposició "A propòsit de Maus" de l'INS Ramon Berenguer IV (Amposta)

- [Activitats sobre Tinfín](#). A càrrec del grup de biblioteques escolars de l'Alt Empordà.
- [Recursos per treballar el còmic a l'aula](#), a càrrec del grup de biblioteques escolars de l'Hospitalet de Llobregat.

- [Descobreix el món del còmic](#). SES Josep Comas i Solà (Barcelona).
- [Els àlbums il·lustrats arriben a la biblioteca](#). Escola Joan Pelegrí (Barcelona).
- La [Maleta de còmic](#) conté una selecció de còmics de diverses temàtiques, gèneres, formats i èpoques amb propostes didàctiques adreçades a l'alumnat d'educació primària i secundària.
- La [Maleta d'àlbums il·lustrats](#) recull llibres amb una història explicada principalment a través de les imatges.

3.4.3 Clubs de lectura

Exemples de clubs de lectura de centre:

- [Club de Lectura Utopia](#) (Institut Bernat Metge. Barcelona)
- [Quadern de lectura](#) (IES Eugeni d'Ors. Vilafranca del Penedès)
- [Club de novel·la negra juvenil](#) (Institut Anna Gironella de Mundet. Barcelona)

Exemples de clubs de lectura vinculats a la biblioteca pública de la zona:

- [Biblioteca de La Mar de la Frau](#) (Institut La Mar de la Frau. Cambrils)
- [Club de lectura fàcil](#) (Institut La Roca en col·laboració amb la Biblioteca pública de la Roca del Vallès. La Roca del Vallès)

Un bon exemple de CL a partir d'un llibre pot trobar-se a:

- [Club Wonder: Una proposta per treballar la lectura. 5è i 6è de Primària i 1r i 2n d'ESO](#). Material elaborat per Àlex Gimeno.

3.4.4 Canals bibliotubers

Dedicats a recomanar llibres entre els joves.

- [Perduts entre llibres](#)
- [Recomanacions de llibres](#)

3.4.5 A les xarxes socials

Biblioteques escolars que empen la xarxa Pinterest:

- Concurs “[Retrata la lectura](#)” de la biblioteca de l’Institut Hug Roger III (Sort)
- [Biblioteca de l’Institut Cristòfol Despuig](#) (Tortosa)
- [Biblioteca de l’Institut Eugeni d’Ors](#) (Vilafranca del Penedès)
- [Biblioteca de l’Institut La Roca](#) (la Roca del Vallès)

Orientacions a l’alumnat

- [Instruccions per escriure al blog](#)
- [Com fer una publicació al blog](#). Biblioteca de l’Institut Frederic Martí Carreras (Palafrugell).

Entorns virtuals creats perquè els alumnes puguin recomanar lectures:

- [La palestra de llibres](#). Biblioteca de l’Institut La Roca (la Roca del Vallès)
- [Què llegeixes?](#) Biblioteca de l’Institut La Bisbal (la Bisbal d’Empordà)
- [Llegeix-me](#). Institut Pla Marcell (Cardedeu)

3.4.6 Activitats lligades a la creació

- [Concurs de microrelats de terror](#). Institut Cristòfol Despuig (Tortosa)
- [Concurs fotogràfic sobre la lectura](#). Institut de Flix
- [Eslògans sobre la lectura](#). Institut Jaume I (Salou)
- [Exposició de novel·la gòtica i de terror](#). Institut Gabriel Ferrater (Reus)
- [Projecte Contes a l’esprint](#). OAK House School (Barcelona)

4. ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL I COMPETÈNCIA DIGITAL

4.1 Navegar en un oceà d'informació

La sobreabundància d'informació actual i la manca de capacitat per destriar-la i transformar-la dificulten la construcció de coneixement. L'ús de mitjans digitals i tecnològics fa més ràpid l'accés a la informació, però alhora dificulta més la selecció de qualitat. Les habilitats relacionades amb la cerca i el tractament de la informació són, ara, més necessàries que mai:

Amb internet sorgeix un avantatge i un inconvenient: l'avantatge de disposar d'informació de milions de procedències i amb innumbrables punts de vista. I l'inconvenient de disposar d'informació de milions de procedències i amb innumbrables punts de vista.³¹

Els alumnes que conviuen a les aules de secundària són nadius digitals.³² Això els predispesa per a un ús intuïtiu i eficient de les pantalles i els dispositius tecnològics, però no pas per a l'accés a la informació i el seu tractament. De fet, Genís Roca els anomena "orfes digitals" perquè "creixen a la xarxa sense els seus pares".³³ Així, s'observa, per exemple, que els joves:³⁴

- No sempre són conscients de la seva necessitat d'informació i això dificulta que puguin satisfer-la de manera autònoma.
- No dediquen gaire temps a llegir, comparar i avaluar amb ulls crítics la informació que els ofereix la xarxa i per tant tenen dificultats per destriar allò que és fiable d'allò que no ho és i per escollir la informació més adequada a les seves necessitats.

³¹ N.C. BURBULES; T.A. CALLISTER. *Educación: Riesgos y promesas de las nuevas tecnologías de la información*. Buenos Aires: Granica, 2006.

³² Metàfora utilitzada per Mark Prensky per anomenar els individus nascuts després de l'aparició d'Internet.

³³ G. ROCA: "Orfes digitals".

³⁴ A partir de D. CASSANY. *En línia: Llegir i escriure a la xarxa* i CCMA. *La primera generació digital*.

- No elaboren la informació, copien i enganxen sense qüestionar-se la legalitat de la reproducció.
- Naveguen per la xarxa amb una elevada dosi d'ingenuïtat, no distingeixen l'autoria ni la qualitat dels llocs que visiten i atorguen a tots el mateix valor.

La complexitat informativa, la sobreabundància i la falta d'un comportament ètic a l'hora d'usar les creacions intel·lectuals dels altres justifiquen la necessitat d'establir estratègies d'aprenentatge per a una alfabetització informacional, considerada universalment com una habilitat essencial.

La biblioteca dels centres educatius de secundària, amb la seva infraestructura i amb les seves intervencions educatives, facilita a les matèries i a les aules un entorn que ajuda a desenvolupar les destreses informacionals i digitals, així com també pot potenciar els mecanismes de cohesió social i ajudar a evitar així la fractura digital³⁵.

4.2 Alfabetització informacional, competència informacional i competència digital

4.2.1 Alfabetització informacional i competència informacional

Són dos termes que s'utilitzen indistintament per designar "el procés d'ensenyament i aprenentatge de conceptes, habilitats i actituds relacionats amb l'ús de la informació tot integrant diferents llenguatges i suports comunicatius i implicant tots els processos: cerca, tractament i ús de la informació, que tenen lloc perquè es produeixi la transformació de la informació en coneixement".³⁶

³⁵ Bretxa digital, fractura digital o esquerda digital: *Diferència existent entre grups de població o entre països que separa els que tenen accés a les tecnologies de la informació i la comunicació i els que no en tenen* (TERMCAT).

La fractura digital entre els alumnes dels nostres centres educatius, actualment, ja no es dona tant per causa de no tenir accés a les noves tecnologies o a la xarxa sinó pel fet de saber-les utilitzar de forma crítica.

³⁶ A. BLASCO; G. DURBAN. *Competència informacional: del currículum a l'aula*. Barcelona: Publicacions de Rosa Sensat, 2011.

La traducció més habitual del terme anglès *information literacy* és “alfabetització informacional” (AI). El principal impulsor d'aquest concepte ha estat el món bibliotecari. L'Associació Americana de Biblioteques Escolars (AASL) va ser la primera institució a elaborar un document, l'any 1998, en què definia la competència informacional:³⁷

L'habilitat de reconèixer una necessitat d'informació i la capacitat d'identificar, localitzar, avaluar, organitzar, comunicar i emprar la informació de manera efectiva, tant per la resolució de problemes com per l'aprenentatge al llarg de la vida.

En la [Declaració de Praga](#), document final de la reunió d'experts en alfabetització en informació, organitzada per la US National Commission on Library and Information Science i el National Forum on Information Literacy, amb el suport de la UNESCO, es proposen uns principis fonamentals per a l'AI, entre els quals cal remarcar aquests:

- Engloba el coneixement de les pròpies necessitats d'informació i l'habilitat d'identificar, localitzar, avaluar, organitzar, crear, utilitzar i comunicar amb eficàcia la informació per tal de fer front als problemes plantejats.
- És una part del dret humà bàsic a l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Fa un paper fonamental en la reducció de les desigualtats entre les persones.

En la [Declaració d'Alexandria](#), document resultant del fòrum conjunt de la International Federation of Library Associations (IFLA), el National Forum on Information Literacy i la UNESCO, s'afirma que l'AI i l'aprenentatge al llarg de la vida:

- Representen un dret humà bàsic, ja que promouen la inclusió social de persones i nacions.
- S'estenen més enllà de les TIC per cobrir l'aprenentatge, el pensament crític i les competències d'interpretació per sobre de les fronteres professionals, potenciant els individus i les comunitats.

³⁷ DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. [La lectura en un centre educatiu](#).

- Necessiten que se'n promogui el desenvolupament professional en els sectors de l'educació, les biblioteques i la informació, els arxius i els serveis humans de salut.

La International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), en el programa [Libraries for Lifelong Literacy 2003-2005](#), fa distinció de diferents nivells d'alfabetització i defineix així l'AI:

L'habilitat de formular i analitzar quina informació es necessita; identificar i avaluar-ne les fonts; localitzar, recuperar, organitzar i emmagatzemar informació; interpretar, analitzar, sintetitzar i avaluar la informació de forma crítica, i avaluar si la informació obtinguda ha satisfet les necessitats plantejades.

A les *Directrius sobre l'alfabetització informacional per a l'aprenentatge permanent* (2009)³⁸ de la IFLA/UNESCO es fa un recull de diferents definicions i s'assenyala com la més utilitzada la de l'American Library Association (ALA, 1998):

Perquè una persona es consideri alfabetitzada informacionalment ha de ser capaç de localitzar, avaluar i utilitzar eficaçment la informació que necessita. Els individus alfabetitzats informacionalment són aquells que han après a aprendre.

4.2.2 Competència informacional

El terme "competència informacional" es comença a utilitzar en l'àmbit universitari i actualment es fa servir de forma estesa en l'àmbit educatiu, ja que el terme "competència" és molt més que l'adquisició d'unes habilitats i coneixements i s'ha d'entendre com el resultat de l'activació d'una capacitat latent, que madura per la interacció dialèctica amb la realitat. Quan l'alfabetització informacional té com a objectiu el desenvolupament competencial, és a dir, la capacitat "d'aplicar i resoldre" situacions reals de cerca, localització i tractament de la informació, transferint coneixements apresos en altres situacions, es pot parlar de competència informacional.

³⁸ J. LAU. *Directrius sobre l'alfabetització informacional per a l'aprenentatge permanent*.

Marta Fuentes³⁹ assenyala que és més important ser estratègic en la cerca d'informació que posseir amplis coneixements sobre les eines, entenent que ser estratègic implica ser capaç de prendre unes decisions o altres en funció de la situació i de la necessitat:

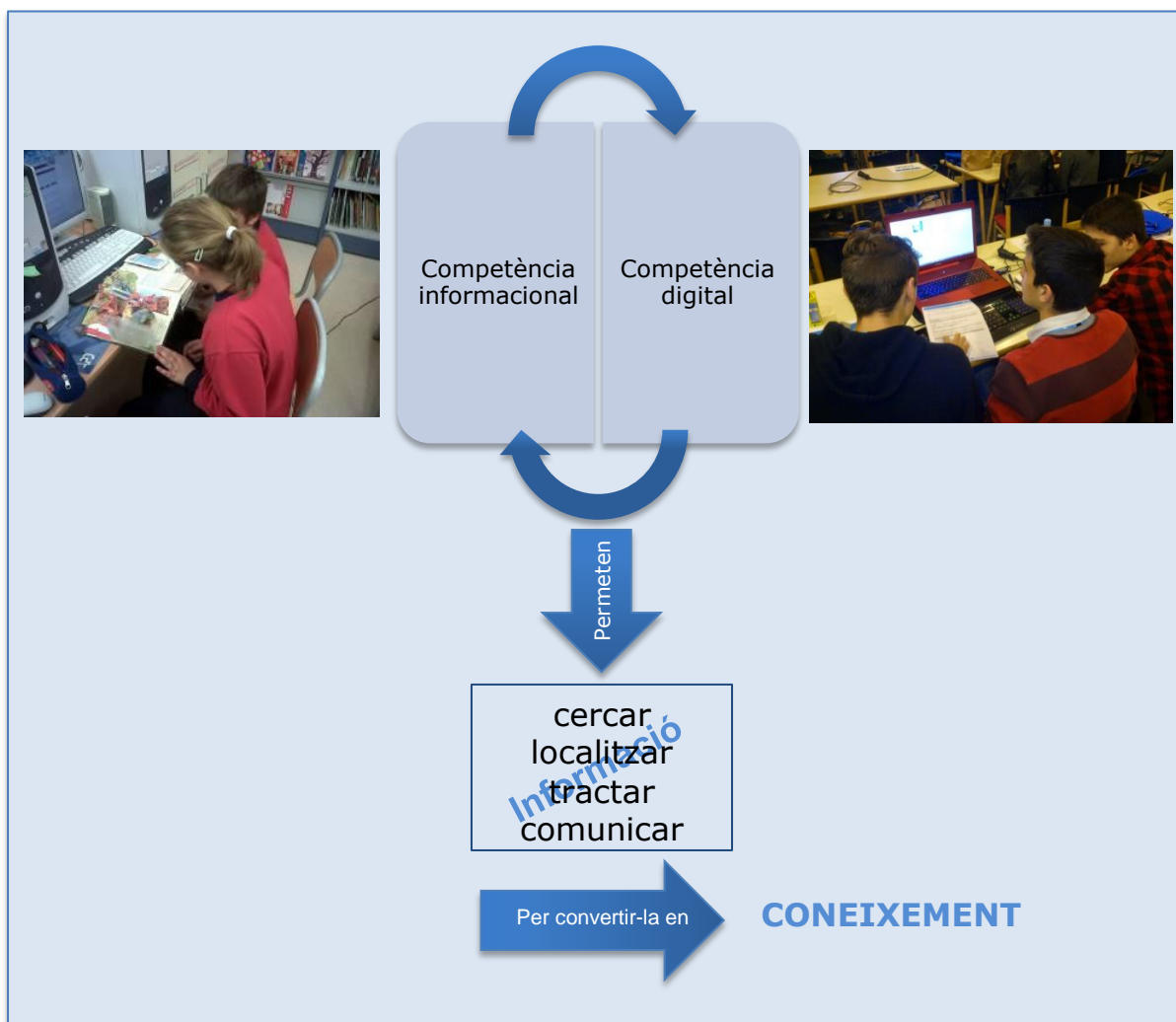
Els usuaris estratègics, independentment dels seus coneixements sobre el mitjà i la temàtica, duen a terme un procés de planificació —revisió— regulació i avaluació que els ajuda a arribar als resultats desitjats; en canvi, els menys estratègics segueixen un procés marcat per l'associació —reproducció i automatització— que no sempre els duu a la informació desitjada. El segon grup arriba a bons resultats si disposa d'amplis coneixements sobre el tema o sobre diversos instruments i modalitats de cerca; però, malgrat tot, difícilment arriben a respondre a les demandes complexes i específiques que impliquin reorganitzar el coneixement o seguir un procés reflexiu.

4.2.3 Competència digital

S'entén per competència digital⁴⁰ “l'adquisició d'habilitats imprescindibles per interactuar amb normalitat en la societat digital en què es viu. Inclou destreses referides a instruments i aplicacions digitals; al tractament de la informació i organització dels entorns digitals de treball i d'aprenentatge; a la comunicació interpersonal i a la col·laboració en entorns digitals; i als hàbits, civisme i identitat digital”.

³⁹ M. FUENTES. “Naufregar a Internet. Estratègies de cerca d'informació en xarxes telemàtiques”.

⁴⁰ DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

Els alumnes de secundària, com a nadius digitals, cobreixen les seves necessitats informacionals mitjançant la xarxa, cosa que contrasta amb els hàbits de les generacions adultes, que provenen d'una cultura informacional que molt majoritàriament es basava en el suport imprès.⁴¹ És per aquest motiu que, quan parlem de la competència informacional, es fa imprescindible connectar-la a la competència

⁴¹ J. VIVANCOS. *Tratamiento de la información y competencia digital*. Madrid: Alianza Editorial, 2008.

digital. A l'annex 1 s'analitza el tractament que fa d'aquestes competències el currículum d'educació secundària.

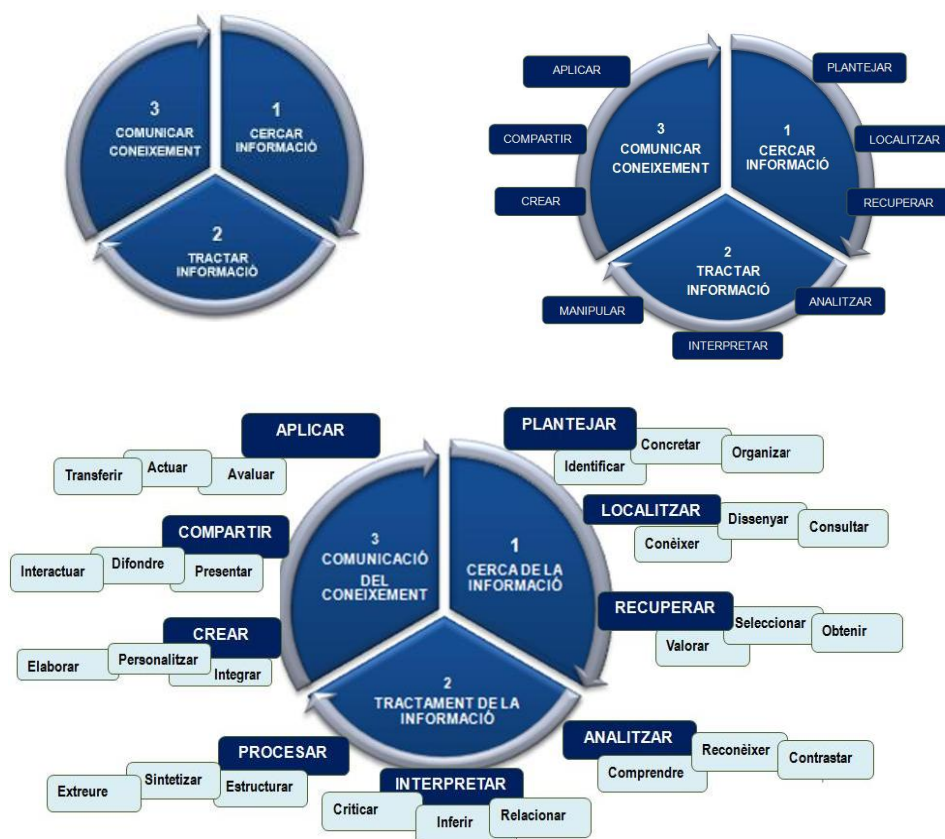
4.3 Models de competència informacional

En els últims vint-i-cinc anys s'han anat articulant diferents models de competència informacional en l'àmbit educatiu, amb la finalitat de sistematitzar els processos de cerca, tractament i comunicació de la informació i dotar d'eines el professorat i els alumnes.⁴²

A Catalunya, el programa Biblioteca Escolar "puntedu", en el curs [BE2: La competència informacional des de la biblioteca escolar](#), recomana articular el desenvolupament de la competència informacional amb el currículum a partir del "model de tres fases" (cerca de la informació, tractament i comunicació) proposat per A. Blasco a *Competència informacional: del currículum a l'aula* i revisat el 2012.

Aquest model preveu una estructura amb tres grans capacitats que responen a cadascuna de les fases clàssiques: cerca, tractament i comunicació. Cada capacitat es desplega en tres habilitats principals per desenvolupar, o no, de manera seqüencial. Alhora, aquestes habilitats es descomponen en tres destreses bàsiques per a cadascuna de les nou habilitats. En total resulten 27 destreses bàsiques per treballar.

⁴² N'hi ha exemples a C. BATLLE. [BE2: La competència informacional des de la biblioteca escolar](#).

Model 3x3x3 de BLASCO i DURBAN: *Competència informacional a l'aula*.

En cadascuna d'aquestes fases la biblioteca hi juga un paper important, sobretot en la primera i la tercera:

1. Cercar informació: en aquesta fase l'alumne ha de ser capaç de detectar la seva necessitat d'informació i adquirir l'hàbit de consulta. Ha de saber de quins recursos pot disposar i seleccionar la informació que doni resposta a les seves necessitats. Així doncs, li cal conèixer els quins tipus de recursos hi ha i la manera d'accedir-hi. A més, ha de tenir criteri per poder fer una lectura crítica de la informació que troba i poder-la avaluar.

El paper de la biblioteca en aquesta fase es podria concretar en:

- Posar a l'abast dels alumnes els materials de consulta, tant físics com digitals.

- Formar usuaris capaços de cercar aquella informació i documents que necessiten, tant en paper com a la xarxa:⁴³
 - Ús del catàleg de la biblioteca escolar i de la biblioteca pública
 - Selecció de recursos digitals de qualitat (biblioteca digital)
 - Motors de cerca
 - Tipus de cerca (puntual, senzilla, complexa)
 - Paraules clau
 - Estratègies per navegar
 - ...
 - Ensenyar a planificar una cerca d'informació ajustada a les seves necessitats: què necessito, per què ho necessito, com ho buscaré. Des de la biblioteca i treballant conjuntament amb els departaments, es pot crear una matriu per planificar la cerca i recuperació de la informació.⁴⁴
 - Orientar en la lectura crítica de la informació a la xarxa:⁴⁵ donar criteris per poder seleccionar informació actual, fiable i que s'ajusti a les seves necessitats.
2. Tractar la informació: l'alumne ha de destriar la informació que necessita, llegir-la i comprendre-la, processar-la, relacionar-la amb els seus coneixements previs, fer inferències i arribar a conclusions per poder convertir aquesta informació en coneixement. Aquesta fase és la que costa més als alumnes en general: la majoria són capaços d'arribar a la informació però, un cop la tenen, no saben què fer-ne, i moltes vegades acaben copiant-la i enganxant-la en els seus treballs.

En aquest moment, per tant, es necessita treballar unes habilitats i destreses, principalment a les matèries, però que també es poden orientar des de la biblioteca, que pot oferir orientacions, selecció

⁴³ En el document *La lectura en digital* es donen exemples de diferents activitats que es poden fer per treballar aquesta fase.

⁴⁴ Es pot trobar un exemple de matriu guia a BLASCO I DURBAN (2011), pàg. 163-166.

⁴⁵ És molt recomanable la lectura de l'apartat 4 del document del Departament d'Ensenyament *La lectura en digital*, col·lecció TAC-5.

d'eines 2.0⁴⁶ i tutorials per a la selecció d'idees principals, elaboració de resums i síntesis, creació de mapes conceptuals...

3. Comunicar el coneixement: en aquesta fase l'alumne ha d'elaborar el seu producte: text, presentació digital, vídeo, exposició, fulletó... que ha de ser coherent i original; ha de respectar la propietat intel·lectual i n'ha de fer difusió.

En aquesta fase des de la biblioteca es pot orientar i formar en:

- Ús de les TAC per escollir el suport i el format més adequat.
- Respecte a la propietat intel·lectual: ©, llicències CC, ús ètic de la imatge i el so.
- Estratègies de comunicació verbal i no verbal.

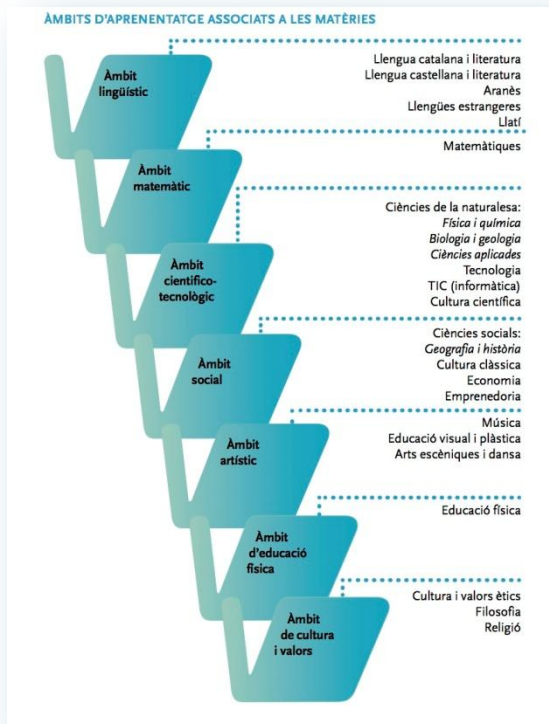
És molta la tasca de suport i formació que es pot fer per afavorir la competència digital dels alumnes des de la biblioteca, que hauria de:⁴⁷

- Potenciar la disposició de materials en diferents formats documentals que facilitin el treball dels alumnes i els donin a conèixer altres recursos informatius actualitzats.
- Fer la màxima difusió dels recursos de la biblioteca entre tota la comunitat educativa, potenciant la familiarització dels docents amb els recursos disponibles al centre i facilitant l'adquisició en consens amb el professorat de cada departament o matèria.
- Col·laborar en el desenvolupament d'un itinerari formatiu en l'ús i coneixement dels recursos i dels serveis de la biblioteca del centre i alhora donar pautes per a l'adquisició d'habilitats en informació.
- Establir col·laboracions amb la biblioteca pública més propera al centre educatiu.
- Participar en la creació d'activitats de recerca d'informació relacionades amb els temes treballats a l'aula que es duguin a terme a la biblioteca o a l'aula d'informàtica.

⁴⁶ Vegeu M. BATALLÉ. *BEED- Eines 2.0 per a la biblioteca escolar*.

⁴⁷ Vegeu «El rol de la persona responsable de la biblioteca escolar».

4.4 La competència informacional i les competències digitals en el currículum

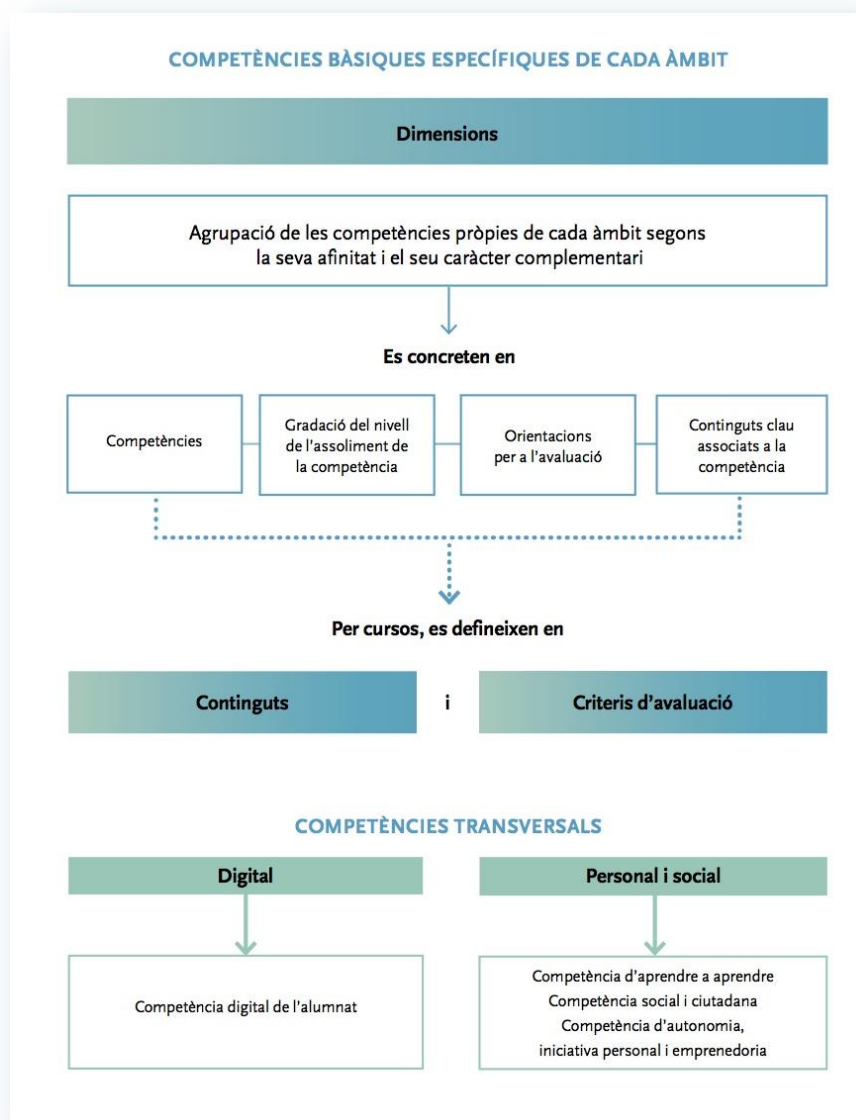

Estructura del currículum d'ESO

El nou currículum d'ESO s'estructura en àmbits associats a les matèries d'aprenentatge. Així doncs trobem els àmbits lingüístic, matemàtic, científic-tecnològic, social, artístic, d'educació física i de cultura i valors. Aquests àmbits contribueixen a l'assoliment de les competències bàsiques (CB) clau.

En cada àmbit s'han identificat i desplegat les CB que li són pròpies. Aquestes competències estan agrupades per dimensions, graduades en tres nivells de consecució al final d'etapa i

associades a continguts clau que contribueixen a desenvolupar cada competència. A banda d'aquests elements curriculars, per a cada curs d'ESO es defineixen els continguts de matèria, que han d'ajudar a assolir les competències clau, i els criteris d'avaluació.

Elements del [currículum d'ESO](#)

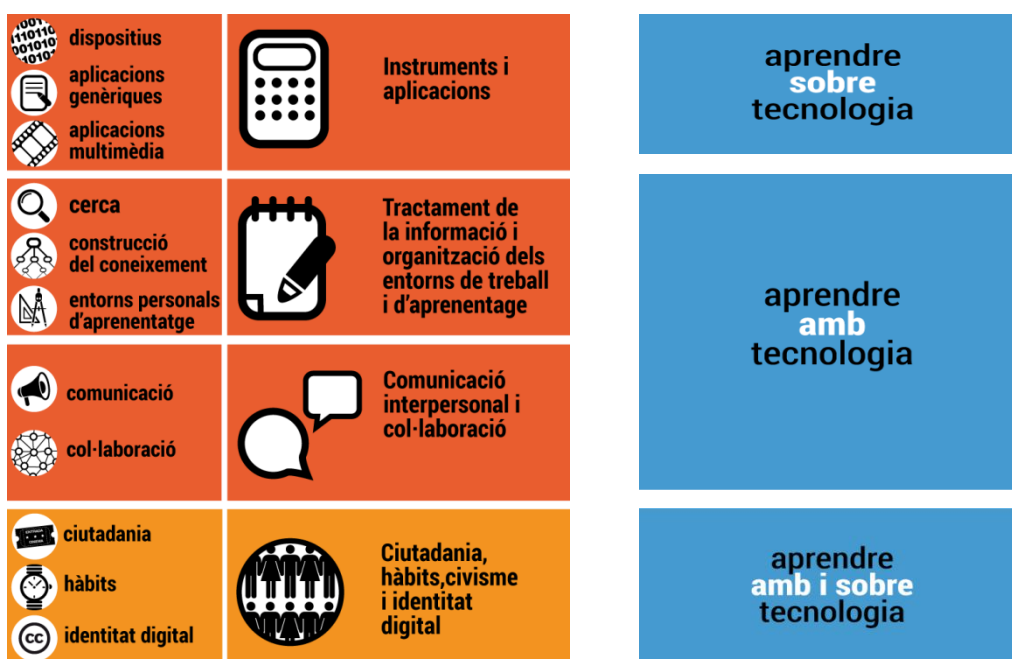
La competència informacional no apareix en el currículum com a competència independent, però en essència impregna les competències bàsiques de diferents àmbits i, sobretot, les de l'àmbit digital. La cerca i el tractament de la informació són, per tant, transversals.

Les competències bàsiques de l'àmbit digital són de caràcter transversal i estan descrites a l'annex 10 del [currículum d'ESO](#) i també en el

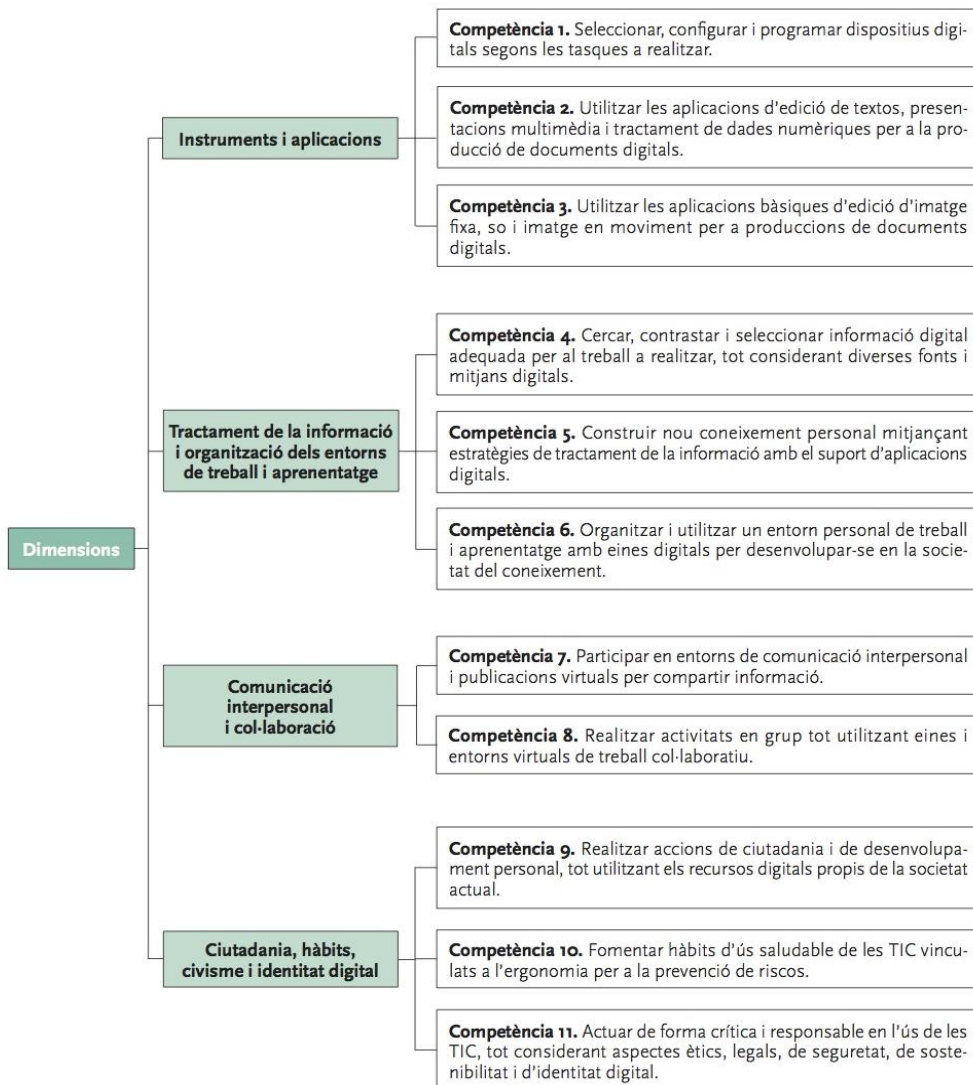
document *Competències bàsiques de l'àmbit digital: identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria*.

Estan estructurades en quatre dimensions interrelacionades:

- Instruments i aplicacions
- Tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge
- Comunicació interpersonal i col·laboració
- Ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital

Es tracta d'onze competències que porten associats uns continguts clau que es poden treballar en qualsevol matèria i que poden pertànyer a més d'una competència. A més, cada competència té una gradació de tres nivells que en facilita l'avaluació.

Competències bàsiques de l'àmbit digital a secundària obligatòria

Com es pot comprovar, aquestes competències es poden relacionar amb les tres fases de la competència informacional segons el model 3·3·3 que s'ha descrit abans:

		Cercar informació	Tractar informació	Comunicar coneixement
Instruments i aplicacions	1 dispositius	✗	✗	✗
	2 aplicacions genèriques		✗	✗
	3 aplicacions multimèdia		✗	✗
Tractament de la informació i organització dels entorns de treball i d'aprenentatge	4 cerca	✗		
	5 construcció del coneixement		✗	
	6 entorns personals d'aprenentatge	✗	✗	✗
Comunicació interpersonal i col·laboració	7 comunicació		✗	✗
	8 col·laboració		✗	✗
Ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital	9 ciutadania			✗
	10 hàbits	✗	✗	✗
	11 identitat digital	✗	✗	✗

Atès el caràcter instrumental de les competències digitals, s'han de vincular a totes les matèries del currículum. És per això que en el document de desplegament s'inclou també una taula de relació entre els continguts clau de l'àmbit digital i la resta d'àmbits curriculars.

Continguts clau	Àmbits							
	Lingüístic	Matemàtic	Científic i tecnològic	Social	Artístic	Educació física	Cultura i valors	
1. Funcionalitats bàsiques dels dispositius.			C					
2. Tipus de connexions entre aparells.			C					
3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.			C					
4. Conceptes bàsics del sistema operatiu.			C					
5. Seguretat informàtica.	A	A	A	C	C	A	A	C
6. Robòtica i programació.		C	B	C				
7. Realitat virtual i augmentada.			B	C	B	C		
8. Sistemes de projecció.	B			C		B		
9. Eines d'edició de documents de text, presentacions i dades numèriques.	C	C	C	C	C	C	C	C
10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.	C	B	B	C	B	C	C	B
11. Funcionalitats dels navegadors.	B	B	B	C	B	B	B	B
12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.	C	B	B	B	B	B	B	B
13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.	C	C	C	C	C	C	C	C
14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.	C	C	C	C	B	C		B
15. Ètica i legalitat en l'ús de programes, comunicacions, etc.	B			B	C	B		C
16. Tractament de la informació.	C	C	C	C	C	C	C	C
17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.	C	C	C	C	C	C	C	C
18. Entorn personal d'aprenentatge (EPA).	C	C	C	C	C	C	C	C
19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digital).	C	C	C	C	C	C	C	C
20. Sistemes de comunicació.	C	B	B	C	B	B	B	B
21. Normes de cortesia a la xarxa.	C	A	A	A	A	A	A	C
22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.	C	C	C	C	C	C	C	C
23. Ciutadania digital: tràmits, gestió, lleure i cultura.	A	A	A	A	A	A	A	C
24. Aprenentatge permanent.	C	C	C	C	C	C	C	C
25. Ergonomia: salut física i psíquica.	A	A	A	A	A	A	A	A
26. Entorns virtuals segurs.	A	A	A	A	A	A	A	C
27. Sostenibilitat.			C	C	C			
28. Identitat digital.	B	B	B	B	C	B	B	C

A Coneixement implícit

B Aprenentatge per l'ús

C Estudi i ús

Relació entre els [continguts clau de l'àmbit digital](#) i els altres àmbits.

4.5 La planificació del treball de les competències informacional i digitals

Cal sistematitzar l'aprenentatge de les competències informacionals i digitals per tal que tingui uns resultats efectius. Monereo⁴⁸ proposa una seqüència didàctica per ensenyar als alumnes les competències informacionals, que van del modelatge del professor i l'ús de bastides, fins arribar a la pràctica autònoma, passant per la retirada progressiva d'aquestes bastides:

1. Presentar la competència i fer-la visible

El modelatge del professor en aquesta fase és bàsic, ja que mostra com actuen i pensen les persones expertes davant d'una necessitat informativa. Es poden utilitzar recursos com ara els casos de pensament, les entrevistes a un expert, les dramatitzacions, les anàlisis de casos...

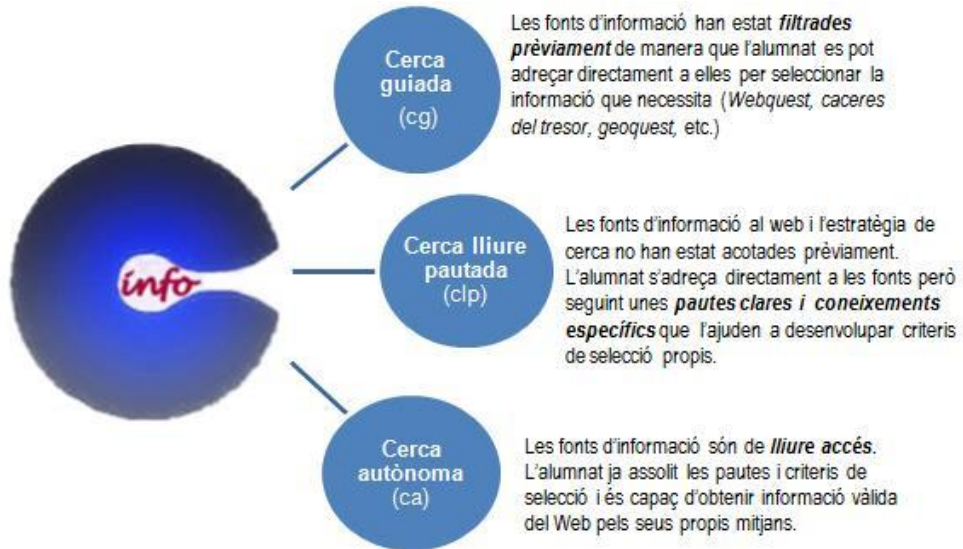
2. Pràctica guiada de la competència

En aquesta fase, els alumnes són els protagonistes però utilitzen algunes bastides i suports, com ara els portafolis, les pautes i guies, el treball cooperatiu...

3. Pràctica autònoma de la competència

Els alumnes ja són capaços de transferir aquelles habilitats i estratègies que han après a qualsevol situació de necessitat informativa, sense caldre bastides, fent-ho de forma independent. Les situacions que poden ser susceptibles de pràctica autònoma són la resolució de problemes, els projectes, les simulacions i qualsevol altra situació problemàtica de la vida diària.

Blasco i Durban⁴⁹ diferencien tres modalitats diferents de cerca a la web, també de major a menor ús de bastides: cerca guiada, cerca lliure pautaada i cerca autònoma.

Així, recomanen la següent combinació i seqüenciació:

Proposta d'evolució de la competència informacional als Ensenyaments Obligatoris. De la cerca guiada a la cerca autònoma.
© c-info-aula 2011

⁴⁹ Bibliomèdia. *Competència informacional a l'aula*.

Des de la biblioteca del centre, cal formar els alumnes en aquests tipus de cerques, tant amb activitats específiques com donant suport a les moltes activitats que es promouen a les matèries en les quals es treballen les competències digitals i informacionals:

- Estudi dirigit i treballs monogràfics: aplicació de cerca guiada i cerca lliure pautada.
- Resolució de problemes i webquesta: de l'ús conduït dels recursos informatius a l'autònom i creatiu.
- Simulació de processos d'investigació implicats, sempre que sigui possible, en el context social.
- Microprojectes d'aula o nivell: detectat un interès informatiu, la biblioteca pot proposar alguna activitat per programar-la de forma col·laborativa des de diferents àmbits en una o diverses sessions, en què s'inclouï treball relacionat amb la biblioteca com a recurs informatiu, singularitzant recursos o processos per consolidar-los. Un quadern d'activitats o un portafolis digital en faciliten el seguiment. La visita a la biblioteca pública pot completar l'activitat.
- Realització d'activitats de diferents matèries amb el grup classe a l'espai de la biblioteca, amb el suport dels seus responsables, per facilitar l'activació dels recursos informacionals.
- Suport als treballs de síntesi i al projecte de recerca.
- Projectes interdisciplinaris de centre: parteixen de la reflexió consensuada sobre una necessitat i es genera un procés de cerca informativa i de creació de coneixement que implica tota la comunitat educativa, en què el coordinador de biblioteca pot facilitar la tasca informativa inicial i de difusió en els diferents estadis del projecte, com ara la creació de cartells en col·laboració amb el departament de Visual i Plàstica; genera activitats pròpies, per exemple el dossier de premsa analògic i virtual, i altres de compartides: conferències, col·loquis, debats; i elabora conclusions amb la col·laboració dels departaments i equips docents.
- Xarxes col·laboratives amb altres centres o entitats. La participació en projectes d'instituts o entitats en xarxa facilita

l'intercanvi d'experiències, l'aprenentatge significatiu, i que els projectes s'omplin de valor social.

Per gestionar les activitats o projectes, una estratègia simple que es pot seguir des de la biblioteca és la creació d'una fitxa de planificació⁵⁰ i un arxiu. La creació de fitxes de treball estandarditzades facilita el disseny i planificació de l'activitat o del projecte, i el procés d'arxiu serveix per a utilitzacions posteriors com a dossier informatiu, en paper o digital.

Seria convenient treballar aquesta fitxa base en la Comissió Pedagògica perquè el mètode de sistematització de dades obeeixi sempre al mateix criteri. Les dades imprescindibles en aquesta fitxa base podrien ser les següents: número d'ordre de l'activitat o projecte, nom o descripció general, font, nivell acadèmic, matèries implicades, agrupació dels estudiants, objectius de competència informacional, digital i curricular, continguts clau, temporització i periodicitat, material i documentació, estratègies didàctiques, descripció del desenvolupament del projecte o de la sessió, imatges gràfiques, avaluació, observacions i, si s'escau, referències.

La selecció de continguts clau de secundària relacionats amb les competències informacionals i digitals, diferenciats per àmbits, dona una visió global que facilita l'articulació de programacions transversals integrades.

Des de la biblioteca del centre es poden programar accions específiques de treball de continguts de la competència. Inicialment es pot partir d'un esquema mínim d'accions formatives realitzades des de la biblioteca o amb el seu suport, que es pot anar ampliant. En aquest exemple es proposen dues accions per a cada nivell:

- 1r de secundària
 - Presentació de la biblioteca i estimulació del seu ús
 - Suport al treball de síntesi
- 2n de secundària
 - Fonts d'informació diversificades i estratègies de cerca

⁵⁰ A. A. BLASCO; G. DURBAN. *Competència informacional: del currículum a l'aula*, s'hi pot trobar un exemple de fitxa de planificació amb aquestes característiques. Pàg. 138-139.

- Suport al treball de síntesi
- 3r de secundària
 - Localització i selecció d'informació, i treballs monogràfics
 - Suport al treball de síntesi
- 4t de secundària
 - Tècniques de treball científic (cerca documental)
 - Suport al projecte de recerca
- 1r de batxillerat o de CF
 - Mètode científic
 - Suport al treball de recerca
- 2n de batxillerat o de CF
 - Compartir coneixement generat i criteris ètics
 - Suport al treball de recerca.

Es poden trobar exemples d'activitats per desenvolupar la competència informacional al lloc web [Biblioteca escolar: experiències i recursos per a la competència informacional](#), i en els materials del curs [BE2-La competència informacional des de la biblioteca escolar](#).

Es pot començar per activitats per a alumnat i professorat relacionades amb la formació d'usuaris, per tal de presentar la biblioteca, el funcionament dels seus serveis i dels recursos d'informació, i així desenvolupar conceptes i habilitats relacionades amb les característiques de la biblioteca, formats i suports documentals, llenguatge documental, fonts d'informació, orientació i sistemes de cerca, selecció i consulta de documents. L'objectiu és aconseguir l'ús autònom de la biblioteca per part dels usuaris.

Alguns exemples d'activitats i de materials elaborats per centres:

- [La bibliomotxilla](#). Blog de suport a l'alumnat i al professorat, per aprendre a cercar, tractar la informació i explicar el que s'ha après (Institut-Escola Daniel Mangrané. Jesús, Tortosa).
- [Portafolis de treballs dissenyats per a la biblioteca mediateca](#) (Escola Pia de Granollers). Activitats de cerca guiada i tutorials per a la formació d'usuaris.

- [Coneguem la biblioteca de secundària. Formació 1r d'ESO.](#) Dossier d'activitats per donar a conèixer la biblioteca (Escola Joan Pelegrí. Barcelona).

4.5.1 Projecte i treball de recerca

En els processos de recerca es desenvolupen de forma plena les estratègies i destreses de la competència informacional i digital. En aquest sentit hi ha el projecte de recerca de 4t d'ESO i els treballs de recerca del Batxillerat.

Quatre principis bàsics els fonamenten:

1. L'estímul de la curiositat i l'educació de la intuïció
2. La conversa, a diferents nivells, com a mètode de comprensió, generació i comunicació de coneixement
3. L'aprenentatge de la formalització científica com a via del desenvolupament racional
4. El gaudi intel·lectual

Pel que fa al projecte de recerca de 4t d'ESO, l'optimització de resultats acadèmics recomana organitzar-lo al llarg del curs perquè requereix estimular un procés de maduració intel·lectual en l'alumnat que es fa difícil d'aconseguir en pocs dies a final de curs. També és convenient programar-lo des de l'equip docent perquè fomenta propostes didàctiques compartides pels professors. Des de la biblioteca poden programar-se activitats de cerca documental, suport al treball de camp i a l'elaboració del treball escrit per comunicar una investigació, oferint recursos adequats i personalitzats.

Quant al treball de recerca de Batxillerat, de comú acord amb la coordinació del treball de recerca, és convenient realitzar a primer de Batxillerat dues sessions formatives per revisar les estratègies de recerca apreses a quart d'ESO, i per ampliar aspectes relacionats amb centres de documentació específics, gestió bibliogràfica i metodologies de recerca. A l'inici de segon, és pot fer una sessió sobre qüestions formals i organitzatives del document escrit, o altres eines de comunicació dels resultats de la investigació. Les sessions formatives s'han de

complementar amb un assessorament concret als estudiants o tutors que ho sol·licitin, i han d'anar a càrrec de la coordinació de la biblioteca.

La biblioteca pot contribuir a la generació de materials específics sobre la competència informacional en general i sobre el treball de recerca en particular. Aquests materials haurien d'incloure tutorials sobre la cerca d'informació, activitats com webquestes per activar les habilitats de l'alumnat, tutorials sobre l'edició de memòries i l'elaboració de reculls bibliogràfics, tutorials sobre publicació i comunicació de treballs, etc.

5. BIBLIOTECA I ENTORN

5.1 Biblioteca de secundària i comunitat educativa

El model de BE que interessa promoure és una biblioteca integrada a la vida del centre, totalment vinculada i compromesa amb el desenvolupament del seu projecte educatiu. Per això és necessari tenir en compte tots els estaments de la comunitat educativa, dissenyar quines accions es poden fer per implicar els diferents col·lectius en l'ús i el funcionament de la biblioteca i pensar què els pot oferir aquesta per afavorir la millora de l'hàbit lector dels alumnes. A més, la biblioteca ha d'actuar com a agent socialitzador i, en aquest sentit, generador d'experiències de vida comunitària i participació ciutadana. S'ha de considerar, doncs, la relació que estableix amb els alumnes, amb el professorat i amb les famílies.

5.1.1 Els alumnes

Es poden dissenyar formes de col·laboració de l'alumnat en la gestió de la biblioteca i en la dinamització de la lectura. Sol·licitar la seva presència activa que transcendeixi la seva condició d'usuari pot esdevenir una experiència educativa molt interessant. El jove aprèn alguns dels aspectes de la gestió del centre alhora que es fa plenament autònom en l'ús de la biblioteca amb una major implicació emocional.

A les biblioteques escolars hi ha activitats de gestió que pot realitzar l'alumnat. Cal organitzar-les de manera que es pugui difondre bé la proposta i els alumnes tinguin suficient informació per comprometre's en les formes i el temps adequats. La direcció del centre i els tutors d'aquests alumnes han de conèixer la proposta per poder difondre l'activitat i donar-hi suport.

Totes les activitats haurien de tenir un horari i periodicitat clars per ajudar els alumnes en la tasca que se'ls proposa. Alguns exemples de col·laboració són activitats concretes com ara l'ajut en la conservació del fons: folrar llibres, revisar targetes i teixells, substituir etiquetes; l'ajut en

la classificació de revistes, la decoració de la sala, l'ordre del mobiliari, l'ordenació dels documents als prestatges, l'elaboració de les llistes per a les reclamacions de préstecs, etc. Els alumnes dels cursos superiors també poden participar en la gestió del préstec en la sala. L'alumnat pot dedicar-hi voluntàriament el temps d'un esbarjo a la setmana durant un període breu, i un cop acabat, si ho desitja, pot romandre cada mes més temps fins al final de curs. El coordinador de biblioteca ha d'estar al costat d'aquests grups d'alumnes. Només així el pas per la biblioteca realitzant aquestes col·laboracions esdevé una autèntica experiència educativa.

Alumnes voluntaris Institut Miquel Martí i Pol
(Cornellà de Llobregat)

També es poden idear altres formes de participació que vinculin la biblioteca amb l'alumnat, com ara la figura del delegat de biblioteca. Aquesta pot ser una iniciativa vàlida per facilitar que arribin directament a la classe un seguit de notícies i temes com ara la transmissió de les reclamacions dels préstecs pendents. Aquest paper també poden assumir-lo els delegats de curs o grup.

El delegat pot dinamitzar els panells de l'aula amb notícies sobre temes d'actualitat vinculats a la biblioteca, fomentar les recomanacions de

lectures entre els seus companys demanant comentaris escrits breus per exposar a l'aula. També pot generar intercanvi de llibres de lectura i altres documents.

Els tutors es poden encarregar de l'elecció del delegat de biblioteca entre els voluntaris que s'ofereixen. El coordinador de biblioteca ha de gestionar l'activitat d'aquests voluntaris i fer-ne el seguiment convocant reunions a l'hora del pati per encetar i acompanyar aquesta col·laboració, i establir la comunicació quotidiana per correu electrònic.

5.1.2 Els professors

La BE ha de preveure també la relació amb tot el professorat del centre, en els següents àmbits:

- Donar serveis al professorat: divulgar les novetats bibliogràfiques que arriben a la biblioteca i difondre les informacions de caire cultural mitjançant la web o el blog.
- Oferir el servei de préstec als professors.
- Implicar tots els professors en l'ús i el manteniment de la biblioteca: establint per exemple una roda de professorat voluntari que, juntament amb els alumnes voluntaris, col·laborin en les tasques de manteniment i gestió de la biblioteca.
- Afavorir que el professorat utilitzi els recursos i espais de la biblioteca per al treball en la seva matèria de manera habitual.
- Dissenyar accions de formació i assessorament en alfabetització informacional oferint una selecció de recursos digitals acurada.
- Organitzar activitats que posin en interacció professorat, alumnes i famílies al voltant de la lectura: exposicions temàtiques, clubs de lectura, certàmens literaris...
- Facilitar el traspàs d'informació i la implicació del professorat mitjançant la comissió de la biblioteca.

Perquè la biblioteca sigui un veritable centre de recursos que doni suport al projecte educatiu del centre cal la implicació de tot el professorat, és necessari que la vegin imprescindible i que la sentin seva. La biblioteca o és del centre o no tindrà continuïtat en el temps en el moment que sorgeixin dificultats de gestió.

5.1.3 Les famílies

La biblioteca ha d'establir diàleg i relació amb l'AMPA per donar a conèixer els recursos que ofereix a les famílies. Alhora, ha d'incorporar l'AMPA i les famílies com a col·laboradors de primer ordre en el seu funcionament, tant en la realització d'activitats obertes a la comunitat educativa –per exemple xerrades i clubs de lectura– com en els aspectes més mecànics.

Voluntariat per a formar el Grup de Catalogació

Estem buscant el **voluntariat** necessari per a tirar endavant la gran feina de **catalogar el fons de la biblioteca**.

Durant el curs passat vam poder catalogar i posar a disposició del nostre alumnat tot el fons de narrativa juvenil. Per això, podem oferir el [préstec](#) de les lectures en total comoditat a l'hora de lectura setmanal i durant el servei de biblioteca

I et preguntaràs: **Com puc formar part del Grup catalogador?**

Posa't en contacte amb la bibliotecària

[Equip de voluntariat de l'Institut Eugeni d'Ors](#)
(Vilafranca del Penedès)

García Guerrero⁵¹ explica el paper que les famílies han de fer en el funcionament de la biblioteca:

Pel que fa a les famílies, des de la biblioteca s'ha d'esmolat la imaginació per implicar-les en accions de foment de la lectura per la rellevància que té l'ambient familiar en el desenvolupament de les pràctiques lectores dels seus fills i en la formació de lectors d'edats primerenques... La família té en la biblioteca escolar una aliada per, de

⁵¹ J. GARCÍA GUERRERO. [Contribución de la biblioteca escolar al fomento de la lectura](#).

manera conjunta, generar oportunitat i experiències lectores grates a la sensibilitat i a la memòria dels alumnes, assumint amb coresponsabilitat la construcció de lectors competents i el repte que a la lectura s'hi atorgui cada cop més valor social i formatiu.

A fi d'implicar les famílies en el funcionament de la biblioteca, es pot comptar amb la participació d'algun membre de l'AMPA en l'equip de gestió. El centre també pot demanar la col·laboració de pares i mares voluntaris per a tasques de suport a la biblioteca, com ara la catalogació i el manteniment de llibres, el servei de préstec i la col·laboració en activitats de dinamització lectora.

La biblioteca ha de promoure activitats adreçades a les famílies perquè els alumnes que hi ha als centres de secundària provenen de realitats familiars diferents i el paper de la família en la creació i el manteniment de l'hàbit lector és fonamental per afrontar el fet que no tots els alumnes es troben en igualtat de condicions. Com diu Manresa (2013):⁵²

Els infants que conviuen en famílies en què la lectura forma part de la quotidianitat (comprar i regalar llibres com a costum establert, llegir habitualment, parlar sobre les lectures, explicar contes, etc.) inicien l'aprenentatge de la lectura partint d'avantatges de comprensió i també tenen més possibilitats d'incorporar l'hàbit de llegir en la seva etapa adolescent i adulta.

La biblioteca del centre pot ajudar a compensar aquestes desigualtats organitzant activitats formatives i de gaudi relacionades amb la lectura i dirigides a les famílies.

Entre aquestes activitats, cal fer esment en primer lloc de les xerrades sobre lectura i hàbit lector. Les AMPES dels centres sovint organitzen xerrades d'orientació a les famílies sobre diferents aspectes relacionats amb l'educació dels fills. La biblioteca hauria d'organitzar, de forma periòdica, xerrades i taules rodones sobre la creació de l'hàbit lector i la lectura a la xarxa, per oferir consells i orientacions a les famílies.

⁵² M. MANRESA. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*.

Altres activitats que es poden fer són els clubs de lectura i tertúlies adreçades a famílies. Hi ha centres que n'organitzen i també clubs que impliquen tota la comunitat educativa: pares i mares, alumnes, exalumnes, professors i personal no docent. Aquestes trobades per compartir la lectura afavoreixen la visibilitat del fet lector i la implicació de la família en la vida del centre. Les funcions de la biblioteca pel que fa a l'organització i la dinamització d'aquests clubs són les mateixes que s'han descrit a l'apartat 3.3.7.1

5.1.5.5 Difusió d'informació per a famílies

Constituïda en focus cultural, la biblioteca de secundària ha de fer el possible per apropar la vida cultural del centre i de l'entorn a les famílies. Les eines 2.0: web o blog de la biblioteca, i les xarxes com Facebook, Twitter, etc. faciliten que el que es fa a la biblioteca sigui seguit per les famílies, i que les informacions que relacionen lectura i família (actes, fires, salons, guies de lectura, recomanacions de llibres, etc.) tinguin una difusió adequada. Addicionalment, cal saber si totes les famílies tenen o no accés a la xarxa i, si no en tenen, s'ha de preveure la possibilitat de trametre algunes informacions en format paper, com ara recomanacions de llibres en certs moments del curs, bàsicament per Nadal, Sant Jordi i l'estiu, i la informació sobre activitats culturals i relacionades amb la lectura que es fa al centre. Se'n poden trobar exemples en el blog de la Biblioteca Mediateca de l'Escola Pia de Tàrraga, en la seva secció [Llegir en família](#): i també en el [Racó de pares](#) de l'Escola Joan Pelegrí de Barcelona.

5.2 Biblioteca de secundària i serveis educatius

La xarxa de biblioteques escolars del Departament d'Ensenyament està articulada des dels Serveis Educatius. Els Centres de Recursos Pedagògics (CRP) tenen un assessor de biblioteca escolar i promouen seminaris i grups de treball mitjançant els plans de formació de zona. Alhora, amb l'impuls dels plans educatius d'entorn, algunes entitats municipals organitzen trobades amb els responsables de les

biblioteques, jornades territorials i accions conjuntes amb la finalitat d'impulsar i consolidar les biblioteques als centres educatius.

Guia de còmics, col·lecció *Guies de lectura* del [Seminari de biblioteques escolars de Nou Barris](#).

A la biblioteca de centre de secundària li interessa participar en les activitats promogudes pels Serveis Educatius i col·laborar en seminaris específics d'àmbit municipal que reuneixin centres propers i agents culturals de la mateixa zona, per l'enriquiment que suposa l'intercanvi d'experiències que es promou en les trobades i perquè permeten desenvolupar projectes d'àmbit territorial que vinculen el centre amb el seu entorn, com poden ser els Plans Lectors de Zona.

Molts d'aquests grups i seminaris de biblioteques escolars que estan funcionant actualment disposen d'espais digitals, on es poden trobar les accions concretes que fan i els materials, recursos i enllaços que generen. S'hi pot accedir des del portal del [Programa Biblioteca Escolar "puntedu"](#).

Els CRP fan assessorament a les biblioteques escolars en diferents àmbits:

- Formació: accions de suport a l'organització i dinamització de les biblioteques escolars per mitjà de la creació de seminaris de coordinació i grups de treball.
- Acompanyament: els CRP promouen l'assessorament i el seguiment dels projectes de biblioteca escolar endegats pels centres educatius.
- Gestió de recursos: amb el programa [ePèrgam](#) els CRP actuen com a referents per als centres en la gestió documental i els ofereixen suport. També els ofereixen materials específics: maletes, lots de llibres... provinents de les mediateques dels CRP o de la biblioteca pública de la zona.

Els CRP també gestionen els continguts del portal *Banc de recursos: la lectura font de plaer i de coneixement* (BDR), que inclou un apartat dedicat a les [biblioteques escolars](#). Aquest portal inclou una selecció acurada de documentació i recursos que faciliten el treball de la lectura en tots els vessants: saber llegir, llegir per aprendre i gust per llegir, útil com a repositori per a la biblioteca de secundària.

Entre els exemples de biblioteques escolars que treballen en xarxa per desenvolupar projectes, hi ha la de les comarques de Lleida. Aquesta xarxa és un referent d'unió i col·laboració entre diferents administracions i entitats: els referents de cada Servei Educatiu, professorat de centres educatius, l'ICE de la Universitat de Lleida, l'Ajuntament de Lleida i la biblioteca pública. Té com a objectius fonamentals fomentar la lectura entre l'alumnat, generar dinàmiques de treball conjunt entre Serveis Educatius, centres educatius, biblioteques escolars i públiques i qualsevol altra institució o entitat sensibilitzada pel món de la lectura i l'educació. Els dos projectes que s'han dut a terme en els últims anys són "[El Petit Príncep](#)" (2009-2012) i "[Alícia al país de les meravelles](#)" (2013-2015).

[Pallars Lector](#) és un altre projecte que desenvolupa activitats relacionades amb la competència lingüística, tenint com a eix la lectura. Coordinat pel Servei Educatiu dels Pallars, l'impulsen els centres educatius del Pallars i hi col·laboren el Consorci de Normalització Lingüística, les biblioteques públiques i la Central de Préstec i Serveis

Especials del Departament de Cultura. El projecte inclou accions com ara:

- Compartir maletes de lectures voluntàries.
- L'escriptor / il·lustrador convidat.
- Tallers a centres relacionats amb un llibre de lectura obligatòria.
- Tallers a la biblioteca relacionats amb un llibre de lectura obligatòria.
- Obres de teatre en català.
- Exposicions a la Biblioteca Pública sobre temes de lectura.
- Belluga Llibres (passallibres amb exemplars de segona mà).

5.2.1 Cooperació entre centres del mateix municipi o barri

Les escoles d'educació infantil i primària i els centres de secundària comparteixen un model semblant de biblioteca escolar que permet que el diàleg en matèria de lectura sigui fàcil i es puguin realitzar diverses actuacions de forma col·laborativa. Cal una col·laboració continuada que passa per les reunions periòdiques de coordinació entre primària i secundària i per la participació en el pla dels responsables de les biblioteques dels centres implicats. Alguns dels àmbits de col·laboració destacables poden ser:

- La cessió de part del fons entre centres educatius en moments puntuals del curs.
- L'acord i ús d'icones específiques a l'hora de catalogar determinats documents (gèneres literaris com les novel·les de ficció, d'aventures, de misteri...).
- L'adopció d'activitats comunes vinculades al gust per la lectura: les maletes viatgeres, la presentació d'un llibre a les diferents biblioteques escolars, la celebració de certàmens literaris compartits...
- La creació de grups de col·laboració que posin en relació els responsables de les biblioteques perquè puguin intercanviar experiències, models d'actuacions o la solució de problemàtiques concretes.

En l'àmbit del gust per la lectura són moltes les accions de col·laboració que es poden realitzar en xarxa: fer visites d'una biblioteca escolar a altra, intercanviar activitats de tota mena o programar-ne a la biblioteca de secundària per a l'alumnat de primària.

L'experiència d'acompanyament en la lectura que l'apadrinament lector representa és una bona estratègia entre alumnat del mateix centre, però també es pot establir entre secundària i primària. L'alumnat de batxillerat o fins i tot de 4t d'ESO pot fer una tasca de voluntariat consistent a fer de mentors d'aquells alumnes de l'escola de primària que requereixin reforç, en horari d'extraescolar, a la sala de lectura de la biblioteca de primària i amb el seguiment dels centres educatius.

5.3 Biblioteca de secundària i biblioteca pública

La col·laboració entre la biblioteca de secundària i la biblioteca pública és imprescindible, no només per optimitzar recursos sinó també per impulsar una continuïtat de l'ús de la biblioteca més enllà de la vida escolar i en la vida adulta: en el pas de la biblioteca escolar a la biblioteca pública, la biblioteca de secundària té un paper per desenvolupar.

Establir una col·laboració efectiva no és una tasca senzilla però, i cal dissenyar un marc de col·laboració entre les institucions de les quals depenen ambdues.⁵³ Per a la creació de marcs de col·laboració a Catalunya, cal considerar com a referent el projecte Laboratori Biblioteca escolar-Biblioteca pública realitzat entre 2005 i 2006, fruit del treball conjunt entre la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, el Departament d'Ensenyament i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, amb l'objectiu d'analitzar i potenciar les possibilitats de cooperació entre la biblioteca pública i la biblioteca escolar. Un dels fruits d'aquests laboratoris és el

⁵³ T. MAÑÀ. "La colaboración de bibliotecas públicas y bibliotecas escolares. ¿relación, cooperación o integración?".

document *La biblioteca escolar i la biblioteca pública: Idees per a la col·laboració*, que explica en què es pot traduir aquesta col·laboració:

La cooperació entre biblioteques, escolar i pública, comporta la programació de serveis i activitats de manera conjunta en els àmbits educatiu i cultural (desenvolupament d'instruments i materials educatius; programació d'activitats de promoció de la lectura i dinamització cultural; formació d'usuaris i d'usuàries, etc.) i en el tecnicoprofessional (desenvolupament de la col·lecció; coordinació de serveis i xarxes telemàtiques, etc.). Aquesta col·laboració ha de contribuir a millorar la qualitat dels serveis, a incrementar el grau de satisfacció dels usuaris; també ha d'afavorir un millor coneixement entre les entitats que hi participen i la relació entre aquestes i el seu entorn. A la vegada ha d'incidir en el desenvolupament de plans de foment de la lectura en els municipis. Des de l'òptica de rendibilitat, ha de permetre optimitzar recursos i facilitar-ne la gestió, a més d'incrementar la difusió de les biblioteques entre els ciutadans.

Entre les accions i propostes concretes de col·laboració entre la biblioteca escolar i la pública que es recullen en aquest document convé fer esment de les següents:

INSTITUT **MONTSERRAT**

Inici El nostre Institut Oferta educativa USEE Alumnat Comunitat Blog Contacta

1R D'ESO

EXPERIÈNCIA DE CONEIXEMENT CRETIU: BOOKTRAILERS

L'alumnat de 1r ESO C va viure a la biblioteca Joan Maragall una experiència de motivació lectora. Mitjançant l'elaboració autònoma d'audiovisuals creatius s'estimula l'afició lectora. Són els booktrailers.

[Institut Montserrat](#) (Barcelona)

- Crear una comissió formada per professionals de la biblioteca pública, de la biblioteca escolar i dels serveis educatius per elaborar o cercar seleccions bibliogràfiques que garanteixin la complementarietat i l'actualització del fons de cada biblioteca, en funció de les necessitats reals dels infants, jovent, professorat, pares i mares de la zona.
- Fer accessible el catàleg de la biblioteca pública des de les webs del centre i la seva biblioteca.
- Difondre les novetats que ha adquirit cada una de les biblioteques, a través de les seves pàgines web.
- Organitzar lots de llibres sobre una temàtica determinada, a demanda dels responsables de la biblioteca escolar i/o del professorat del centre, i deixar-los en préstec durant el temps que duri un treball programat. D'aquesta manera, la biblioteca escolar pot complementar el seu fons per treballar temes concrets del currículum, temes d'interès transversal o treballs de recerca.
- Organitzar maletes viatgeres per a les famílies i els alumnes, amb continguts variats: llibres, revistes, DVD....

- Elaborar llistes de documents que es donen de baixa o els duplicats dels fons de la biblioteca pública que poden ser útils als centres educatius.
- La biblioteca pública pot assessorar el coordinador de la biblioteca escolar en aspectes tècnics: esporgada, tractament d'obsolets, catalogació...
- Posar els espais de la biblioteca pública a disposició dels centres educatius per poder realitzar activitats compartides:
 - Visites guiades.
 - Tallers de poesia, tallers de narració de contes, de bibliotràilers, clubs de lectura, activitats sobre còmics, viatges, etc.
 - Exposicions o mostres temàtiques sobre fets històrics, commemoracions, efemèrides, aspectes mediambientals, mostres interculturals, treballs escolars... que es puguin compartir amb la comunitat.
- Facilitar l'ús d'espais per a la realització de propostes didàctiques a la biblioteca pública, amb l'objectiu de treballar amb l'alumnat les habilitats en l'ús de la informació i la recerca com a base de l'aprenentatge.
- Difusió compartida de les guies de cada biblioteca i de les seleccions bibliogràfiques per temes.
- Voluntariat d'alumnes de secundària a la biblioteca pública, en el marc dels programes educatius d'entorn. És una manera d'implicar-los en el seu funcionament i de posar en valor la tasca que fa la BP.

5.4 Biblioteca de secundària i accions municipals

La biblioteca pot facilitar que el centre estableixi dinàmiques de relació i col·laboració amb l'entorn en l'àmbit de lectura, les incorpori a les programacions docents i vetlli per la seva realització i avaluació. Es tracta de promoure la lectura amb estratègies i propostes que transcendeixin el marc estrictament escolar. Aquesta tasca de projecció cultural té com a objectiu connectar l'alumnat amb la realitat social que l'envolta, educant els valors de la convivència i la participació. Es tracta, doncs, d'aspectes vinculats a la sisena competència bàsica, la competència social i ciutadana, i al mateix Projecte Educatiu de Centre.

5.4.1 Plans Educatius d'Entorn (PEE)

En el document *La lectura en un centre educatiu*, en l'apartat 8 es determina que:

La coordinació del PLEC amb els Plans d'Entorn o amb altres plans socioeducatius de la zona permetrà el treball en xarxa i facilitarà la coordinació del conjunt d'objectius, metodologies i estratègies; així mateix es podran aprofitar millor totes les propostes que es desenvolupen a l'entorn i potenciar la projecció social de la lectura.[...] Cal, doncs, un esforç de coordinació i col·laboració entre la comunitat educativa, sense oblidar la importància cabdal del paper que hi juga la biblioteca pública i la biblioteca escolar, per tal d'elaborar una programació coordinada i complementària amb l'escola.

La coordinació amb les infraestructures de l'entorn es fa imprescindible per optimitzar els recursos i implicar tots els estaments de la comunitat educativa al voltant de la lectura. Seria interessant promoure una comissió o grup de treball conjunt per programar accions amb l'entorn. Alguns exemples d'accions que es poden programar de forma conjunta amb l'entorn són:

- Exposicions, celebracions i premis literaris
- Activitats de dinamització a la a les biblioteques escolar i pública

- Creació de blogs i altres eines de difusió conjunta
- Programacions d'espais dedicats a la lectura a la premsa, ràdio i TV locals
- Visites a les llibreries especialitzades en LIJ de la zona

Pel que fa a exemples de projectes de cooperació territorial emmarcats dins el Pla Educatiu d'Entorn es poden assenyalar els següents:

- El del PEE del [Bages Sud](#). Es porta a terme amb la coordinació dels diferents agents del territori que incideixen en la lectura. El seu objectiu és promoure la lectura, en tots els vessants, entre l'alumnat de la zona. S'organitza mitjançant els referents dels centres educatius de la zona, de les biblioteques municipals i de l'assessora LIC del Departament d'Ensenyament. Es fan sessions de formació del grup de treball, en què es valoren les necessitats dels centres educatius i les aportacions dels claustrs, i es decideixen les accions que s'emprendran. El referent de cada centre és el responsable de transmetre, organitzar i fer el seguiment de les activitats en la seva comunitat educativa.
- La iniciativa Èxit Escolar i Voluntariat Educatiu (ELVE), emmarcada en el PEE de Pardinyes, a Lleida, té l'objectiu de contribuir a incrementar l'èxit escolar millorant la competència lectora, sobretot en el trànsit de la primària a la secundària. Per fer-ho s'articulen dos grups, un amb alumnat de cinquè i sisè de primària, de les escoles Riu Segre i Pardinyes, i l'altre de secundària, amb alumnes de primer i segon, de l'Institut Josep Lladonosa. El grup de secundària es planteja com un club de lectura. S'aprofiten les instal·lacions de la biblioteca de l'institut per desenvolupar algunes de les sessions.
- El programa [Aprenem junts](#) de Institut Sol de Riu (Alcanar), emmarcat dins del PEE, consisteix en un projecte de servei a la comunitat de l'alumnat durant tot el curs que, en horari extraescolar, i en col·laboració amb diverses entitats del municipi, es forma treballant a partir de les necessitats reals del seu entorn. Una de les entitats en què es desenvolupa aquest servei és la Biblioteca Trinitari Fabregat, on es dóna suport als nens preparant

tallers de jocs i manualitats, i sempre amb la lectura com a eix vertebrador.

5.4.2 Programes municipals de lectura

Alguns municipis impulsen programes de foment de la lectura. Amb aquest tipus de projecte també es potencia el treball i l'aprenentatge en xarxa entre les diferents institucions educatives i culturals de l'entorn.

Els centres de secundària poden participar en experiències de col·laboració en projectes solidaris del municipi, dins del PEE, com ara:

- Contacontes a l'escola, hospitals, centres cívics...
- Recitals de poesia fora del centre, en espais comunitaris.
- Col·laboració amb ONG organitzant parada de llibres, panera de Nadal...

Entre aquestes iniciatives municipals es poden destacar les de Cornellà, el Prat de Llobregat i Girona.

5.4.2.1 Cornellà, ciutat de lectura

Els centres educatius de Cornellà poden participar en el pla de lectura mitjançant el Projecte de Lectura de l'Orfeó a Cornellà (LOC), la mostra anual de punts de llibre de Sant Jordi i altres celebracions municipals.

El **projecte LOC** és una activitat de foment de la lectura proposada per l'Ajuntament i dirigida a tots els centres educatius de la ciutat. L'objectiu és promoure la lectura per crear un hàbit lector que depassi l'àmbit educatiu. Ofereix una sèrie d'activitats al voltant de la lectura, com ara el préstec de maletes amb un lot de novel·les (30 exemplars).

Maletes de lectura a 1rESO.

L'alumnat de 1r d'ESO dels grups A i B ha participat de l'activitat de promoció lectora MALETES DE LECTURA del Projecte LOC. Dilluns 20 d'octubre, Roger Cònsul va dinamitzar la sessió de presentació de les maletes; enguany, els llibres pertanyen a l'escriptora Montserrat Galicia. Properament, l'autora ens visitarà per parlar dels llibres i per respondre les preguntes dels alumnes.

Institut Maria Aurèlia Capmany (Cornellà)

La mostra anual de punts de llibres és una activitat de creació de tot l'alumnat de l'ESO. El fil conductor de cada edició es treballa prèviament en el grup de [Biblioteques Escolars de Cornellà](#) (BEC). Des de la tutoria, l'alumnat participa amb les millors produccions de cada centre en un certamen del qual sorgeix el punt de llibre més valorat per un tribunal de persones relacionades amb l'àmbit educatiu de la ciutat. Una de les biblioteques públiques de la ciutat és l'encarregada d'organitzar, durant la festa de Sant Jordi, el lliurament de premis i l'exposició dels millors punts de llibres de totes les escoles de la ciutat.

Alumnes de batxillerat artístic de l'Institut Maria Aurèlia Capmany.
[Mostra de punts de llibre.](#)

Cal destacar que dins del marc del "Pla Cornellà, ciutat de lectura", el 2013 la biblioteca pública, el CRP Baix Llobregat V i l'Ajuntament de Cornellà van organitzar la [1a Jornada de biblioteca i escola](#), adreçada a tots els centres educatius i a les institucions i entitats interessades en el foment de la lectura de la ciutat.

5.4.2.2 Pla de foment de la lectura del Prat de Llobregat

És un projecte de l'Ajuntament que té per objectiu donar suport a totes les iniciatives de caire cultural i educatiu que les entitats, les persones i les administracions de la ciutat fan per millorar l'hàbit lector. S'organitza en cinc eixos:

- El Prat, ciutat de clubs de lectura: es potencia la creació de clubs de lectura, des de la Biblioteca Antonio Marín i altres entitats culturals. N'hi ha de tipologies, origen i temàtiques diferents. Actualment n'hi ha més d'una vintena al municipi i es fa assessorament als moderadors i organitzadors dels clubs.
- Lectura, família i centre educatiu: activitats municipals de foment de la lectura adreçades als infants i les famílies. Activitats com assessorament a les AMPES per fomentar la lectura, organització de l'hora del conte a la biblioteca pública, visites d'autors locals als centres educatius, maletes viatgeres organitzades per la biblioteca pública i gestionades pels centres, baguls de llibres amb fons per a les biblioteques escolars, tallers de poesia i visites a la biblioteca pública.
- Lectura i ciutat: accents, espai públic i autors locals. Accions de la ciutat que es desenvolupen en l'espai públic i que posen l'accent en la lectura: Diada de Sant Jordi, el Carter de la lectura i la Cavalcada de Reis, el Sofà per escoltar amb els ulls clucs, i intercanvis de llibres.
- Comunicació: plataformes digitals. Web, blog, butlletí d'informació mensual i plafó dels clubs de lectura.
- Organització: les diferents comissions que vertebreren el pla es troben periòdicament per treballar en les diferents estratègies.

5.4.2.3 Programa de Biblioteques Escolars de Girona

Articulat per l'Ajuntament de Girona des del 2011, té com a missió la creació d'una xarxa de biblioteques escolars a la ciutat. El programa dóna suport als centres en:

- Formació i assessorament tècnic

- Desenvolupament de les biblioteques
- Establiment d'un model de coordinació i col·laboració entre BP i BE.

Els responsables del programa són els Serveis Municipals de Biblioteques i d'Educació, i hi col·laboren el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) de la ciutat i la Biblioteca Pública de Girona. És un programa que implica a trenta un centres d'Educació Infantil i Primària i tretze de Secundària.

Entre altres línies de treball, el programa desenvolupa grups de treball de biblioteques escolars que permetin proporcionar recursos concrets i afavorir espais d'intercanvi i formació als responsables de les biblioteques escolars. La web de les [biblioteques públiques de la ciutat de Girona](#) disposa d'un espai que recull el [treball que es realitza per als centres de secundària](#) així com els [serveis específics per als instituts](#). Des d'aquesta secció es pot accedir al resum de les trobades del grup de treball de biblioteques de secundària el curs 2013-2014 ([1a trobada](#), [2a trobada](#), [3a trobada](#)). A la secció [Formació per a bibliotecaris escolars](#) es pot accedir al contingut de les jornades de biblioteques escolars que es porten a terme des del 2008 i que han significat un espai de formació i intercanvi continuat al llarg dels últims anys.

6. BIBLIOGRAFIA

ABEYÀ, Mercè [et al.]. *Esporgar la biblioteca a l'escola i a l'institut*. Departament d'Educació, 2010.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0077/b86cc0fe-bf6b-4081-a8b8-a6a234931f14/esporgar.pdf>> [Consulta: 02-01-2015]

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Xarxa de Biblioteques Escolars de la ciutat de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona, 2009.

<<http://w110.bcn.cat/fixers/cdam/xarxadebibliotequesescolars.096.pdf>> [Consulta: 23-02-2015]

AJUNTAMENT DE CORNELLÀ. *Ciutat de la lectura*.

<<http://www.cornella.cat/ca/PlaCiutatDeLaLectura.asp>> [Consulta: 02-01-2015]

AJUNTAMENT DE GIRONA. "Programa de biblioteques escolars de Girona". Ajuntament de Girona, 2011.

<http://bibliotequesdegirona.cat/imatges/carrega/documents/Programa_biblioteques_escolars_V5.pdf> [Consulta: 23-02-2015]

ARELLANO, Villar. *Biblioteca y aprendizaje autónomo: guía práctica para descubrir, comprender y aprovechar los recursos documentales*. Gobierno de Navarra, Departamento de Educación y Cultura, 2002.

<<http://dpto.educacion.navarra.es/publicaciones/pdf/autonomo.pdf>> [Consulta: 23-02-2015]

BADIA, Mònica. *Els clubs de lectura a l'escola*. Departament d'Ensenyament, 2014 <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/a8ec8cf6-a131-46ea-a8f0-447484aa9e56/clubs_de_lectura.pdf> [Consulta: 02-01-2015]

BADIA, Mònica; LLADÓ, Cecília. *Els àlbums i els llibres il·lustrats: una descoberta, diverses veus. Guia per al professorat*. Departament d'Ensenyament, 2013.

<http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf> [Consulta: 02-01-2015]

BARÓ, Mònica; MAÑÀ, Teresa. *La formación de usuarios en la biblioteca escolar. Educación Secundaria*. Junta de Andalucía, Consejería de Educación y Ciencia. Delegación de Málaga, 2002.

<http://www.cepazahar.org/recursos/pluginfile.php/1144/mod_resource/content/0/FORMACION_USUARIOS_MONICA_BARO.pdf> [Consulta: 10-5-2016]

BATALLÉ, Montserrat; BLASCO, Anna. *BEED-Eines 2.0 per a la biblioteca escolar*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2013.

<<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/beed/index>> [Consulta: 02-01-2015]

BATLLE, Cristina; BLASCO, Anna; RICART, Mònica. *BE2- La competència informacional des de la biblioteca escolar*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2014.

<<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/be2/index>> [Consulta: 02-04-2015]

BAUMAN, Zygmunt. *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*. Barcelona: Arcàdia, 2007.

BENITO MORALES, Félix. "Desarrollo de la alfabetización informacional en la educación obligatoria". A: *Brecha digital y nuevas alfabetizaciones. El papel de las bibliotecas*. El Escorial: Universidad Complutense de Madrid, 2007.

<http://leer.es/documents/235507/242734/documentos_felixbenito.pdf/617005ac-4c31-4835-81a0-a1a9ab010737> [Consulta: 11-05-2016]

BERNAL, Ana Isabel; MACÍAS, Casildo; NOVOA, Cristina. *Marco de referencia para las bibliotecas escolares*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Subdirección General de Cooperación Territorial, 2011.

<http://www.mcu.es/bibliotecas/docs/MC/ConsejoCb/CTC/Marcoreferenciab_escolares.pdf> [Consulta: 11-05-2016]

BIBLIOMÈDIA. *La biblioteca mediateca. D'infantil a secundària*. Barcelona:

Associació de Mestres Rosa Sensat, 2005. <[http://www.xtec.cat/crp-terrassa/punedu/Llibre_Biblioteques.pdf](http://www.xtec.cat/crp-terrassa/puntedu/Llibre_Biblioteques.pdf)> [Consulta: 11-05-2016]

BIBLIOMÈDIA (2015). *Competència informacional a l'aula*.

<<https://sites.google.com/a/xtec.cat/cinfo-aula/home>> [Consulta: 15-04-2015]

BIBLIOMÈDIA. *Biblioteca escolar: experiències i recursos per a la competència informacional*. <<https://sites.google.com/a/xtec.cat/cinfoa-bbm/home>>

[Consulta: 15-04-2015]

BLASCO, Anna; DURBAN, Glòria. *Competència informacional: del currículum a l'aula*. Barcelona: Publicacions de Rosa Sensat, 2011.

- BookTrailers. *Taller d'Edició*. Universitat Oberta de Catalunya, 2015.
<<http://mestresclass.cat/BookTrailers/>> [Consulta: 12-05-2016]
- BUNDÓ, Dolors; LLADÓ, Cecília. *BE1D-Biblioteca escolar 1. Concepte i dinamització*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2014.
<<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/be1d/index>> [Consulta: 12-05-2016]
- BUNDÓ, Montserrat; GABARRÓ, Montserrat. *La biblioteca escolar i la biblioteca pública: Idees per a la col·laboració*. Barcelona: Departament d'Educació, 2008.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0044/44013067-f190-409f-a957-ffd04c8fea48/be_bp.pdf> [Consulta: 02-01-2015]
- BUÑUEL, Anna; MANRESA, Mireia; RAMONEDA, Amàlia. (2013). *BEG1- El gust per llegir des de la biblioteca escolar*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2013. <<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/begl/index>> [Consulta: 02-01-2015]
- BURBULES, Nicholas C.; CALLISTER, Thomas A. *Educacion: Riesgos promesas de las nuevas tecnologías de la información*. Buenos Aires: Granica, 2006.
- BUSTOS, Joan. "Booktrailers en el aula: una mirada diferente a la lectura". A: *revistababar.com*. 2015 <<http://revistababar.com/wp/booktrailers-en-el-aula-una-mirada-diferente-a-la-lectura/>> [Consulta: 12-05-2016]
- CASSANY, Daniel. *En línia: Llegir i escriure a la xarxa*. Barcelona: Graó, 2011.
- CCMA. "La primera generació digital". A: *3 a la carta*. CCMA.
<<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/La-primer-generacio-digital/video/3299810/>>
- CÉSPEDES, Cora. *Didáctica de la biblioteca*. Buenos Aires: Ciccus, 1997.
- CHAMBERS, Aidan. *Dime. Los niños, la lectura y la conversación*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2007.
- CNIIIE. *INFOLAB 2013-2015. La Biblioteca Escolar como laboratorio de experimentación lectora, del conocimiento y la información*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2012.
<https://doctoratcomunicacio.files.wordpress.com/2014/06/infolab_2013-2015.pdf> [Consulta: 02-01-2015]

CNIE. leer.es. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. <leer.es> [Consulta: 12-05-2016]

COBOS, Laura; ÁLVAREZ, Melquíades. *Guía práctica de acceso a la información en la biblioteca escolar. De la pregunta al documento*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2006.

COLOMER, Teresa. *Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 2005.

COLOMER, Teresa. *Introducción a la literatura infantil y juvenil actual*. Madrid: Síntesis, 2010.

COLOMER, Teresa (coord.). *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó, 2008.

COLOMER, Teresa; FITIPALDI, M.(coords.) *La literatura que acoge. Inmigración y lectura de álbumes*. Barcelona: GRETEL, 2012.

COMISSIÓ DE LECTURA PÚBLICA DE BARCELONA (2009). *Accions de millora per a la col·laboració entre biblioteca pública i biblioteca escolar a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2009.

<<http://w110.bcn.cat/fixers/pec/informegteducaci.566.pdf>> [Consulta: 02-01-2015]

M. CONDEMARÍN. *El programa de lectura silenciosa sostenida*. Santiago de Xile: Andrés Bello, 1991.

DECRET 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius. (DOGC núm. 5686 de 5.8.2010)

<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5686/1108859.pdf>> [Consulta: 02-01-2015]

DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària. (DOGC núm. 6900 de 26.6.2015)

<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6900/1431926.pdf>> [Consulta: 12-05-2016]

DECRET 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria. (DOGC núm. 4915 de 29.6.2007)

<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/4915/914193.pdf>> [Consulta: 02-01-2015]

DECRET 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria. (DOGC núm. 6945 de 28.8.2015)

<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6945/1441278.pdf>> [Consulta: 11-05-2016]

DECRET 299/1997, de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials. (DOGC núm. 2528 de 28.11.1997)

<http://educacio.gencat.net/extranet/dogc/decret_299_1997.html> [Consulta: 02-01-2015]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Ajuda XTECBlocs. A: Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

<<https://sites.google.com/a/xtec.cat/ajudaxtecblocs/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Ara escric". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Banc de recursos. La lectura: font de plaer i de coneixement". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/serveis/sez/crp/bancrederecursos/>> [Consulta: 11-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Biblioteca d'aula: una oportunitat per a la lectura i el coneixement*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/biblioteca/organitzacio/documentos/bib_aula_marc_2016_web.pdf> [Consulta: 09-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Biblioteca escolar". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/biblioteca>> [Consulta: 11-05-2016].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Biblioteca escolar 2.0*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

<<https://sites.google.com/a/xtec.cat/biblioteca-escolar-2-0/>> [Consulta: 11-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Biblioteques escolars. Webs i blogs dels centres educatius de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

<<http://blocs.xtec.cat/bibliotequesescolars/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Directrius i estàndards per a les biblioteques dels centres educatius de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0042/38547944-4b4c-4f90-b364-ad81076f48fd/directrius_biblio_centres.pdf>

[Consulta: 11-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Organització del centre*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2014.

<http://educacio.gencat.cat/documents_publics/instruccions/instruccions13_14/Organitzacio_centre_2013_2014.pdf>

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Protecció de dades personals, ús d'imatges, propietat intel·lectual, Internet i correu electrònic*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2015.

<http://educacio.gencat.cat/documents/IPCNormativa/DOIGC/GEST_Proteccio_dades.pdf> [Consulta: 12-05-2015]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "ePèrgam". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/biblioteca/epergam/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Impuls de la lectura". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La fluïdesa lectora*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2013.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0045/43f3eddc-68ea-485b-a733-ced27a079145/16_fluidesa_lectora.pdf>

[Consulta: 09-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2013.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0015/4fcb7f08-acc8-43ad-b1bf-5f303ec82902/lectura_centre_educatiu.pdf>

[Consulta: 11-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La piràmide de la lectura. Una proposta de construcció del propi hàbit lector*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2014.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0081/c31109d0-a6df-4ef9-b439-db9ebb399f62/guia_piramide_secundaria.pdf>

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *L'hàbit lector i el temps de lectura a l'educació secundària*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2015.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0032/029e5f9d-aff1-4fae-baba-944b3378d360/05_temps_lectura_secundaria.pdf> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Orientacions i pràctiques de referència per a la realització d'actuacions sostenibles dels PEE*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2012.

<<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0010/03e67167-8223-4b3d-a167-914271dccc22/Orientacions-i-practiques-de-referencia.pdf>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Parlem de llibres. La tertúlia literària*.

Generalitat de Catalunya. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2013.

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0002/0cd6b76d-e73a-4c33-8f30-b19c4e501e7a/9_parlem_de_llibres.pdf>

[Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Piràmide". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2016.

<<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/einesprof/piramide/>> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. "Propietat intel·lectual i drets d'autoria". A: *Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. Departament d'Ensenyament, 2016. <http://xtec.gencat.cat/ca/centres/propintel_dretauto> [Consulta: 12-05-2016]

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Un currículum competencial per a l'educació secundària obligatòria*. Departament d'Ensenyament, 2015.

<http://educacio.gencat.cat/documents/informat/Ponencies/Quadriptic_Secundaria_25_2_15.pdf>

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT; SERVEI DE BIBLIOTEQUES DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Laboratori biblioteca escolar/biblioteca pública: Continguts i*

resultats. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 2006.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0002/0cd36ff8-1252-403c-81d1-e62fb1d62c0f/primer_laboratori_be_bp.pdf>
[Consulta: 11-05-2016]

DÍAZ-PLAJA, Ana. "Entre llibres: la construcció d'un itinerari lector propi en l'adolescència". A: *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó, 2008.

DOLCET, Jordi. (2013). "Els Centres de Recursos Pedagògics i les biblioteques escolars. El Banc de Recursos com a exemple de col·laboració en xarxa". A: *5es Jornades de Biblioteques Escolars*. Barcelona: COBDC, 2013.
<<http://www.slideshare.net/COBDC/jdolcet-els-crp-i-el-banc-de-recursos>>
[Consulta: 11-05-2016]

DOLCET, Jordi; RIBES, Carme. *BE1E-Biblioteca escolar 1: ePèrgam, gestió i organització*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2014.
<<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/be1e/index>> [Consulta: 02-01-2015].

DURBAN, Glòria. "Aprender a utilizar la información en la biblioteca escolar". A: *Educación y Biblioteca* 156. Madrid: TILDE, 2006 pàg. 60-62.
<http://gredos.usal.es/jspui/bitstream/10366/119307/1/EB18_N156_P60-62.pdf>
[Consulta: 11-05-2016]

DURBAN, Glòria. "El quehacer de la BECREA en la sociedad red". A: *Libro Abierto*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Educación, Cultura y Deporte, 2013.
<<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/web/portal-libro-abierto/analisis-en-profundidad/-/noticia/detalle/el-quehacer-de-la-becrea-en-la-sociedad-red-1>> [Consulta: 11-05-2016]

DURBAN, Glòria. *Competencia informacional, sí. Pero ¿cómo?*
<<http://competenciainformacionalrecursos.blogspot.com.es/>> [Consulta: 15-04-2015].

DURBAN, Glòria; CID, Ana; GARCÍA GUERRERO, José. *Programas para el desarrollo de la competencia informacional articulados desde la biblioteca escolar*. Sevilla: Junta de Andalucía, Consejería de Educación, 2012.
<<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/abaco-portlet/content/9e344cda-a851-46bb-b6e1-07aced30d800>> [Consulta: 15-04-2015].

DURBAN, Glòria; GARCIA GUERRERO, José. "Repensar la biblioteca escolar. La necesidad de considerar su transformación como un reto y una oportunidad". A: *Libro Abierto*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Educación, Cultura y Deporte, 2013.

<<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/webportal/web/portal-libro-abierto/analisis-en-profundidad/-/noticia/detalle/repensar-la-biblioteca-escolar-1>> [Consulta: 15-04-2015]

Ebook -18. *Los lectores niños y jóvenes y los libros Electrónicos*. Salamanca: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2012.

<http://www.territorioebook.com/recursos/vozelectores/menos18/informe_lectores_menos_18.pdf> [Consulta: 15-04-2015]

FUENTES, Marta. "Naufragar a Internet. Estratègies de cerca d'informació a les xarxes telemàtiques". UOC, 2001.

<<http://www.uoc.edu/web/cat/art/uoc/0109037/fuentes.html>>

GARCÍA GUERRERO, José. (coord.) *Nuevas dinámicas para la biblioteca escolar en la sociedad red*. Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Educación, Cultura y Deporte, 2013. <http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/dms/mecd/cultura-mecd/areas-cultura/libro/mc/observatoriolect/redirige/estudios-e-informes/otros-informes-externos/bibliotecas/nuevasdinamicas_bibliotecasescolares.pdf> [Consulta: 15-04-2015]

GARCÍA GUERRERO, José. *Contribución de la biblioteca escolar al fomento de la lectura* Sevilla: Junta de Andalucía. Consejería de Educación, Cultura y Deporte, 2012.

<<http://www.lybsevilla.org/files/LINEA1/DR3BECREA.pdf>> [Consulta: 15-04-2015]

GENTAL, Maria [et al.]. *Mobiliari biblioteca escolar*. Departament d'Ensenyament, 2011.

<<https://sites.google.com/a/xtec.cat/mobiliaribibliotecaescolar/?pli=1>> [Consulta: 11-05-2016]

GRUP DE TREBALL D'ÀREES INFANTILS I JUVENILS. *Pautes per a la creació i dinamització de clubs de lectura infantil i juvenil*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 2010.

<http://bibboto.wikispaces.com/file/view/clubs_lectura_infantil.pdf/377499612/clubs_lectura_infantil.pdf> [Consulta: 15-04-2015]

GRUPO ESTRATÉGICO PARA EL ESTUDIO DE PROSEPECTIVA SOBRE LA BIBLIOTECA EN EL NUEVO ENTORNO INFORMACIONAL Y SOCIAL. *Prospectiva 2020: Las diez*

áreas que más van a cambiar en nuestras bibliotecas en los próximos años. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2013.
<http://www.mcu.es/bibliotecas/docs/MC/ConsejoCb/GruposTrabajo/GE_prospectiva/Estudioprospectiva2020.pdf> [Consulta: 02-01-2015]

GRUPO LAZARILLO (2006). "La caracterización del lector adolescente: una aproximación desde la objetividad y desde la subjetividad". A: *Ocnos*, 2, 2006, pàg. 93-103.
<<https://www.revista.uclm.es/index.php/ocnos/article/view/223/202>>
[Consulta: 15-04-2015]

Hàbits de lectura dels infants i joves a Catalunya. Principals conclusions i recomanacions. Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, 2010.
<<http://www.clijcat.cat/consell/descarregues/estudis/Conclusionsrecomanacions2009.pdf>> [Consulta: 12-05-2016]

I Jornada Biblioteca & Comunitat Educativa. Cornellà de Llobregat- 06.09-2013.
<<https://sites.google.com/a/xtec.cat/jornada-biblioteca-sant-ildefons-2013/>>
[Consulta: 02-01-2015].

IFLA/UNESCO. "Declaració de Praga. Cap a una societat alfabetitzada en informació". A: *Servei Educatiu del Bages*. 2003.
<<http://www.edubages.cat/moodle/mod/resource/view.php?id=1185>>
[Consulta: 23-02-2015].

IFLA/UNESCO. "Fars de la societat de la informació. Declaració d'Alexandria sobre l'alfabetització informacional i l'aprenentatge al llarg de la vida". A: *Servei Educatiu del Bages*. 2005.
<<http://www.edubages.cat/moodle/mod/resource/view.php?id=1184>>
[Consulta: 23-02-2015].

INTERNATIONAL READING ASSOCIATION; NATIONAL ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF YOUNG CHILDREN. "Learning to Read and Write. Developmentally Appropriate practices for Young Children". A: *Youg Children*, núm. 53. Washington: NAEYC Publications, 1998, pàg 34-46.
<<http://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/PSREAD98.PDF>> [Consulta: 09-05-2016]

JOHNSTON, Bill; WEBBER, Sheila. "As we may think: Information literacy as a discipline for the information age". A: *Research Strategies*, 20, 2006, pàg. 108-121. <ftp://ftp.inf.puc-rio.br/pub/docs/FomularioSolicitacoes/Johnston_As-we>

[may-think-Information-literacy-as-a-discipline-for-the-information-age_2005.pdf](#)> [Consulta: 23-02-2015]

JOVER, Guadalupe. *Un món per llegir: Educació, adolescents i literatura*. Barcelona: Rosa Sensat, 2007.

JUBANY, Jordi. *Connecta't per aprendre: Aprenentatge social i personalitzat*. Barcelona: Rosa Sensat, 2012.

LAU, Jesús. *Directrius sobre l'alfabetització informacional a l'aprenentatge permanent*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2009. <<http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-ca.pdf>> [12-05-2016]

LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. (DOGC núm. 5422 – 16.7.2009) <<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5422/950599.pdf>> [Consulta: 23-02-2015]

LLUCH, Gemma (ed.). *Las lecturas de los jóvenes: un nuevo lector para un nuevo siglo*. Barcelona: Anthropos, 2010.

LLUCH, Gemma. *La lectura al centre: Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el Pla de Lectura de Centre*. Alzira: Bromera, 2012.

LOCKWOOD, Michael Thomas. *Promover el placer de leer en educación primaria*. Madrid: Morata, 2012.

MANRESA, Mireia. *L'univers lector adolescent: dels hàbits de lectura a la intervenció educativa*. Barcelona: Rosa Sensat, 2013.

MAÑÀ, Teresa; BARÓ, Mònica. "La colaboración de bibliotecas públicas y bibliotecas escolares. ¿Relación, cooperación o integración?". A: *Revista de Educación*, número extraordinari 2005. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, 2005. <<http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion/numeros-revista-educacion/numeros-anteriores/2005/re2005/re2005_20.html>> [Consulta: 12-05-2016]

MARGALLO, Ana María. "Claves para formar lectores adolescentes con talento". A: *Leer.es*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2012. <http://leer.es/documents/235507/242734/art_prof_lectorescontalento_anamariamargallo.pdf/616613d2-2d45-476a-808b-53a9da2145ea> [Consulta: 23-02-2015].

MARQUÈS, Pere; SERRABONA, Jaume (coord.) *Competències bàsiques de l'àmbit digital. Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2013.
<<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/prim-ambit-digital.pdf>>
[Consulta: 23-02-2015]

MARTOS, Maria Dolors. *BEBL-El blog de la biblioteca: estructura i continguts*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2015.
<<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cmd/bib/bebl/index>> [Consulta: 12-05-2016]

MATA, Juan. "10 ideas clave. Animación a la lectura: hacer de la lectura una práctica feliz, trascendente y deseable". A: *Aula de Innovación Educativa*, núm. 183-184. Barcelona: Graó, 2009.
<http://www.grao.com/revistas/aula/183_184-competencia-artistica-y-cultural/10-ideas-clave-animacion-a-la-lectura-hacer-de-la-lectura-una-practica-feliz-trascendente-y-deseable> [Consulta: 12-05-2016]

MIRET, Inés (et al.). *Biblioteques escolars entre interrogants?: Eina d'autoavaluació. Preguntes i indicadors per millorar la biblioteca*. Ministeri d'Educació, Cultura i Esport i Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2012.
<http://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/_media/cmd/bib/be1d/modul_2/practica_4/15133.pdf> [Consulta: 6 de maig de 2016]

MOYA, Jeroni (et al.). *Llegir per aprendre: una proposta per treballar les lectures a l'ESO*. Bellaterra: ICE UAB, 2005.

OCDE. *Habilidades y competencias del siglo XXI para los aprendices del nuevo milenio en los países de la OCDE*. Madrid: Ministerio de Educación. Instituto de Tecnologías Educativas, 2010.
<http://recursostic.educacion.es/blogs/europa/media/blogs/europa/informes/Habilidades_y_competencias_siglo21_OCDE.pdf> [Consulta: 11-05-2016]

ONTARIO SCHOOL LIBRARY ASSOCIATION. *Together for Learning. School Libraries and the Emergence of the Learning Commons*. Ontario Library Assotiation, 2010.
<http://www.accessola2.com/data/6/rec_docs/677_OLATogetherforLearning.pdf> [Consulta: 23-02-2015]

PALLARÈS, Marta. "Booktubers, nous crítics literaris?". A: *Cultura Digital*. Generalitat de Catalunya.

<<https://culturadigital.blog.gencat.cat/2014/11/28/booktubers-nous-critics-literaris-2/>> [12-05-2016]

PENNAC, Daniel. *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries, 2008.

Pla lector del Bages Sud. <<http://peebsplalector.blogspot.com.es/>> [Consulta: 02-01-2015].

PORTELL, Joan. *El club de lectura*. Departament d'Ensenyament, 2010.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0022/7e76576c-4092-4959-a043-f28a3d70eddc/club_lectura.pdf> [Consulta: 02-01-2015]

QUERALT, Enric. *Llegir, més enllà de les lletres: Interioritats de didàctica de la lectura*. Lleida: Pagès, 2012.

RASEROKA, Kay. "Libraries for Lifelong Literacy 2003-2005". A: *IFLA*, 2003.
<<http://archive.ifla.org/III/gb/prtheme03-05.htm>> [Consulta: 23-02-2015]

RESOLUCIÓ ENS/1128/2016, de 26 d'abril, dels perfils professionals dels llocs de treball específics en centres educatius públics dependents del Departament d'Ensenyament i el procediment de capaciació professional per ocupar-los. (DOGC núm. 7114 de 5.5.2016).
<<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7114/1492074.pdf>> [Consulta: 12-05-2016]

ROCA, Genís. "Orfes digitals". 2009.
<<http://www.genisroca.cat/2009/12/06/orfes-digitals/>> [Consulta: 12-05-2016]

SERRACANT, Pau. (coord). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*. Barcelona: Departament de Benestar social i família, 2013.
<http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/Serracant_P_2013_Enquesta_joventut_Catalunya_2012_2_Volums-00003> [Consulta: 11-05-2016]

SERVEI DE BIBLIOTEQUES DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Segon Laboratori Biblioteca Pública / Biblioteca Escolar*. Diputació de Barcelona, 2007.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/download/Company_20Home/Projectes/xtec_public/laboratoriescdef2.pdf> [Consulta: 11-05-2016]

SOTA, Txell. *La lectura en veu alta: el gust de llegir, el plaer d'escoltar*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2015.
<<http://www.lecturaenveualta.cat/wp-content/uploads/Lectura-veu-alta.pdf>> [Consulta: 12-05-2016]

TEJADA, Carlos Miguel, MARTÍNEZ, Belén (coord.). *Perfiles profesionales del sistema bibliotecario español. Fichas de caracterización*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2013.

<<http://travesia.mcu.es/portalinb/jspui/bitstream/10421/6841/1/perfilesprofesionalesSBE.pdf>> [Consulta: 11-05-2016]

UNESCO. *Media and Information Literacy. Policy and Strategy Guidelines*. Paris: UNESCO Publishing, 2013.

<<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002256/225606e.pdf>>

UNESCO. *Alfabetización Mediática e Informacional. Currículum para profesores*. Paris: UNESCO Publishing, 2011.

<<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002160/216099S.pdf>> [Consulta: 23-02-2015]

UNESCO. *Towards knowledge societies: UNESCO world report*. Paris: UNESCO Publishing, 2005.

<<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843e.pdf>> [Consulta: 23-02-2015]

VIVANCOS, Jordi: *Tratamiento de la información y competencia digital*. Madrid: Alianza Editorial, 2008.

YÁGUEZ, Elena; ZAMORA, Mª José. "Guía práctica para el desarrollo y dinamización de la Biblioteca Escolar en Secundaria". Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2006. <<https://sede.educacion.gob.es/publiventa/guia-practica-para-el-desarrollo-y-dinamizacion-de-la-biblioteca-escolar-en-secundaria/investigacion-educativa/12112>> [Consulta: 11-05-2016]